

3301 SE

ΣΕΙΡΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΕΤΗ ΣΧΟΛΙΚΑ Α', Β', Γ', Δ' ΚΑΙ Ε'
ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ
ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΣΙΑ, ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΥΓΙΕΙΝΗ,
ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΦΥΣΙΚΗ,
ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΑ ΤΟΥ 1902.

مبارف نظارت جليله سنك ۱۴۰۰ نومروى وى ۷ جزيران ۱۳۱۷
تاریخی رخصتنامه سبیلہ و مطبوعات اداره علیہ سنك رخصتیلہ طبع اولمشدر

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ
10083

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ
Ε
595

باب عالی جو آرندہ ابوالسعود جادہ سندہ (خاتمہ مح)
ΔΥΧΟΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ 15 MAI, 1958
ΓΙΛΕΙΟΣ & ΠΟΛΥΒΙΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
1902

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν σφραγίδα καὶ τὴν
ιδιόχειρον τοῦ ἐκδότου ὑπογραφήν καταδιώκεται ὡς
κλεψύτυπον.

ΤΥΠΟΙΣ «ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ»
Πλατεία Ὑψηλῆς Πυλῆς. Ὅδ' «Ἐποῦ-Σοργιούδ».

ΔΗΛΩΣΙΣ

Τὸ ἀνά χειρας ἀναγνωστικὸν βιβλίον ἐξεδόθη κατ' ἀρχάς τῷ 1883 ὑπὸ τὸν τίτλον **'Αναγνωστικὸν τοῦ Β', Γ', Δ' καὶ Ε' σχολικοῦ ἔτους** ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Γ. Γεωργαλά, Ι. Ι. Πολυβίου, Γ. Ι. Κούζου καὶ Ι. Α. Ἰλλίδου τῇ συνεργασίᾳ τοῦ κ. Δ. Γ. Μοστράτου. Τὸ ἐπιὸν ἔτος 1884 ἐξεδόθη ὑπὸ τὸν τίτλον **Σειρὰ 'Αναγνωσμάτων** μόνον ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γ. Γεωργαλά καὶ τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μου Ι. Ι. Πολυβίου. Ἰπὸ τὸν τίτλον τοῦτον πλεῖσται μέχρι τοῦ ἔτους 1896 ἐκδόσεις ἐγένοντο. Τὸ δ' ἐπιὸν ἔτος 1897 ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Γ. Γεωργαλά ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμισθὲν καὶ **'Αναγνώματα** μετονομασθὲν πολλάκις μέχρι τοῦδε ἐξεδόθη.

Δυναίμει τῆς πρὸς με ἐκχωρήσεως ὑπὸ τῶν συγγραφέων παντὸς ἐπὶ τοῦ **'Αναγνωστικοῦ** τούτου βιβλίου δικαιώματος, καὶ μετὰ τὴν ἀναθεώρησιν ὑπὸ τοῦ Γραφείου τοῦ Τύπου προβαίνω εἰς τὴν ὑπὸ τὸν ἀρχαιότερον τίτλον **Σειρὰ 'Αναγνωσμάτων** ἐκδοσιν τοῦ βιβλίου καὶ συνίστημι τοῦτο τοῖς ἀρμοδίαις ὡς τὸ μόνον ἐνδεδειγμένον εἰς τὸν πρὸς ὄν προώριται σκοπὸν, διότι πρὸς τῇ ἐγκρί-

σει ὑπὸ τῆς Κ. Π. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τῆ
·ιδιαιούση προτιμήσει ὑπὸ τῶν πλείστων Μητροπόλεων
τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, συνδυάζει ἐν
ἑαυτῷ καὶ τὸ πλεονέκτημα, ὅτι ἐκ τῆς ὅλης παραγγε-
λίας τὸ ἥμισυ τῆς εἰς 20 γρ. ὠριμένης ἀξίας αὐτοῦ ἐγκα-
ταλείπεται ὑπ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν ἀκόρων μαθητῶν καὶ μα-
θητριῶν τῶν σχολῶν, δι' ἃς γίνεται ἡ παραγγελία.

Ἐπὶ τούτοις θεωρῶν περιττὴν πᾶσαν περαιτέρω σύ-
στασιν τοῦ γνωστοῦ ἄλλως τε καὶ δεδοκιμασμένου
τούτου βιβλίου

Διατελῶ μετ' ὑπολήψεως

ὁ δικαιοῦχος καὶ ἐκδότης

Β. Ι. ΠΟΔΤΒΙΟΣ.

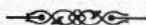
Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 7 Ἰουνίου 1902.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ

Περὶ τῶν βοηθημάτων, ὅσα ἡμῖν ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἐχρησίμευσαν, περὶ τῆς συναρμοσολογήσεως καὶ διατάξεως τῆς ὕλης, περὶ τῆς γλώσσης¹ καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου, περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὕλης, ἱκανὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν εἴπομεν.

Περὶ τὸν δὲ νομίζοντες καὶ ἤδη τὰ αὐτὰ νὰ ἐπαναλάβωμεν καταχωρίζομεν μόνον τὰς ἀναγκαίας διδακτικὰς ὁδηγίας, ὅπως τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀναγνωσμάτων τοῖς διδασκάλοις διευκολύνωμεν.

α') Ἐξηγοῦνται πραγματολογικῶς 2 αἱ τοιαύτης ἐξη-

1. Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ βιβλίου ἀναγκαῖον ὑπολαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι τῇ ἐπιμόνῳ αἰτήσῃ πολλῶν διδασκάλων, καίτοι μετ' ἀθυμίας οὐκ ὀλίγης, μετεβάλομεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἀπλοῦστερον καὶ παιδικώτερον, μάλιστα κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεῦτερον ἔτος, ὀλιγώτερον κατὰ τὸ τρίτον καὶ τέταρτον, ἐλάχιστον δὲ κατὰ τὸ πέμπτον, φρονούντες ὅτι οὕτω κλιμακῆδόν καὶ βαθμιαίως προάγονται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, ἀκόπως δὲ μεταβαίνουνσιν ἐκ τῆς κείας εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν.

2. Ἄπασαι αἱ ἐργασίαι αὗται (α' — β') γίνονται ὑπὸ τοῦ

γρήσεως χρῆζουσαι λέξεις καὶ ἔννοιαι, τιθεμένων ἐπ' ὄψει τῶν μαθητῶν τῶν πραγμάτων, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μὴ, τῶν εἰκόνων τοῦλάχιστον αὐτῶν, ἢ γίνεται διήγησις σαφῆς καὶ εὐλήπτως τοῦ περιεχομένου τοῦ προκειμένου ἀναγνώσματος 1.

β') Ἀναγιώσκεται τεχνικῶς, ἐμφατικῶς, φυσικῶς καὶ διδασκίλου μὲν ἔνθα οἱ μαθηταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι ταύτας, ὑπὸ τῶν μαθητῶν δέ, ἔνθα τοῦτο εἶναι δυνατόν. Ἐν γένει δὲ ἡ διεξαγωγή τοῦ μαθήματος πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὴν μαιευτικὴν μέθοδον (ὄρα Γεν. Παιδαγωγ. καὶ Διδακτικ. Λινδέρου ὑπὸ Χ. Παπαδόπουλου σελ. 223—227). Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πάντα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνωνται καθ' ἐκάστην καὶ πανταχοῦ, ἐκτελοῦνται ἄλλοτε ἄλλα. Ἀπανταχοῦ δὲ ὁ διδάσκων κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν τηρεῖ τὸ προσῆκον μέτρον, ἔχων κατὰ νοῦν τὰς ἐφεξῆς ἀρχὰς τῆς Διδασκαλίας, ἀποσπωμένας ἐκ τῆς ἀνωτέρω Γενικῆς Παιδαγωγικῆς καὶ Διδακτικῆς, ἣν συνιστῶμεν παντὶ διδάσκοντι :

Α' Δίδασκε κατὰ φύσιν.

Β' Δίδασκε ψυχολογικῶς.

Γ' Δίδασκε ἐποπτικῶς.

Δ' Δίδασκε εὐλήπτως.

Ε' Δίδασκε ἵνα μορφώσῃς.

Στ' Δίδασκε ἐνδιαφερόντως.

Ζ' Προκάλει τὴν αὐτενέργειαν τοῦ μαθητοῦ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

Η' Δίδασκε μοτίμως ἢ διαρκῶς.

Θ' Δίδασκε πρακτικῶς.

1. Ἡ τοιαύτη ἐξήγησις ἢ διήγησις πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας εἶναι ἀναγκαιοτάτη καὶ λυσιτελεστάτη, τὰ μάλιστα συμβαλλομένη εἰς τὴν ἐφεξῆς ὀρθὴν ἀνάγνωσιν καὶ κατὰληψιν τοῦ προκειμένου ἀναγνώσματος.

ὀρθῶς ἀπαγγελλόμενον, τὸ προκείμενον ἀνάγνωσμα.

γ') Ἐρμηνεύονται αἱ ἄγνωστοι ἢ δύσληπτοι λέξεις τοῦ λόγου πρῶτον ἀσχέτως καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ, ἔπειτα σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας καὶ ἐν τῇ τυχόν ἐκδοχικῇ ἐννοίᾳ.

— δ') Τάττονται φυσικώτερον κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς γέας Ἑλληνικῆς τὰ μέρη τῆς προτάσεως, συμπληροῦντα τὰ τυχόν ἑλλειπῆ καὶ ἀναπτύσσονται τὰ συνεπτηγμένα.

ε') Ἐρευνᾶται ἡ λογικὴ σχέσις καὶ συνάφεια τῶν προτάσεων καὶ ἐρροϊῶν.

στ') Ἐφιστάται ἡ προσοχὴ καὶ ἐφελκνεται ἡ παρατήρησις καὶ κρίσις τοῦ μαθητοῦ ἐπὶ τῶν ἐρροϊῶν.

ζ') Ὑποθερμαίνεται καὶ διεγείρεται τὸ ἀνάλογον αἰσθημα, ἐξάγεται δὲ ἢ ἐπαγορεύεται τὸ ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει καθήκον.

η') Ἀναγινώσκειται αὐθις καὶ ἐρμηνεύεται ἐν ὄλῳ ἐνοποιοῦμενον τὸ μάθημα.

θ') Τεχνολογοῦνται αἱ λέξεις ἄλλοτε ἄλλαι, ζητουμένης ἐνθα ἐφικτόν, τῆς μεταβολῆς τῶν προσώπων, ἀριθμῶν, χρόνων καὶ τῶν ἄλλων τύπων, ἀναζητοῦνται δὲ τὰ παράλληλα συνώνυμα ἢ συγγενη χωρία ἢ λέξεις.

ι') Συντάσσονται καθ' ὅλον καὶ κατὰ μέρος αἱ προτάσεις, ζητεῖται δέ, ἐνθα δυνατόν, ἡ μεταβολὴ τῆς τοιαύτης εἰς τοιαύτην σύνταξιν, πλοκὴν κτλ.

ια') Γίνεται ἀντιγραφὴ τοῦ μαθήματος ὅλον ἢ μέρος κατ' οἶκον ἢ ἐν τῇ σχολῇ ἢ γράφεται καθ' ὑπαγόρευσιν εἰς τὸν πίνακα ἢ τὸ τετράδιον, ἐξετάζεται δὲ καὶ διορθοῦται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐν αὐτῇ τῇ παραδόσει καὶ εἰς ἐπήκουσιν

2. Περὶ τεχνικῆς ἀναγνώσεως ἐξέδοτο πρὸ πολλοῦ ἄριστον σύγγραμμα ὁ κ. Μιλτ. I. Βριτσάνος. Καὶ ὁ μακαρίτης Δ. Γ. Πετρίδης ἐν ταῖς Διδακτικαῖς αὐτοῦ Ὀδηγαῖς (Κεφ. η') πολλὰ καὶ ὀρθὰ περὶ ἀναγνώσεως λέγει. Ἀμφότερα τὰ πονήματα ταῦτα συνιστῶμεν θερμῶς τοῖς διδάσκουσι.

πάντων τῶν μαθητῶν, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μή, κατ' ἴδιον. Καλὸν δὲ εἶναι τὰ ὑποδεικνύοντα μόνον ὑπὸ τοῦ διδάσχοτος τὰ ἐφαλμένα διὰ συμβολικῶν σημείων, ἡ ἀνευρίσκονται δὲ καὶ διορθῶνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

β') Τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ ἀναγνώσματα διὰ τῆς ἐρότητος καὶ τοῦ συνεχῆς τῆς ἕλης κατετάχθησαν ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ καθ' ἕλην. Ὁ διδάσχωρ ὁμῶς ἐκλέγει ἐκ τοῦ ὅλου καὶ διεξάγει ἐκάστοτε τὸ κατὰ καιρὸν καὶ χρόνον πρόσφορον ἀναγνώσμα. Οὕτω λόγον χάριν, ἐὰν σήμερον βρέχη, δύνεται τὰ διεξαγάγη τὸ περὶ βροχῆς· ἐὰν αὐριον ἐμφανισθῇ ἡ ἥλιος, τὸ περὶ ἡλίου καὶ οὕτω καθέξης.

Ἐν γένει λέγομεν, ὅτι ὁ διδάσχωρ πρέπει τὰ ὑπολαμβάνη τοὺς παῖδας γῆν, ἢν ὅτε μὲν πρέπει τὰ καθαίρη ἀπὸ τῶν ζιζανίων καὶ πετρῶν, ἄλλοτε τὰ σπείρη καὶ τὰ φυτεῖν ἐνταῦθα μὲν τοῦτο, ἐκεῖ δὲ ἐκεῖνο τὸ φυτόν. Ἐνταῦθα τῆς γῆς ταύτης τὰ ὑπάρχοντα σπέρματα ὀφείλει τὰ περιποιῆται, θερμαίρη καὶ ἀρδεύη, φροντίζων ὅπως μὴ καὶ τὰ σπέρματα μετὰ τῶν ζιζανίων καὶ πετρῶν ἐκρίζωσιν καὶ ἀνασπάσιν, μὴ κατακαύσιν καὶ κατακλύσιν· ἐκεῖ ὀφείλει τὰ ὑποβοηθῆ τῆν βλάστησιν, ἄλλαχού τὰ ἐνθύρη τὸ ἔαρὸν καὶ ὑπὸ παρτοίων ἀνέμων σαλευόμενον φυτόν. Τέλος ἡ διάπλασις τοῦ σώματος, τῆς διανοίας, μάλιστα δὲ τῆς καρδίας, ἀπαρταχού καὶ πάντοτε πρέπει τὰ εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς τῆς τοῦ διδάσχοτος ἐργασίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ γλωσσική τοῦ παιδὸς μόρφωσις εἶναι χορδή, ἢν ἀείποτε ἐνλαβῶς πρέπει τὰ ἐντείνωσιν καὶ ἐναρμονίως τὰ χροῦσιν οἱ διδάσχοτες.

Ἐγράφομεν τῷ 1897.

Κ. Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

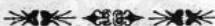
ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ Β΄.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Α' ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

1. Ἡ ὥρα τοῦ σχολείου 1.

Μαθηταί! τὸ ἔργον κράζει
καὶ ἡ ὥρα πλησιάζει.

Πλήρες καθαρῶν θρανίων
περιμένει τὸ σχολεῖον.

1. Ὁ διδάσκων δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπῃ τὸ τροχάδην ἀναγινώσκειν, ἂν μὴ τοῦτο γίνηται ἀπταιστως καὶ ἀπροσκοπτως. Ἐς προτιμᾶ κάλλιον τὸ κατὰ συλλαβὴν, δηλ. ὡσεὶ ἦσαν αἱ συλλαβαὶ τῶν λέξεων ἐν διαστάσει.

Περὶ δὲ τῆς ἐν καιρῷ διεξαγωγῆς ἐκάστου ἀναγνώσματος βλέπε Προλεγόμενα καὶ Διδακτικὰς Ὁδηγίας (ιγ').

Εὐπειθῆ, καλὰ παιδία.
 ὑπὸ μάλης τὰ βιβλία
 καὶ χωρὶς νὰ θορυβῆτε
 πρὸς τὴν τάξιν προχωρεῖτε.

Πᾶσα ἡ διάνοιά σας
 ἔστω εἰς τὸ μάθημά σας·
 ἂν καλῶς ἀποκριθῆτε,
 πόσον, πόσον θὰ χαρῆτε!

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΡΥΘΝΟΣ.

2. Τὰ παιδία εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὰ καλὰ παιδία ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον ἑνωρὶς. Τὰ καλὰ παιδία ἐκ τῆς εἰκίας μεταβαίνουν κατ' εὐθεΐαν εἰς τὸ σχολεῖον. Δὲ ἴστανται, οὔτε παίζουσι καθ' ὁδόν.

Τὸ σχολεῖον, εὐάερον καὶ καθαρὸν, περιμένει τὰ καλὰ παιδία. Τὰ καλὰ παι-

δία ἤρχισαν νὰ συναθροίζωνται εἰς τὸ σχολεῖον. Εἰσερχόμενα χαιρετίζουν τὸν διδάσκαλον καὶ τοὺς συμμαθητάς των καὶ κάθηνται εἰς τὸν ὠρισμένον τόπον.

Ἐκβάλλουν τὸ βιβλίον των καὶ μελετοῦν τὸ μάθημά των ἡσύχως, ἕως οὗ ἀρχίσῃ ἡ παράδοσις. Πόσον καλὰ εἶνε τὰ τοιαῦτα παιδία !

3. Τὰ καθήκοντα τοῦ καλοῦ παιδίου εἰς τὸ σχολεῖον.

Τὸ καλὸν παιδίον ἔρχεται τακτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον.

Εἶναι πάντοτε καθαρὸν καὶ καλῶς ἐνδεδυμένον.

Διάγει φρονίμως καὶ ἡσύχως.

Δὲν βλάπτει, οὔτε ἐνοχλεῖ οὐδένα ἐκ τῶν συμμαθητῶν του.

Δὲν βλάπτει, οὔτε καταστρέφει τὰ πράγ-

ματα τοῦ σχολείου. Φυλάττει καὶ διατηρεῖ τὸ σῶμα καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ καὶ τοῦ σχολείου καθαρά.

Δὲν γράφει ἐπὶ τῶν θρανίων ἢ τῶν τοίχων.

Δὲν προξενεῖ οὐδεμίαν ἀκαθαρσίαν ἐντὸς τῆς παραδόσεως ἢ τοῦ σχολείου. Οὐδέποτε λαμβάνει ξένον πρᾶγμα.

Ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τοὺς διδασκάλους. Ἀγαπᾷ καὶ τιμᾷ πάντας τοὺς συμμαθητάς του.

Μελετᾷ τὰ μαθήματά του· προσέχει κατὰ τὴν ὥραν τῆς παραδόσεως· μανθάνει ὅλα, ὅσα διδάσκεται εἰς τὸ σχολεῖον.

Οὐδέποτε δυσαρестεῖ τοὺς διδασκάλους ἢ τοὺς συμμαθητάς του.

Λέγει πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν.

4. Ὁ μαθητῆς καὶ ἡ μαθήτρια.

Εἶμαι μικρὸν παιδίον ¹. Τὰ παιδιά ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον διὰ νὰ μάθουν γράμματα. Ὅσα παιδιά ἔρχονται εἰς τὸ σχολεῖον λέγονται μαθηταί. Ἐγὼ εἶμαι μαθητῆς. Εἶμαι εἰς τὴν δευτέραν τάξιν τοῦ σχολείου.

Εἰς τὸ σχολεῖον ὑπάγει καὶ ἡ ἀδελφή μου. Ἡ ἀδελφή μου εἶναι μαθήτρια. Ἡ ἀδελφή μου εἶναι εἰς τὴν τρίτην τάξιν τοῦ σχολείου. Εἰς τὸ σχολεῖον τῆς ἀδελφῆς μου εἶναι καὶ ἄλλα κοράσια. Ὅσα κοράσια ὑπάγουν εἰς τὸ σχολεῖον λέγονται μαθήτριαι.

Τὰ παιδιά τοῦ αὐτοῦ σχολείου λέγονται συμμαθηταί. Ὁ Νικόλαος εἶναι

1 Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ ἡ διδάσκαλος ἀς ὀδηγήσῃ τὰ κοράσια νὰ μεταβάλλωσι τὸ ἀνάγνωσμα τοῦτο καταλλήλως πρὸς τὸ φύλον αὐτῶν.

συμμαθητῆς μου. Ἐγὼ καὶ ἄλλους πολλοὺς συμμαθητάς.

Τὰ κοράσια τοῦ αὐτοῦ σχολείου λέγονται συμμαθήτριάι. Ἡ Ἐλένη εἶναι συμμαθήτρια τῆς ἀδελφῆς μου. Ἡ ἀδελφή μου ἔχει καὶ ἄλλας πολλὰς συμμαθητριάς.

5. Αἶνιγμα.

Εἶμαι παιδίον
καὶ καθ' ἐκάστην
εἰς τὸ σχολεῖον
μὲ συναρτᾶς.

Λέγε τίς εἶμαι
ἀναγινώσκω
κ' ἐμπρός σου κεῖμαι.
Δέρ μ' ἀπαντᾶς;

6. Ἡ ὥρα τοῦ γεύματος.

Ὁ κώδων σημαίνει τὴν ὥραν τοῦ γεύματος. Τὰ καλὰ καὶ ἐπιμελῆ παιδία μετὰ χαρᾶς ὑπάγουν καὶ λαμβάνουν τὸ φαγητόν των. Τὰ κακὰ καὶ ἀμελῆ μένουν ἐχεῖ λυπημένα. Τὰ καλὰ παιδία προσ-

εύχονται πρῶτον καὶ ἔπειτα τρώγουν. Τρώγουν προσεκτικῶς καὶ ἡσυχῶς. Δὲν ρυπαίνουν τὰς χεῖρας οὔτε τὴν τράπεζαν ἢ τὰ θρανία. Ἐχουν χειρόμακτρον καὶ καθαρίζουν τὰ χεῖλη καὶ τὰς χεῖρας. Δὲν ρίπτουν ἐπὶ τοῦ πατώματος οὐδέν. Συνάγουν εἰς τὸ καλάθιον τῶν ὄλα, ἦτοι τὰ ψιχία τοῦ ἄρτου, τοὺς σπόρους, τοὺς φλοιούς καὶ τὰ κελύφη τῶν ὀπωρικῶν, τὰ ὄσῳα καὶ ὅ,τι ἐκ τοῦ φαγητοῦ αὐτῶν δὲν τρώγεται. Ταῦτα ὄλα φέρουν τὸ ἐσπέρας καὶ ρίπτουν εἰς τὰ σαρώματα τῆς οἰκίας τιν.

7. Τὸ ἄσμα τοῦ γεύματος.

Κώδων προσκαλεῖ
εἰς τὴν τράπεζαν παιδία·
κώδων προσκαλεῖ
τὰ καλὰ κ' ἐπιμελῆ.

Πλὴν δὲν προσκαλεῖ
τὰ παρήκοα παιδία·
πλὴν δὲν προσκαλεῖ
τὰ κακὰ καὶ ἀμελεῖ.

Χαίρουσι πολὺ
τὰ εὐάγωγα παιδία·
χαίρουσι πολὺ
τὰ καλὰ κ' ἐπιμελεῖ.

Μένουν νηστικά
τὰ παρήκοα παιδία·
μένουν νηστικά
τ' ἀμελεῖ καὶ τὰ κακά.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

8. Τίνων πραγμάτων χρείαν ἔχει ὁ μαθητής.

Εἶμαι μαθητής. Εἶμαι εἰς τὴν δευτέ-
ραν τάξιν τοῦ σχολείου. Ἄναγινώσκω·

ἔχω χρεῖαν βιβλίου (τίνος¹;)· Γράφω ἐπὶ χάρτου· ἔχω ἀνάγκην τετραδίου· Γράφω δὲ μολυβδοκονδύλου· ἔχω χρεῖαν μολυβδοκονδύλου· Ἀριθμῶ· ἔχω ἀνάγκην βιβλίου (τίνος;). Μανθάνω ἱερὰν ἱστορίαν· ἔχω χρεῖαν βιβλίου (τίνος;). Μανθάνω προσευχάς· ἔχω ἀνάγκην (τίνος;). Μανθάνω Ἱστορίαν· ἔχω ἀνάγκην (τίνος;).

Εἰς τὸ σχολεῖον ἔχω ἀνάγκην καὶ ἄλλων πολλῶν πραγμάτων. Ταῦτα ὅλα μοι δίδει τὸ σχολεῖον (τίνα;).

Ὅλα τὰ πράγματα, καὶ τὰ ἰδικά μου καὶ τὰ τοῦ σχολείου, χρεωστῶ νὰ τὰ φυλάττω σῶα, ἀβλαβῆ καὶ καθαρὰ.

9. Τὸ βιβλίον.

Ἴδου τὸ βιβλίον μου. Τὸ βιβλίον περιέ-

1. Περὶ τῶν ἐν παρενθέσει βλέπε ἔτους σχολικοῦ πρώτου, τεύχους α', ὁδηγίαν ι'.

χει μεγάλα καὶ καθαρὰ γράμματα. Τὰ γράμματα εἶναι τυπωμένα ἐπὶ χάρτου. Ὁ χάρτης εἶναι διπλωμένος εἰς πολλὰ φύλλα. Τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου μου εἶναι πολλά. Ἐν μέρος τοῦ φύλλου λέγεται σελίς. Ἐκάστη σελίς ἔχει ἀριθμόν. Ἴδου τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου μου· ἰδου αἱ σελίδες· ἰδου οἱ ἀριθμοὶ τῶν σελίδων.

Ἐκάστη σελίς ἔχει πολλὰς σειρὰς ἢ στίχους γραμμάτων. Δύναμαι νὰ ἀριθμήσω τοὺς στίχους μιᾶς σελίδος. Ἴδου. Εἷς, δύο, τρεῖς, ... Ὁ τυπόνων τὰ βιβλία λέγεται τυπογράφος. Τὸ ἐργαστήριον τοῦ τυπογράφου ὀνομάζεται τυπογραφεῖον. Διὰ νὰ τυπώσῃ ὁ τυπογράφος τὸ βιβλίον ἔχει ἀνάγκην στοιχείων, μελάνης, χάρτου, μηχανῆς.

Πολλὰ βιβλία δένονται.

Ὁ δένων τὰ βιβλία λέγεται (πῶς;).
Τὸ ἐργαστήριον τοῦ βιβλιοδέτου ὀνομάζε-
ται (πῶς;).

Ὁ πωλῶν τὰ βιβλία λέγεται (πῶς;).
Τὸ κατάστημα τοῦ βιβλιοπώλου λέγε-
ται (πῶς;).

10. Τὸ εὐτυχές παιδίον.

Εἶμαι εὐτυχές παιδίον, διότι δύναμαι νὰ
ἀναγινώσκω, νὰ γράφω, νὰ ἰχνογραφῶ,
νὰ ψάλλω, νὰ γυμνάζωμαι.

Τώρα ποτὲ δὲν θὰ στενοχωρῶμαι. Θὰ
ἀναγινώσκω, θὰ γράφω, θὰ ἰχνογραφῶ,
θὰ ψάλλω, θὰ γυμνάζωμαι. Οὕτω θὰ διέρ-
χωμαι εὐαρέστως τὰς ὥρας μου.

Δυστυχεῖς οἱ παῖδες, ὅσοι δὲν ἔμαθον
νὰ ἀναγινώσκουν, νὰ γράφουν, νὰ ἰχνο-
γραφοῦν νὰ ψάλλουν, νὰ γυμνάζονται.

Πόσον θὰ στενοχωρῶνται οὗτοι, διότι δὲν
 δύνανται νὰ διέρχωνται τὰς ὥρας των ὅπως
 ἐγώ! «Σὲ εὐχαριστῶ, Θεέ μου, διὰ τὴν εὐτυ-
 χίαν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔδωκας.

«Φώτιζέ με καὶ βοήθει με νὰ εἶμαι πάν-
 τοτε παιδίον καλόν, προσεκτικόν, εὐπειθές
 καὶ ἐπιμελές.

«Φώτιζέ με καὶ βοήθει με νὰ προκόπτω
 εἰς τὰ μαθήματά μου.

«Βοήθει με νὰ εἶμαι παιδίον ἄξιον τῆς
 ἀγάπης σου καὶ τῶν καλῶν μου γονέων
 καὶ διδασκάλων».

11. Τὸ ἄσμα τῆς γυμναστικῆς.

Ἡ γυμναστικὴ κρατύνει,
 σῶμ' ἀνδρίζει καὶ ψυχὴν·
 τίς μακρὰν αὐτῆς θὰ μείνη;
 Παῖδες, κάμετε ἀρχήν.

Σπεύσωμεν ἐν προθυμίᾳ
 ἄνευ κρότων καὶ κραυγῶν·
 προσοχή ! ἐν, δύο, τρία !

Ἄναβάθρ' ἐδῶ καὶ κάλοι,
 κρίκοι, δίζυγα ἐκεῖ,
 καὶ ἱστοί, μικροί, μεγάλοι.

Ζήτῳ ἢ γυμναστική.
 Ἄς ποιήσωμεν τὸ σῶμα
 ρωμαλέον, δυνατόν.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΤΖΗΝΟΣ

12. Ἡ μουσική.

Ἦτό ποτε βασιλεύς τις, τὸ ὄνομα Μίδας.

Ὁ Μίδας ἦτο μὲν πλουσιώτατος, ἀλλὰ ἀ-
 καίτευτος καὶ ἀπειρόκαλος.

Ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Πάν ἦσαν κατὰ
 τὴν μυθολογίαν θεοί· καὶ ὁ μὲν Ἀ-
 πόλλων ἦτο προστάτης τῶν γραμμάτων

καὶ τῆς μουσικῆς· ὁ δὲ Πᾶν τῶν ποιμένων.
Καὶ οἱ δύο ἦσαν μουσικοί· καὶ ὁ μὲν Ἀπόλλων
ἐπαιζε τὴν λύραν, ὁ δὲ Πᾶν τὸν
αὐλόν.

Λέγεται, ὅτι ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Πᾶν
ἐφιλονίκησάν ποτε περὶ μουσικῆς. Ἐπειδὴ
δὲ οὐδεὶς ὠμολόγει ἑαυτὸν κατώτερον, ἐξε-
λέγη δικαστὴς ὁ Μίδας, ἵνα κρίνη, τίς τῶν
δύο εἶναι καλλίτερος μουσικός.

Ὁ Μίδας, ὡς ἀμαθὴς καὶ ἀπειρόκαλος,
ἔκρινε τὸν αὐλὸν τοῦ Πανὸς καλλίτερον τῆς
λύρας τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ὁργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων διὰ τὴν ἀμά-
θειαν καὶ ἀπειροκαλίαν τοῦ Μίδα, μετέ-
βαλε τὰ ὦτα αὐτοῦ εἰς ὦτα ὄνου. Ἐκτοτε
δὲ ὁ Μίδας ἠσχύνετο διὰ τὰ ὦτα αὐτοῦ
καὶ προσεπάθει νὰ ἔχη αὐτὰ σκεπασμένα
καὶ κεκρυμμένα. Ἀλλὰ ὁ κουρεὺς αὐτοῦ

ἔτυχε νὰ ἴδῃ αὐτά· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύ-
 νητο νὰ κρατήσῃ μυστικὸν ὅ,τι εἶδε, μετέ-
 βη ἔξω τῆς πόλεως παρά τινα ὁδὸν, ἠνοι-
 ξεν ὀπὴν εἰς τὴν γῆν, ἔκυψεν εἰς αὐτὴν
 καὶ εἶπεν· «Ὁ Μίδας ἔχει ὦτα
 ὄνου».

Ἐκ τῆς ὀπῆς ἐκείνης ἀνεφύησαν κά-
 λαμοι, οἱ ὁποῖοι, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου σαλευόμε-
 νοι, ἔλεγον πάντοτε· «Ὁ Μίδας ἔχει ὦ-
 τα ὄνου».

Πάντες οἱ ἐκεῖθεν διαβαίνοντες ἤκουον
 ταῦτα καὶ ἐγνώσθη πανταχοῦ, ὅτι «Ὁ Μί-
 δας ἔχει ὦτα ὄνου».

Ἐκ τοῦ μύθου τούτου διδασκόμεθα, ὅτι
 τοιαῦτα πάσχει, ὅστις μένει ἀμαθής, ἀπαί-
 δευτος καὶ ἀπειρόκαλος. Οὐδὲν δὲ πρᾶγμα
 δύναται νὰ μένη πάντοτε μυστικὸν καὶ κε-
 κρυμμένον.

13. Πρόσκλησις εἰς τὸ ἄδειν.

Παῖδες, συναχθῆτε,
 κάμετε χορόν·
 πάντες τραγωδεῖτε
 ᾄσμα ἠχηρόν.

Μουσικὴ μορφώνει,
 δίδει ἀρετὴν,
 τὴν ψυχὴν ὑψώνει
 πρὸς τὸν Ποιητὴν.

Φθόγγων ἀρμονία
 εἶναι θελκτικὴ·
 ὄντως δόσις θεία
 εἶν' ἢ μουσική.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

14. Αἱ ἐξετάσεις.

Ἀνατέλλει ἡ δευτέρα Κυριακὴ τοῦ
 μηνὸς Ἰουλίου. Αἱ ἐνιαύσιοι ἐξετάσεις

ἤρχισαν ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς,
 ἤρχεσαν δι' ὅλης τῆς ἐβδομάδος καὶ
 ἤγουν σήμερον. Εὐτυχεῖς λογίζονται καὶ
 εἶναι οἱ παῖδες, ὅσοι ἦσαν ἐπιμελεῖς καὶ
 χρηστοίθεις δι' ὅλου τοῦ ἔτους· οὗτοι εἶναι
 προβιβάσιμοι· λαμβάνουν ἤδη ἐνδεικτι-
 κὸν τῆς ἐπιμελείας καὶ καλῆς διαγω-
 γῆς αὐτῶν. Ἐπαινοῦνται παρὰ πάντων.
 Πόσον χαίρουں!

Δυστυχεῖς εἶναι, ὅσοι ἔχασαν τὸ ἔτος
 αὐτῶν εἰς μόνα τὰ παιγνίδια. Λαμβά-
 νουν ἤδη καὶ οὗτοι ἐνδεικτικόν· ἀλλὰ τὸ ἐν-
 δεικτικὸν τούτων λέγει ὅτι δέν εἶναι προ-
 βιβάσιμοι· ἔχει σημειωμένην κακὴν δια-
 γωγῆν. Οὐδεὶς ἐπαινεῖ αὐτούς.

Πόσον λυποῦνται οἱ τοιοῦτοι!

Οἱ ἐπιμελεῖς μετὰ χαρᾶς ἀποχαιρε-

τίζουσι τοὺς διδασκάλους καὶ συμμαθητάς· οἱ γονεῖς καὶ γνώριμοι φιλοστόργως αὐτοὺς ὑποδέχονται, συγχαίρουσι καὶ φιλοῦσι. Ἢὰ διέλθουσι τὰς διακοπὰς ἀπολαμβάνοντες πᾶσαν τέρψιν καὶ ἀθῶσαν ἡδονὴν διότι ἐξέτελεσαν τὸ καθήκον αὐτῶν.

Οἱ ἀμελεῖς κλαίουσι καὶ κατησχυμένοι καὶ τεθλιμμένοι ἀπέρχονται τοῦ σχολείου· οὐδεὶς αὐτοὺς χαιρετίζει οὐδὲ συγχαίρει. Οὐδεμίαν ἡδονὴν καὶ ἀνάπαυσιν θὰ αἰσθανθοῦσι κατὰ τὸν χρόνον τῶν διακοπῶν, διότι δὲν ἐξεπλήρωσαν τὰ καθήκον τῶν.

15. Ἀποχαιρετισμός.

Χαῖρε, χαῖρε, ὦ γλυκεῖα
 εὐεργέτρια σχολή.
 Ἐληξεν ἡ ἐργασία,
 ὅλοι χαίρομεν πολὺ.

Εὐτυχία, γηθοσύνη

᾿ς ὄλους τοὺς ἐπιμελεῖς.

Αὐτοὺς στέφ' ἢ εὐφροσύνη,

ὄχι καὶ τοὺς ἀμελεῖς.

Εὐτυχία, εὐτυχία.

᾿Ασωμεν φαιδρῶς, παιδία.

Τί χαρά!

᾿Η μελέτη καὶ οἱ πόνοι

παύουν ὦρα των καλή.

᾿Ολους τώρα στεφανώνει

μὲ τὴν δάφνην ἢ σχολή.

Δίδουσι καλὰ βραβεῖα.

᾿ς τὰ ἐπιμελῆ παιδία.

Τί χαρά!

᾿Ω Θεέ μου, ἐκ μυχιῶν

εὐχὴν δέξαι ζωηράν:

Εἰς τοὺς φίλους τῶν σχολείων
δὸς υἰεῖαν, δὸς χαράν.

Ἀγαγέ μας, Θεέ, πάλιν
ς τοῦ σχολείου τὴν ἀγκάλην
ἐν χαρᾷ.

Χαῖρε, χαῖρε, ᾧ γλυκεῖα
εὐεργέτρια σχολή.

Ἐληξεν ἡ ἐργασία·
ἅλοι χαίρομεν πολύ.

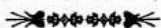
Ἐληξαν αἱ ἐξετάσεις·
χορὸς παιδῶν, ἐλθέ νᾶσης
ἐν χαρᾷ.

I. I. ΠΟΛΥΒΙΟΣ.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Β' Ο ΟΙΚΟΣ

16. Ἡ οἰκία.

Α'

Ἡ οἰκία εἶναι οἰκοδόμημα, ὡς τὸ σχολεῖον 1.

Τὰ μέρη τῆς οἰκίας εἶναι τὰ θεμέλια, οἱ τοῖχοι, ἡ στέγη, τὸ πάτωμα, ἡ ὀροφή, αἱ θύραι, τὰ παράθυρα, τὰ διάφορα δωμάτια, αἱ κλίμακες κτλ.

Τὴν οἰκίαν κτίζει ὁ οἰκοδόμος.

Εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας χρειάζονται λίθοι, ὀπτὰὶ πλίνθοι, ἄσβεστος, χῶμα,

1. Ἐὰς σχετισθῶσιν ἤδη καὶ ἐπαναληφθῶσιν ὅσα ἐλέχθησαν περὶ οἰκίας ἐν τῷ Α' ἔτει, β' τεύχει.

ἄμμος, ὕδωρ, ξύλα, σανίδες, ἥλοι, σίδηρος, κέραμοι, μόλυβδος, βαφή. Εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς οἰκίας χρειάζεται ἀρχιτέκτων.

Ὁ ἀρχιτέκτων εὕρισκει κτίστας, τέκτονας, ξυλουργούς, ἐργάτας.

Οὗτοι πάντες ἐκτείνουν πρῶτον ἐπὶ τῆς γῆς ῥάμμα, σκάπτουν τὴν γῆν, ἀνάγουν τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας. Ἐπειτα κτίζουν καὶ οἰκοδομοῦν τὴν οἰκίαν καὶ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀρχιτέκτονος.

Τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὅποια χρησιμεύουν εἰς τοὺς οἰκοδόμους, εἶναι· τὸ μέτρον, ἡ μετροταινία, ἡ στάθμη, ἡ ὑδροστάθμη, τὸ ῥάμμα, τὸ σφυρίον, τὸ μυστήριον, ἡ σκαπάνη, τὸ πτυάριον, τὸ πηλοφορεῖον, τὸ χειραμάξιον, τὸ κοφίνιον καὶ ἄλλα.

Αἱ οἰκίαι κτίζονται ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς θέσεως τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν κοινωνίαν.

B'

Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι δὲν εἶχον οἰκίας. Οὗτοι κατόικουν εἰς σπήλαια καὶ εἰς τὰς ὄπας τῆς γῆς. Ἐπειτα ἤρχισαν νὰ κατασκευάζουν

καλύβας ἡσκηνάς. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ἡ οἰκοδομητικὴ προώδευσε καὶ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ κτιζοῦν καλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς οἰκίας.

Διὰ νὰ κατοικήσουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν οἰκίαν, δὲν ἀρκεῖ νὰ οἰκοδομήσουν μόνον αὐτήν. Ἔχουν ἀνάγκην καὶ πολλῶν καὶ διαφόρων σκευῶν, ἐπίπλων καὶ ἄλλων πραγμάτων. Καὶ τὰ σκεύη καὶ τὰ ἐπιπλα εἶναι ἀνάλογα τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλων σκευῶν καὶ ἐπίπλων ἀνάγκην ἔχει ὁ γεωργὸς καὶ ὁ ποιμὴν· ἄλλων ὁ τεχνίτης καὶ ὁ βιομήχανος· ἄλλων ὁ ἔμπορος καὶ ἄλλων ἄλλοι.

(Λέγε ὅσα σκεύη καὶ ἐπιπλα γινώσκεις, κατὰ ἑκάστην διερχόμενος ἐν ἑκάστῳ τῶν δωματίων τῆς οἰκίας σου).

17. Σύγκρισις τῆς οἰκίας πρὸς τὸ σχολεῖον 1.

Ὁμοιότητες. Ἡ οἰκία καὶ τὸ σχολεῖον εἶναι οἰκοδομήματα. Καὶ τὰ δύο σύγκεινται

1. Ἐν τῇ συγκρίσει τῶν διαφόρων πραγμάτων ἐπιζητεῖται ἡ εὐρεσις τῶν ὁμοιοτήτων καὶ διαφορῶν αὐτῶν. Ἀναλόγως λοιπὸν

ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν, θεμελίων, τοίχων, στέγης, πατώματος, ὀροφῆς, θυρῶν, παραθύρων, δωμάτων κτλ. Καὶ τὰ δύο ἐκτίσθησαν χάριν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἐντὸς τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς τὰ δύο ὑπάρχουν ὑπηρεταί (τίνες;).

Διαφοραί. Ἡ οἰκία εἶναι οἰκοδόμημα ἰδιωτικόν· τὸ σχολεῖον εἶναι οἰκοδόμημα δημόσιον ἢ κοινόν. Ἡ οἰκία εἶναι μικρότερα τοῦ σχολείου. Ἡ οἰκία ἔχει δωμάτια περισσότερα τοῦ σχολείου. Τῆς οἰκίας αἱ διαιρέσεις εἶναι περισσότεραι καὶ διαφοραὶ τῶν διαιρέσεων τοῦ σχολείου. Ἡ οἰκία ἐκτίσθη, διὰ νὰ κατοικῆ ἡ οἰκογένεια, μίᾳ ἢ καὶ περισσότεραι· τὸ σχολεῖον ἐκτίσθη διὰ νὰ διδάσκωνται οἱ παῖδες.

Εἰς τὴν οἰκίαν διευθύνουν οἱ γονεῖς· εἰς τὸ σχολεῖον διευθύνουν οἱ διδάσκαλοι. Τὴν οἰκίαν διοικεῖ εἰς τῶν γονέων, ὁ πατήρ· τὸ σχολεῖον

τῶν ἐνταῦθα συγκρίσεων ὁ διδάσκων δύναται νὰ ποιήσῃ καὶ ἄλλας ἐπὶ ἀναλόγων πραγμάτων, ὅσον οἰκίας καὶ ναοῦ, σχολῆς καὶ ναοῦ, οἰκίας καὶ στρατῶνος, σχολῆς καὶ δικαστηρίου, ἀποθήκης καὶ ὑπογείου, νοσοκομείου καὶ σχολείου καὶ ἄλλων.

διοικεῖ εἰς τῶν διδασκάλων, ὁ διευθυντής.

Εἰς τὴν οἰκίαν διαμένομεν πάντοτε εἰς τὸ σχολεῖον διαμένομεν μόνον τὴν ἡμέραν. Εἰς τὴν οἰκίαν τρεφόμεθα καὶ αὐξάνομεν σωματικῶς εἰς τὸ σχολεῖον τρεφόμεθα καὶ αὐξάνομεν πνευματικῶς. Ἡ οἰκία μᾶς δίδει τὴν ζωὴν τὸ σχολεῖον μᾶς χαρίζει τὴν καλὴν ζωὴν.

18. Κατοικίδια ζῶα καὶ χρησιμότης αὐτῶν.

Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν του δὲν δύναται νὰ ζῆ μόνος. Ἔχει τὴν ἀνάγκην καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ πολλῶν ζῴων.

Τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς τὸν ἄνθρωπον, κατεικοῦν συνήθως ἐντὸς τῆς οἰκίας αὐτοῦ καὶ λέγονται κατοικίδια ἢ οἰκιακὰ ζῶα.

Τὰ κατοικίδια ζῶα εἶναι ἢ πτηνὰ ἢ τετράποδα.

Πτηνὰ κατοικίδια ζῶα εἶναι ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ὄρνις, ἡ νῆσσα, ὁ χῆν, ἡ ἡμερος περισσότερὰ καὶ ἄλλα.

Τετράποδα κατοικίδια ζῶα εἶναι τὸ πρόβατον, ἡ αἶξ, ὁ χοῖρος ὁ βοῦς, ὁ βούβαλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ ἡμίονος, ὁ κύων, ἡ γαλῆ, ἡ κάμηλος καὶ ἄλλα.

Τὰ ζῶα ταῦτα χρησιμεύουν εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους.

Καὶ ζῶντα μὲν μᾶς χορηγοῦν ἄλλα φά καὶ τὰ πτίλα των (τίνα;). Ἄλλα μᾶς δίδουν τὸ γάλα, τὸ ἔριον καὶ τὴν κόπρον των (τίνα;). Ἄλλα μᾶς χορηγοῦν τὸ γάλα, τὴν κόπρον, τὴν ἐργασίαν καὶ ὑπηρεσίαν των (τίνα;)

Σφαζόμενα δὲ ἄλλα μᾶς παρέχουν τὸ κρέας εἰς τροφήν· τὸ δέρμα εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων ἐνδυμάτων, σκευῶν, ἐπίπλων καὶ πραγμάτων. (Τίνων τὸ κρέας, τὸ δέρμα χρησιμεύει εἰς ἡμᾶς, ὡς εἴπομεν;).

Ἄλλα μᾶς χορηγοῦν μόνον τὸ δέρμα, χρήσιμον εἰς διαφόρους ἡμῶν χρείας (τίνα;).

Ὅλων σχεδὸν τὰ ἔντερα καὶ τὰ ὀστά μᾶς εἶναι ὡσαύτως χρήσιμα εἰς πολλὰ πράγματα.

Χρewisτοῦμεν λοιπὸν νὰ ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα τὰ χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα ζῶα.

19. Μὴ πειράζης τὰ ζῶα.

Μὴ τὰ ζῶα βασανίζης
καὶ κτυπᾶς καὶ ἀφανίζης·
καὶ αὐτά, ὡς σὺ, ἐπίσης·
νεῦρα ἔχουσι κ' αἰσθήσεις.

Μὴ δεικνύης ἀσπλαγχνίαν,
κόπτων καὶ τρυπῶν τὴν μύϊαν.
Καθὼς θέλεις σὺ νὰ ζήσης,
θέλει καὶ αὐτὴ ἐπίσης.

Ἄγαπᾶς νὰ σὲ κτυπῶσι
καὶ νὰ σὲ κακοποιῶσι,
ν' ἀφαιρῶσι τὴν τροφὴν σου,
νὰ πικραίνουσι τὴν ψυχὴν σου;

Ὅπως σὺ δὲν ἀγαπᾶς,
μὴ πειράζης μὴ κτυπᾶς
πλάσμα ζῶν καὶ ἀναπνέων
ἐνυδρον, πτηνόν, χερσαῖον.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

20. Τὸ κάθισμα.

Τὸ κάθισμα εἶναι, ὡς καὶ ἡ τράπεζα, σκεῦος οἰκισκόν.

Τὰ μέρη τοῦ καθίσματος εἶναι τὸ κυρίως κάθισμα, οἱ τέσσαρες πόδες καὶ τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων. Ἴδου αὐτά.

Τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων εἶναι ἀνύψωσις τῶν δύο ὀπισθίων ποδῶν.

Τὸ κυρίως κάθισμα συγκροτεῖται ἐκ τεσσάρων συνδέσμων ξυλίνων, καὶ τῆς ψιάθου.

Οἱ τέσσαρες πόδες ἐνοῦνται ἑκατέρωθεν μὲν καὶ ὀπισθεν διὰ δύο συνδέσμων ξυλίνων, ἔμπροσθεν δὲ δι' ἑνὸς συνδέσμου πλατέος.

Τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων συνδέεται ὡσαύτως διὰ δύο ἢ τριῶν συνδέσμων ξυλίνων καὶ πλατέων.

Τὸ κάθισμα κατασκευάζει ὁ καθισματοποιός.

Τὰ κάλλιστα καθίσματα εἶναι: τὰ ἐκ ξύλου καρύας. Εἶναι ὅμως καὶ ἐκ διαφόρων ξύλων καθίσματα.

Τὰ καθίσματα μᾶς χρησιμεύουν εἰς τὸ νὰ καθήμεθα καὶ ἀναπαυώμεθα ἢ ἐργαζώμεθα ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Πολλὰ καθίσματα ἀντὶ ψιάθου ἔχουν τὸ κυρίως κάθισμα καὶ τὸ ἔρεισμα τῶν νώτων ἐξ ὑφάσματος ἑξαμίτου¹ ἢ ἐριούχου.

Ἄτερα καθίσματα εἶναι μεγάλα καὶ πλατέα πρὸς μεγαλειτέραν ἀνάπαυσιν.

1. Κατιρὲ ἢ βελούδου.

Ἵγιεινότερα δὲ εἶναι καὶ τὰ ἐκ ψιάθου μόνον καὶ ξύλου.

Τὰ ἐξ ὑφάσματος καθίσματα πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν, ὡς μὴ ὑγιεινά.

Γ' Ο ΝΑΟΣ

21. Ὁ ναός καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ.

Ὁ ναός εἶναι οἰκοδόμημα. Ὁ ναός ἔχει θεμέλια, τοίχους, στέγην, πάτωμα, ὀροφήν, θύρας καὶ παράθυρα.

Τὰ μέρη τοῦ ναοῦ εἶναι ὁ πρόναος, ἡ νάρθηξ, ὁ γυναικωνίτης, ὁ κυρίως ναός, τὸ ἅγιον βῆμα.

Εἰς τὸν πρόναον ἡ νάρθηκα εἶναι ἡ τράπεζα τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὸ προσκυνητάριον.

Ἐπιθῆναι τοῦ προναοῦ ἡ νάρθηκος εἶναι ὁ γυναικωνίτης.

Εἰς τὸν κυρίως ναὸν εἶναι οἱ χοροὶ τῶν ψαλτῶν, ὁ ἀρχιερατικὸς θρόνος, ὁ ἄμβων, τὰ στασίδια.

Τὸ ἅγιον βῆμα χωρίζεται ἀπὸ τοῦ κυρίως ναοῦ διὰ τοῦ εἰκονοστασίου. Εἰς τὸ μέσον τοῦ εἰκονοστασίου εἶναι ἡ ὠραία πύλη.

Ἐντὺς τοῦ ἁγίου βήματος εἶναι ἡ ἅγια τράπεζα, ὁ τόπος τῆς προσκομιδῆς ἢ προθέσεις, τὸ σύνθρονον, ὁ νιπτῆρ τῶν ἱερέων, τὸ σκευοφυλακεῖον καὶ ἄλλα.

Οἱ ναοὶ συνήθως ἔχουν καὶ αὐλήν. Εἰς τὴν αὐλήν τοῦ ναοῦ εἶναι τὸ κωδωνοστάσιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κρέμανται οἱ κώδωνες τοῦ ναοῦ.

Εἰς τὸν ναὸν ὑπάρχουν διάφορα σκεύη, ἄμφια καὶ πράγματα, τὰ ὅποια χρησιμεύουν εἰς αὐτόν.

Ταῦτα θὰ μάθωμεν ἄλλοτε.

22. Τὸ σήμαντρον.

Ἐξυπνίσατε, παιδιά !
 Προσευχὴ καὶ ἐργασία.
 Πάλιν σήμαντρον σημαίνει.
 ὁ ναὸς ἡμᾶς προσμένει.

Προσκαλεῖ φωνὴ Θεοῦ,
 σήμαντρον ἐκ τοῦ ναοῦ.

Ὁ Θεὸς εὐλογητός,
 δίδει τὴν τροφήν αὐτός.

Ὅταν σκότος πλησιάσῃ,
 ἢ φωνή του πάλιν κράζει·
 «Τὸν Θεὸν ἐν προσευχῇ,
 Πᾶσα ὑμνησον ψυχῇ».

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

23. Οἱ εἰς τὸν ναὸν ἄνθρωποι.

Εἰς τὸν ναὸν ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι
 μᾶς διδάσκουν τὸν θεῖον λόγον, προσφέρουν εἰς
 τὸν Θεὸν τὰς κοινὰς προσευχάς, τελοῦν τὰ
 μυστήρια, ἐκτελοῦν διαφόρους ὑπηρεσίας. Οἱ
 ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ὁ ἀρχιερεὺς, οἱ ἱε-
 ρεῖς, ὁ διάκονος, οἱ ψάλται, οἱ κανο-
 νάρχαι ἢ ἀναγνώσται, ὁ νεωκόρος,
 ὁ κανδηλάπτης. (Τί ἕκαστος τούτων
 πράττει;).

Εἰς τὸν ναὸν προτίθεται ὁ ἀρχιερεὺς ἢ εἰς τῶν ἱερέων· οὗτος λέγεται προεστῶς. Ἀνώτατος πνευματικὸς ἄρχων τῶν ναῶν, τῶν ἱερέων καὶ ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὁ Πατριάρχης.

Ὁ ἀρχιερεὺς εἶναι Ἐπίσκοπος, Ἀρχιεπίσκοπος Μητροπολίτης.

Ἱερεῖς, ἀλλὰ ἀξιώματα ἔχοντες, εἶναι ὁ οἰκονόμος, ὁ ἀρχιμανδρίτης, ὁ πρωτοσύγκελλος καὶ ἄλλοι.

Πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ναοῦ χρεωστοῦμεν νὰ σεβώμεθα, νὰ τιμῶμεν καὶ ἀγαπῶμεν, διότι οὗτοι εἶναι ἢ λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ ἢ ὑπηρετεῖ τοῦ ναοῦ, δηλαδὴ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ.

Οἱ λειτουργοὶ τοῦ Θεοῦ προσφέρουν εἰς τὸν Θεὸν ἐξ ὀνόματος πάντων ἡμῶν τὰς κοινὰς προσευχάς, παρακαλοῦν τὸν Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου· τελοῦν τὰς θείας καὶ ἱεράς τελετὰς καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ διδάσκουσιν ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τούτους πρὸ πάντων χρεωστοῦμεν νὰ σεβώμεθα καὶ τιμῶμεν ἀπὸ καρδίας. Ὅστις

δὲν σέβεται καὶ δὲν τιμᾷ τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ δὲν σέβεται οὔτε τιμᾷ αὐτὸν τὸν Θεόν.

24. Σύγκρισις τοῦ ναοῦ πρὸς τὸ σχολεῖον.

Ὁμοιότητες. Ὁ ναὸς καὶ τὸ σχολεῖον εἶναι οἰκοδομήματα. Καὶ τὰ δύο εἶναι οἰκοδομήματα δημόσια καὶ συνήθως μεγάλα. Καὶ τὰ δύο χρησιμεύουν εἰς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας τῶν ἀνθρώπων. Καὶ εἰς τὰ δύο διδάσκειται, τρέφεται καὶ μορφώνεται ὁ ἄνθρωπος πνευματικῶς. Καὶ τὰ δύο εἶναι ἱερά καὶ σεβαστὰ οἰκοδομήματα. Καὶ εἰς τὰ δύο χρεωστούμεν νὰ μένωμεν μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας.

Διαφοραί. Ὁ ναὸς εἶναι εὐρύτερος τοῦ σχολείου. Ὁ ναὸς ἔχει ἀπλουστέραν τοῦ σχολείου διαίρεσιν.

Τοῦ ναοῦ τὸ πάτωμα εἶναι ἐστρωμένον ἐκ μαρμάρου· τοῦ σχολείου ἐκ σανίδων.

Ὁ ναὸς χρησιμεύει εἰς ἐκτελέσιν τῆς κοινῆς προσευχῆς καὶ ἄλλων καθηκόντων πρὸς τὸν Θεόν· τὸ σχολεῖον χρησιμεύει εἰς διδασκαλίαν τῶν παιδῶν.

Ὁ ναὸς νομιζεται καὶ εἶναι ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ· ἡ σχολὴ νομιζεται καὶ εἶναι ὁ οἶκος τῶν Μουσῶν, αἱ ὁποῖαι ἐνομιζοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων προστάτιδες τῶν γραμμάτων.

Εἰς τὸν ναὸν ἔρχονται πάσης ἡλικίας ἀνθρώποι· εἰς τὸ σχολεῖον ὑπάγουσιν συνήθως μόνον παῖδες. Εἰς τὸν ναὸν διδάσκει ὁ ἱερεὺς· εἰς τὸ σχολεῖον διδάσκει ὁ διδάσκαλος.

Εἰς τὸν ναὸν διδάσκονται οἱ ἀνθρώποι τὰ καθήκοντά των πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ πρὸς ἑαυτοῦς· εἰς τὸ σχολεῖον διδάσκονται πρὸς τοῦτοις οἱ παῖδες καὶ πολλὰς ἄλλας γνώσεις ὠφελίμους καὶ ἀναγκαίας εἰς τὴν ζωὴν.

Εἰς τὸν ναὸν χρεωστοῦμεν νὰ ἐρχώμεθα μόνον κατὰ τὰς Κυριακάς καὶ τὰς μεγάλας ἑορτάς· εἰς τὸ σχολεῖον χρεωστοῦν οἱ παῖδες νὰ ἔρχωνται καθ' ἑκάστην.

25. Ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἐλευθέριος.

Ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἐλευθέριος ἦσαν γέγοντες καὶ συμμαθηταί. Καὶ οἱ δύο ἦσαν υἱοὶ

κηπουρῶν. Οἱ γονεῖς τοῦ Εὐσεβίου καὶ τοῦ Ἐλευθερίου ἦσαν καλοί, ἐνάρετοι καὶ θεοσεβεῖς. Ἀλλὰ ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἐλευθέριος ἦσαν ὅλως διάφοροι.

Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἑρτὴν ὁ μὲν Εὐσέβιος μετέβαινεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ἤκουε μετὰ κατανύξεως, εὐλαβείας καὶ προσοχῆς τὴν διδασκαλίαν τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν· διέμενεν ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἤσυχος καὶ μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ· οὐδέποτε ὠμίλει, οὔτε ἐγέλα· οὐδέποτε ἐκινεῖτο, οὔτε μετέβαινεν ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον· οὐδέποτε ἠνώχλει τοὺς παρισταμένους· οὐδὲ μὴ καὶ οὐδέποτε ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν τῶν πλησίον, συμψάλλων μετὰ τῶν ψαλτῶν ἢ λέγων μετὰ τοῦ ἱερέως ἢ τοῦ ἀναγνώστου. Κατὰ τὰς ὀρισμένας ἡμέρας ἐξωμολογεῖτο καὶ μετελάμβανεν. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐτίμων, ἐπήνουν καὶ ἠγάπων τὸν Εὐσέβιον.

Ἀλλὰ ὁ Ἐλευθέριος ἔπραττεν ὅλως τὰ ἐναντία. Ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ναὸν, ἐπαίξε καὶ περιεφέρετο εἰς τὰς ὁδοὺς ἢ καὶ ἂν ὑπήγεν, οὐδέποτε οὔτε αὐτὸς ἠσύχαζε, προσεῖχε

καὶ ἤκουε τί ἐγένετο ἐντὸς τοῦ ναοῦ, οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους ἡσυχίαν παρεῖ/εν ! Οὔτε ἐξωμολογεῖτο, οὔτε μετελάμβανεν !

Οὐδεὶς ἐτίμα, οὔτε ἠγάπα τὸν Ἐλευθέριον, διότι δικαίως ἐφρόνουν, ὅτι εἶναι ἀσεβής. (Τίνας τῶν δύο χρεωστοῦμεν νὰ μιμηθῶμεν; Τίνα τὰ καθήκοντα ἡμῶν ἐντὸς τοῦ ναοῦ;).

26. Ὕμνος πρὸς τὸν Θεόν.

Τὸν Πλάστην τῶν ὅλων
τὸ χεῖλός μας ψάλλει·
αἰνεῖτε οἱ πάντες,
μικροὶ καὶ μεγάλοι,
αἰνεῖτε Αὐτόν.

Αὐτὸς μᾶς φωτίζει·
Αὐτὸς μᾶς θερμαίνει·
Αὐτὸς μᾶς ἐνδύει·
Αὐτὸς μᾶς εὐφραίνει·
Αἰνεῖτε Αὐτόν.

Ἐν βλέμμα Του φθάνει
τὸν κόσμον νὰ σεισῆ,
καὶ μία πνοή Του
τὴν γῆν νὰ σκοτίσῃ.
Αἰνεῖτε Αὐτόν.

Αὐτὸν τῆς ζωῆς μας
τὸν θεῖον σπινθῆρα,
Αὐτὸν τοῦ φωτός μας
τὸν μόνον δοτῆρα,
αἰνεῖται αὐτόν.

ΑΓΓ. ΒΙΑΧΟΣ.

27. Ἡ Κυριακή.

Ὁ Θεὸς διέταξε νὰ ἐργαζώμεθα ἐξ ἡμέρας·
Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας εἶπε νὰ κάμνωμεν
ὅλα τὰ ἔργα ἡμῶν. Τὴν ἐβδόμην ἡμέραν εἶπε

να ἀφιερῶμεν εἰς τὴν λατρείαν καὶ δοξολογίαν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

«Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργῶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου. τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου!».

Ταῦτα λέγει ἡ τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐβδόμη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος, τὴν ὁποίαν πρὶν οἱ Χριστιανοὶ ἐορτάζομεν, εἶναι ἡ Κυριακὴ ἢ τὴν Κυριακὴν ἐορτάζομεν, διότι κατ' αὐτὴν ἀνέστη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Τὴν Κυριακὴν πρὸ πάντων χρεωστούμεν νὰ ἐπαύζωμεν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ δοξολογίας ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, ἔτι δὲ διὰ τῶν καλῶν ἔργων.

Ἡ κραιπάλη καὶ μέθη εἰς τὰ κατηλεῖα καὶ αἱ ἄλλαι κακαὶ πράξεις δὲν ἀρμόζουν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους.

«Θεέ μου, βοήθει καὶ φώτισέ με νὰ πράττω πάντοτε τὸ καλὸν καὶ νὰ ἀγιάζω τὸ ὄνομά Σου διὰ τῶν καλῶν μου πράξεων».

1. *Ὅς ἀποστηθίσωσιν οἱ παῖδες τὴν περικοπὴν ταύτην.

28. Ἔσμη τῆς Κυριακῆς.

Ἡμέρα τοῦ Κυρίου.
προσέλθετε πιστοί.
Πατὴρ ἐπουρανίου
ἡμέρα σεβαστή.

Ἀκούσατε σημαίνει
ὁ κώδων τοῦ ναοῦ.
Μᾶς κράζει, μᾶς προσμένει
ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ.

Τίς, δῶρ' ἀγάπης φέρων,
δὲν σπεύδει πρὸς Αὐτόν ;
Τίς, δὲν λατρεύει χαίρων
τὸν μόνον λατρευτόν ;

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

29. Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

Ἐν ὅλῃ προθυμίᾳ
ἕμνεῖτε, ὦ παιδία,
τὴν δόξαν αἰωνίου
Πατρὸς, ἐπουρανίου.
Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

Στοργὴν Αὐτὸς δεικνύων
καὶ φίλος τῶν παιδίων
ἀκούει τὴν φωνὴν σας·
ἀκούει τὴν εὐχὴν σας.
Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

Τὴν βούλησιν τοῦ Πλάστου
τὰς θείας ἐντολάς Του,
παιδί', ἀκολουθεῖτε
διὰ νὰ εὐτυχῆτε.
Φοβεῖσθε τὸν Θεόν.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

Δ' Ο ΚΗΠΟΣ

30. Τὰ δένδρα καὶ τὸ κηπάριον.

Ἴδού τὰ φύλλα τῶν δένδρων, κίτρινα καὶ μαραμμένα καταπίπτουν ὑπὸ τὰ δένδρα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο. Τὰ δένδρα λυποῦνται καὶ ἴστανται κατηγῆ καὶ σκιθρωπά, διότι χάνουν τὴν γύμνωσιν καὶ τὴν ἀποφύλλισιν των.

Τὸ ἀνθηρὸν κηπάριον, οἶκτον καὶ συμπάθειαν αἰσθανόμενον, παρηγορεῖ τὰ βαθμηδὸν γυμνούμενα δένδρα. «Μὴ λυπεῖσθε, λέγει πρὸς αὐτὰ, καλοὶ μου γείτονες καὶ φίλοι μὴ λυπεῖσθε. Ἡ ἀπώλεια τῆς ἐνδυμασίας σας εἶναι πρόσκαιρος. Μὴ κλαίετε. Ὁ πανάγαθος ἡμῶν Πατήρ, ὁ Θεός, θὰ σᾶς ἕωσῃ πάλιν λαμπροτέραν τὴν στολὴν σας».

Τὸ κηπάριον μᾶς λέγει ὅτι πρέπει νὰ ὑπομένωμεν πρόσκαιρον ἀπώλειαν καὶ στέρησιν, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν μεγαλειτέραν καὶ διαρκετέραν εὐδαιμονίαν καὶ χαράν.

Ἐὰν τὴν μικρὰν καὶ πρόσκαιρον στέρησιν

δέν ὑπομείνωμεν, τὴν μεγάλην καὶ διαρκῆ ἀπό-
 λαυσιν καὶ εὐτυχίαν δὲν ἀπολαμβάνομεν.

31. Τὸ κηπάριον.

Κηπάριόν μου ἀνθηρόν,
 σὲ ἀγαπῶ πολύ.
 Τὸ χόρτον θάλλει τρυφερόν,
 ἢ γῆ μοσχοβολεῖ.
 Ἄνθει τὸ ρόδον νεαρόν,
 τοῦ κήπου ἡ στολή.
 ὦ ρόδον, ρόδον ἀνθηρόν,
 σὲ ἀγαπῶ πολύ.

Ζεφύρου πνεῦμα δροσερόν
 τὴν πρασιὰν φιλεῖ.
 Κηπάριόν μου ἀνθηρόν,
 σὲ ἀγαπῶ πολύ.

Ὁ κύκνος παῖζ' εἰς τὸ νερόν,
 καὶ τὸ πτηνὸν λαλεῖ.
 Κηπάριόν μου ἀνθηρόν,
 σὲ ἀγαπῶ πολύ.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΣΟΣ

32. Ἡ μηλέα.

Ἡ μηλέα εἶναι δένδρον καρποφόρον. Τὰ
 μέρη τῆς μηλέας εἶναι ἡ ρίζα, ὁ κορμός, οἱ
 κλάδοι.

Ἐπάρχει μηλέα ἀγρία, φυομένη ἀφ' ἑαυτῆς καὶ μηλέα ἡ ἡμερος ἢ κηπευομένη.

Ἡ ῥίζα τῆς μηλέας διατηρεῖται εἰς τὴν γῆν ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Ἡ μηλέα ἔχει ῥίζαν πολυετή ἡ μακρόδιον.

Ὁ κορμὸς τῆς μηλέας εἶναι ξυλώδης. Λεπτύνεται καθ' ὅσον ἀνυψοῦται πρὸς τὰ ἄνω. Ὁ τοιοῦτος κορμὸς λέγεται στέλεχος. Ὁ κορμὸς τῆς μηλέας μᾶς παρέχει ξύλα χρήσιμα πρὸς θέρμανσιν.

Ἡ μηλέα κατὰ τὸ φθινόπωρον φυλλορροεῖ. Τὸ ἔαρ ἐκβάλλει πάλιν φύλλα καὶ ἄνθη, ἔπειτα δὲ καρπὸν.

Τὰ ἄνθη τῆς μηλέας εἶναι ἐρυθρόλευκα· εἶναι ὅμοια κατὰ τὸ σχῆμα μὲ τὰ ἄνθη τοῦ ῥόδου. Ἡ μηλέα τάσσεται εἰς τὰ ροδοειδῆ φυτά.

Ὁ καρπὸς τῆς μηλέας λέγεται μήλον. Τὸ μήλον ἔχει περικάρπιον σαρκῶδες καὶ πολύχυμον. Ἐσῶθεν τοῦ περικαρπίου ὑπάρχουν διάφορα καρπίδια, τὰ ὅποια λέγονται γίγαρτα, κοινῶς κουκούτσια.

Τὸ περικάρπιον τοῦ μήλου τρώγομεν καθαρίζον-
Σειρὰ Ἀναγνωσιμάτων

τες τὸν φλοιὸν αὐτοῦ. Τὰ μῆλα τῆς ἀγρίας μηλέας εἶναι στυφά, τῆς δὲ ἡμέρου γλυκέα ἢ ὀξεά.

Ὁ καρπὸς τῆς μηλέας μᾶς χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων γλυκυσμάτων καὶ οἴνου περιφήμου. Ὁ οἶνος οὗτος λέγεται μηλίτης.

Σημείωσις. Ἄλλα δένδρα ὁμοία σχεδὸν καθ' ὅλα μὲ τὴν μηλέαν εἶναι ἢ ἀπιδέα ἢ ἀπιος, καὶ ἢ κυδωνέα. Ἡ κυδωνέα ὠνόμασθη οὕτω, διότι μετηνέχθη εἰς τὰς χώρας τῆ μῶν τὸ πρῶτον ἐκ τῆς κρητικῆς πόλεως Κυδωνίας.

Πόλις Κυδωνία εὑρίσκεται καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ὀνομασθεῖσα οὕτω, διότι ἔχει πολλὰς κυδωνέας.

33. Τὸ μῆλον.

Τὸ μῆλον εἶναι καρπὸς τῆς μηλέας.

Τὸ μῆλον εἶναι στρογγύλον ἢ ὠοειδές.

Τὰ μῆλα εἶναι διαφόρου μεγέθους.

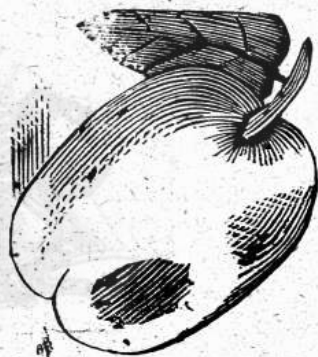
Τὸ μῆλον εἶναι ἐρυθρὸν ἢ ὑπέρυθρον.

Τινὰ μῆλα εἶναι κίτρινα.

Πλησιάζω τὸ μήλον εἰς τὴν ρινά μου· τὸ μήλον εὐωδιάζει. Τὸ μήλον εἶναι εὐώδες.

Τὸ μήλον ἔχει μίσχον. Ἴδου, κρατῶ τὸ μήλον ἐκ τοῦ μίσχου.

Λαμβάνω μάχαιραν· κόπτω τὸ μήλον εἰς δύο· καθ' ἓν ἐκ τῶν δύο μερῶν λέγεται ἡμισυ τοῦ μήλου. Καθ' ἓν ἐκ τῶν δύο μερῶν κόπτω πάλιν εἰς δύο. Ὅστε ἐκοψα τὸ μήλον εἰς τέσσαρα μέρη. Ἐκαστον τῶν τεσσάρων μερῶν καλεῖται τέταρτον τοῦ μήλου.

Ἐξωθεν τοῦ μήλου διακρίνω τὸν φλοιόν.

Ἐσωθεν τοῦ φλοιοῦ εἶναι ἡ σὰρξ.

Ἡ σὰρξ τοῦ μήλου εἶναι λευκή, ἑχυμώδης, γλυκεῖα. Τινῶν μήλων ἡ σὰρξ εἶναι ὑπόζυκος.

Ἐσωθεν τῆς σαρκὸς εἶναι τὰ σπέρματα.

Τὰ σπέρματα εἶναι καστανόχροα. Τὰ σπέρματα περιλαμβάνει τὸ περισπέρμιον.

Τὰ μήλα εἶναι κάλλιστον καὶ γλυκυτάτον ὀπίκειον.

Τὰ μῆλα ὠριμάζουσι κατὰ τὸ θέρος· τινὰ δὲ κατὰ τὸ φθινόπωρον.

Τόποι τινὲς ἔχουσι μέγα ἐμπόριον μῆλων.

Τὰ μῆλα πρέπει νὰ τρώγωμεν μετὰ τὸ φαγητόν. Ἴνα φάγωμεν τὸ μῆλον κόπτομεν πρῶτον αὐτὸ εἰς τέσσαρα μέρη. Ἐπειτα καθαρίζομεν ἕκαστον μέρος ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ περισπερμίου καὶ τρώγομεν αὐτό. Τὰ μῆλα τρώγομεν πρόσφατα.

Δὲν πρέπει νὰ τρώγωμεν πολλὰ οὔτε ἄωρα ἢ σεσηπότα μῆλα. Δὲν πρέπει νὰ τρώγωμεν παντάπασιν τὰ μῆλα πρὸ τοῦ φαγητοῦ. Οἱ τρώγοντες πολλὰ ἄωρα ἢ σεσηπότα μῆλα βλάπτουσι τὴν ὑγίαν αὐτῶν. Ὡσαύτως βλάπτουσι τὴν ὑγίαν αὐτῶν καὶ οἱ τρώγοντες τὰ μῆλα πρὸ τοῦ φαγητοῦ.

Ἐκ τῶν μῆλων κατασκευάζουσι γλυκύσμα, οἶνον τὸν μηλίτην, καὶ οἶνόπνευμα.

35. Ἡ μνῆα καὶ τὰ μῆλα.

Τὰ πράσινα φύλλα,
τὰ κόκκινα μῆλα
μ' ἀρέσουν πολὺ.

Ὠραία, Ὠραία
σὲ βλέπω, μνῆα,
τοῦ κήπου στολῆ.

Μικρός, πῶς νὰ φθάσω
καὶ μῆλα νὰ πιάσω
ἐκεῖ 'ς τὰ κλαδιά ;

Χαρὰ εἰς ἐμένα,
ἂν ἐπεφτεν ἓνα
ἐδῶ 'ς τὴν ποδιά.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

36. Ἡ ἀμυγδαλέα.

Ἡ ἀμυγδαλέα εἶναι ἐνδύρον καρποφόρον, ἔχον τὰ αὐτὰ καὶ ἡ μηλέα μέρη Ἡ ρίζα τῆς ἀμυγδαλέας διατηρεῖται ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς τῆς μηλέας. (Εἶναι ρίζα;).

Ὁ κορμὸς τῆς ἀμυγδαλέας εἶναι κατὰ τὴν ρίζαν ἄκλων! Ἄνυψούμενος ὅμως διαμερίζεται εἰς κλάδους ἢ κλώνας. (Εἶναι τί;).

Τὰ φύλλα τῆς ἀμυγδαλέας ἔχουν σχῆμα φύου ἢ ἐλλείψεως ἐπιμήκους, εἶναι ψοειδῆ ἢ ἐλλειψοειδῆ.

Ἡ ἀμυγδαλέα εἰς τὰ ἡμέτερα κλίματα ἀνθεῖ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, πολλάκις δὲ καὶ πρό

τῆς ἐλευσεως τούτου. Εἰς ψυχρότερα δὲ κλίματα ἀνθεῖ βραδύτερον.

Ὁ καρπὸς τῆς ἀμυγδαλέας τὸ ἀμύγδαλον, ἔχει ἔσωθεν τοῦ περικαρπίου λιθώδες σύμπηγμα, ὅπερ λέγεται πυρήν, κοινῶς κουκούτσιον· ἐντὸς τοῦ πυρήνος εἶναι τὸ σπέρμα ἢ ἀμύγδαλον. Ὁ καρπὸς τῆς ἀμυγδαλέας εἶναι δρύπη. Τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ ροδάκινον, τὸ βερύκοκκον, τὸ δαμάσκηνον, τὸ κεράσιον, ἡ ἐλαία καὶ ἄλλα.

Ἐπάρχουν ἀμυγδαλέαι, τῶν ὁποίων τὰ ἀμύγδαλα εἶναι γλυκέα, καὶ ἀμυγδαλέαι, τῶν ὁποίων τὰ ἀμύγδαλα εἶναι πικρά.

Τὰ γλυκέα ἀμύγδαλα ἔχουν γεῦσιν ἡδίστην. Ἐξ αὐτῶν κατασκευάζεται ποτόν τι, τὸ ὅποιον λέγεται σομάδα.

Τὰ πικρὰ ἀμύγδαλα ἔχουν γεῦσιν πικράν. Ὁ τρώγων πολλὰ πικρὰ ἀμύγδαλα δηλητηριάζεται.

Ὑπάρχουν ἀμύγδαλα σκληρὰ καὶ ἀπαλά.

Ἡ νῆσος Χίος παράγει πολλὰ καὶ κάλλιστα ἀπαλά ἀμύγδαλα.

Τοῦ καρποῦ τῆς ἀμυγδαλῆς τρώγεται ὄχι τὸ περικάρπιον, ἀλλὰ τὸ ἐντὸς τοῦ πυρῆνος σπέρμα.

37. Ἡ ροδῆ. 1

Ἡ ροδῆ εἶναι φυτόν. Τὰ μέρη τῆς ροδῆς εἶναι ἡ ρίζα, ὁ κορμὸς ἢ καυλός, τὰ φύλλα. Κατὰ τὸ ἔαρ ἡ ροδῆ ἔχει καὶ ἄνθη.

Ἡ ρίζα τῆς ροδῆς εἶναι ἰνώδης.

Ἡ ροδῆ εἶναι θάμνος. ὁ καυλὸς τῆς ροδῆς ἔχει ἀκάνθας.

Τὰ φύλλα τῆς ροδῆς ἔχουν τὸ σχῆμα τοῦ ῥοῦ. εἶναι ῥοσειδῆ καὶ ὀδοντωτά. Εἶναι τραχέα.

Τὸ μακρὸν καὶ λεπτὸν μέρος, διὰ τοῦ ὁποίου τὸ

1. Ἐπανάλαβε καὶ σχέτισον ὅσα περὶ ρόδου καὶ ροδῆς ἐγράφησα εἰς ἔτος Α', τεῦχος Β', ἀνάγνωσμα 25.

φύλλον. στηρίζεται ἐπὶ τοῦ κλωνός, λέγεται μίσχος. Τὸ πλατὺ μέρος τοῦ φύλλου λέγεται δίσκος. Ἐντὸς τοῦ δίσκου ἐξαπλοῦνται τὰ νεύρα. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ φύλλου εἶναι πρασινωτέρα καὶ στιλπνοτέρα ἢ ἡ κάτω. Διὰ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ φύλλου τὸ φυτόν ἐκπέμπει τὰς ἐπιπλαθεῖς οὐσίας, ἐκπνέει διὰ δὲ τῆς κάτω ἀπορροφᾷ τὰς χρήσιμους τοῦ ἀέρος οὐσίας, εἰσπνέει.

Τὸ ἄνθος τῆς ροδῆς εἶναι τὸ γνωστὸν ρόδον, τὸ ὁποῖον περιεγράφη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος¹.

Ἡ ροδῆ εἶναι φυτόν ὃ, εἰ μόνον χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ κοσμητικόν. Ὁ τόπος, ἔνθα ὑπάρχουν πολλοὶ ροδαί, λέγεται ροδών.

(Εἰς τί χρησιμεύει τὸ ρόδον; Τί χρῶμα ἔχει; Τίνα τὰ μέρη τοῦ ρόδου; Πῶς λέγεται κοινῶς τὸ ρόδον;).

38. Ἡ ροδακινέα.

Ἡ ροδακινέα εἶναι δένδρον ὀπωροφόρον, ὡς ἡ μηλέα, καὶ ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ αὐτῆ μέρη.

1. Ὅρα ἔτος Α', τεῦχος β'.

Ὁ σπόρος τῆς ροδακινέας φυτευόμενος βλαστάνει μετὰ ἓν ἔτος.

Τὰ φύλλα αὐτῆς ἔχουν τὰ ἄκρα κεκομμένα, ὡς οἱ ὀδόντες τοῦ πρίνου. Τὰ φύλλα τῆς ροδῆς εἶναι πριονωτά. Ὁ καρπὸς τῆς ροδακινέας, τὰ ροδάκινα, εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν καρπὸν τῆς ἀμυγδαλέας εἶναι δρύπη.

Τοῦ καρποῦ τούτου τὸ περικάρπιον εἶναι σαρκῶδες, εὐχημον καὶ λίαν ὠρέλιμον εἰς τὴν γεῦσιν.

Ἡ ροδακινέα μετηνέχθη εἰς τὰς ἡμετέρας χώρας ἐκ τῆς Περσίας διὰ τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον τοὺς καρποὺς αὐτοὺς μήλα περσικά.

Σημείωσις. Καὶ ἡ βερικοκκέα εἶναι δένδρον ὅμοιον μὲ τὴν ροδακινέαν.

Ὁ καρπὸς τῆς βερικοκκέας εἶναι τὰ βερύκοκκα. Καὶ τὸ βερύκοκκον εἶναι δρύπη.

Τοῦ καρποῦ τούτου τὸ περικάρπιον ἔχει γεῦσιν εὐάρεστον.

Ἡ βερικοκκέα μετηνέχθη ἐκ τῆς Ἀσίας.

Υπάρχουν βερύκοκκα, ἔχοντα πυρῆνα πικρὸν, καὶ ἄλλα, ἔχοντα πυρῆνα γλυκύν.

Ἐκ τῶν πυρήνων τῶν βερυκόκκων ἐξάγουσι ἔλαιον ἢ ὕδωρ κομμωτικόν 1.

38. Τὸ μελίκηρον.

Ὁ Κλεάνθης περιπάτει κατὰ τινα ἡμέραν τοῦ ἔαρος μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς τὸν κήπον. Ἐκεῖ, εἰς ἓν τῶν ἄκρων τοῦ κήπου ὑπῆρχον κυφέλαι μελισσῶν. Αἱ μέλισσαι περιβομβοῦσαι ἐπέτοντο περὶ τὴν κυφέλην· ἀλλὰ ἐφευγον μακρὰν καὶ ἀλλὰ ἐπέστρεφον.

Ὁ Κλεάνθης πλησιάσας ἐβλεπε τὰς εἰσερχομένας μελίσσας· ἐβλεπεν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν ὕλην τινὰ κιτρίνην, ἔχουσαν σχῆμα φακῆς.

— Πάτερ, πάτερ, ἐφώνησεν ὁ Κλεάνθης, ἔλθέ, παρακαλῶ, ἔλθέ· ἰδὲ ἐκεῖ εἰς τοὺς πόδας τῶν εἰσερχομένων μελισσῶν· τί ἔχουν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν.

— Ἐχουν ὕλην, υἱέ μου ἀπεκρίθη ὁ πατήρ τοῦ Κλεάνθους, ἐκ τῆς ὁποίας θὰ κατασκευάσουν τὸ μελίκηρον.

— Τί εἶναι τὸ μελίκηρον, πάτερ μου;

1. Χρήσιμον εἰς τὸ νὰ ἀλείφουν τὴν κόμην, τὰ μαλλιά.

— Τὸ μελίκηρον, τέκνον μου, εἶναι μέλι καὶ κηρὸν. Τὸ μέλι, ἐπειδὴ εἶναι οὐσία ρευστή, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μένη ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον θῆκαι πρὸς ἐναποθέτησιν αὐτοῦ. Αἱ θῆκαι αὗται κατασκευάζονται ὑπὸ τῶν μελισσῶν τεχνικώτατα διὰ τοῦ κηροῦ. Σύγχεινται ἐκ πολλῶν ὀπῶν ἐξαγώνων καὶ κανονικωτάτων. Ἐντὸς τούτων τῶν ὀπῶν ἐναποτίθεται ὑπὸ τῶν μελισσῶν τὸ μέλι. Τόσον δὲ τεχνηέντως εἶναι κατασκευασμένοι αἱ θῆκαι αὗται, ὥστε ἂν καὶ εἶναι ἀντεστραμμένοι, τὸ μέλι δὲν χύνεται. Οἱ μελισσοῦργοι λαμβάνουν τὸ μελίκηρον, πιέζουν αὐτὸ καὶ χωρίζουν τὸ μέλι ἀπὸ τοῦ κηροῦ. Ἀλλὰ καὶ ἠνωμένον, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς κυψέλης, πωλεῖται εἰς τὴν ἀγορὰν τὸ μελίκηρον.

39. Ἡ μέλισσα.

Ἡ μέλισσα πετᾷ
ἐπιμελής, ἐργατική·
πετᾷ ἐδῶ, πετᾷ ἐκεῖ,
πετᾷ πετᾷ,
ἢ μέλισσα πετᾷ.

Δὲν κάθηται ποτέ·
ἀνοίγει τὰ μικρὰ πτερά·
ἔσ' τὸ ἔργον τρέχει μὲ χαρά·
Ποτέ, ποτέ,
δὲν κάθηται ποτέ.

40. Ἡ συγκομιδὴ τῶν ἐλαιῶν.

Α'.

Μετὰ τὸν τρυγητὸν ἄρχεται ἡ συγκομιδὴ τῶν ἐλαιῶν. Αἱ ἐλαῖαι εἶναι ὁ καρπὸς τῆς ἐλαίας. Ἡ ἐλαία εἶναι φυτὸν ἀειθαλὲς καὶ μελαγχολικόν.

Ἡ ἐλαία ἔχει ρίζαν, κορμόν, κλώνας καὶ φύλλα.

Ἡ ρίζα τῆς ἐλαίας συγκροτεῖται ἐκ πολλῶν καὶ ξυλωδῶν πρέμνων, εἶναι πρεμνώδης. Ὁ κορμὸς τῆς ἐλαίας ἀνυψοῦται ἱκανῶς ἄκλων καὶ ξυλώδης, ἔπειτα χωρίζεται εἰς κλώνας ἢ κλάδους· ὁ κορμὸς τῆς ἐλαίας εἶναι στέλεχος. Τὰ φύλλα τῆς ἐλαίας εἶναι ὠοειδῆ ἑλλειψοειδῆ.

Ἡ ἐλαία κατάγεται ἐκ τῆς ἀγρίας ἐλαίας. Διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ καὶ τῆς καλλιέργειας βελτιοῦται καὶ παράγει καρποὺς ἔχοντας ἔλαιον.

Τῆς ἀγρίας ἐλείας ὁ καρπὸς ἢ δὲν ἔχει ποσῶς ἔλαιον, ἢ ἔχει ὀλίγιστον.

Ἡ ἐλαία ἀνθεῖ κατά τὸ ἔαρ· ἐκ τῶν ἀνθέων γίνονται καρποὶ πρασινωποὶ καὶ ὠσειδεῖς. Ὁ καρπὸς τῆς ἐλαίας ἔχει ἔσωθεν τοῦ περικαρπίου λιθῶδες σύμπηγμα, ὅπερ λέγεται πυρῆν. Ἐντὸς τοῦ πυρῆνος εἶναι τὸ σπέρμα. Ὁ τριῦτος καρπὸς λέγεται δρύπη.

(Τίς ἄλλος εἶναι ὅμοιος καρπὸς ;).

Αἱ ἐλαταὶ εἶναι πολλαὶ καὶ διάφοροι κατά τὸ εἶδος καὶ τὴν ποιότητα.

Αἱ ἐλαταὶ ὠριμάζουσι κατά τὸ φθινόπωρον. Τὸ χρῶμα τῶν ὠρίμων ἐλαιῶν εἶναι μέλαν ἢ ὑπομέλαν.

Β'

Ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς συγκομιδῆς τῶν ἐλαιῶν, οἱ ἐργάται πορεύονται εἰς τὸν ἐλαιῶνα, ἔχοντες κλίμακας καὶ μικροὺς σάκκους. Τούτους σάκκους τούτους κρεμοῦν πρὸ αὐτῶν. στηρίζουσι τὴν κλίμακα ἐπὶ τινος κλάδου τῆς ἐλαίας· ἀναβαίνουν ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ συλλέγουσι ἐκεῖθεν ὅσας ἐλαίας δύνανται. Ἐπειτα κατέρχονται, φέρουσι εἰς ἄλλον κλάδον τὴν κλί-

μακα καὶ πράττουσι τὸ αὐτό. Οὕτω περιέρχονται ὅλον τὸ φυτὸν καὶ συλλέγουσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ. Τὸν ἔμπροσθεν αὐτῶν σάκκον πλήροῦμενον κενόουσι οἱ ἐργάται ἐντὸς ἄλλου μεγαλειτέρου σάκκου ἢ κανίστρου. Τοῦτο πράττουσι, ἕως ὅτου ὅλον τοῦ ἐλαιῶνος αἱ ἐλαίαι συλλέχθωσι καὶ μετακομισθῶσι εἰς τὰς ἀποθήκας. Ἡ δὲ μετακόμισις γίνεται ὅπως ἡ τῶν σταφυλῶν.

Ἄλλαχού ραβδίζουσι τὰς ἐλαίας καὶ τὰς ρίπτουσι κατὰ γῆς, ἔπειτα συλλέγουσι αὐτὰς κάτωθεν. Τοῦτο ὁμῶς εἶναι ἀφροσύνη τῶν γεωργῶν καὶ κυρίων τῶν ἐλαιῶν· διότι καταστρέφουσι τοιοῦτοτρόπως τοὺς βλαστοὺς τῆς ἐλαίας, ἀκριβῶς ἐκείνους, αἱ ὁποῖοι θὰ καρποφορήσουσι τὸ ἐπόμενον ἔτος. Χάριν τοῦ συμφέροντος ἡμῶν πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὸ ράβδισμα τῶν ἐλαιῶν.

41. Ἡ κέρασος.

Ἡ κέρασος εἶναι δένδρον ὀπωροφόρον. Ἐχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ ἐλαία μέρος.

Ἡ ρίζα τῆς κέρασου εἶναι πρεμνώδης.

Ὁ κορμὸς τῆς κέρασου εἶναι στέλεχος.

Τὰ φύλλα τῆς κέρασου εἶναι ἑλλειψοειδῆ καὶ ὀδοντωτά.

Ἡ κέρασος ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ροδοειδῶν φυτῶν.

Ἡ κέρασος εἶναι φυτὸν φυλλορροοῦν ἢ φυλλοβόλον. Θάλλει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, ἐκβάλλουσα ἄνθη λευκά, ἐκ τῶν ὁποίων γίνονται τὰ κεράσια.

Τὰ κεράσια κρέμανται πολλά, ἠνωμένα διὰ μακροῦ μίσχου καὶ ἔχουν σχῆμα στρογγύλον.

Ὁ καρπὸς τῆς κέρασου εἶναι δρύπη. Γινώσκω καὶ ἄλλους τοιούτους καρπούς. (Τίνες;).

Τὰ κεράσια εἶναι σαρκώδες, πολύχυμον καὶ ἄριστον ὀπωρικόν. Πρὶν νὰ ὀριμάσουν ἔχουν τὸ χρῶμα πράσινον. Ἐπειτα, ἀρχόμενα νὰ ὀριμάζουν, γίνονται κίτρινα. Τέλος, ἀφοῦ ὀριμάσουν, γίνονται ἐρυθρὰ ἢ μέλανα.

Ὀριμάζουν κατὰ Μάιον. Εἶναι τὸ πρῶτον ὀπωρικόν. Εἶναι ὁ πρόδρομος τῶν ὀπωρικῶν.

Τοῦ κερασιου τρώγομεν τὸ περικάρπιον. Ἐσῶθεν τὸ περικάρπιον εἶναι ὁ πυρήν.

Ἡ κέρασος μετηνέχθη εἰς τὰς γῶρας ἡμῶν ἐκ τῆς πόλεως Κερασούντος.

Σημείωσις. Εἶδος κεράσου εἶναι καὶ ἡ βυσσινέα.

Ἡ βυσσινέα εἶναι σχεδὸν ὁμοία μὲ τὴν κέρασον.

Ὁ καρπὸς τῆς βυσσινέας εἶναι τὰ βύσσινα. Τὰ βύσσινα εἶναι ὀξέα· ἐκ τούτων κατασκευάζομεν ἄριστον σακχαρόπηκτον, γλυκὸ, καὶ δροτιστικὸν σιρόπιον, τὴν βυσσινάδα.

42. Τὸ πέταλον.

Χωρικός διήρογετο διὰ τῶν ἀγρῶν μετὰ τοῦ υἱοῦ του Αἰσχύλου. Καθ' ὁδὸν ἰδὼν πέταλον, εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

— Λάβε τὸ πέταλον τοῦτο, τέκνον μου.

— Ἄ! εἶναι ἀνάξιον τοῦ κέρπου νὰ κύψῃ τις χάριν τόσον μηδαμινοῦ πράγματος, εἶπεν ὁ Αἰσχύλος.

Ὁ πατὴρ οὐδὲν εἶπεν. Ἐκυψε μόνον, παρέλαβε τὸ πέταλον καὶ ἔβηλεν αὐτὸ εἰς τὸν σάκκον. Ἦλθον μετ' ὀλίγον εἰς τι μικρὸν χωρῖον.

Ὁ πατήρ ἐπώλησε τὸ πέταλον ἀντὶ δύο γροσίων καὶ ἠγόρασε κεράσια. Ἐξήλθον πάλιν εἰς τὴν ὁδόν. Ὁ ἥλιος ἦτο καυστικός. Δὲν ὑπῆρχε καθ' ὁδόν οὔτε οἰκία, οὔτε δένδρον εὐσκιον, οὔτε πηγὴ. Ὁ Αἰσχύλος ἐδίψα· μόλις ἠκολούθει τὸν πατέρα του. Ὁ πατήρ τότε κρυφίως ἔρριψεν ἓν κεράσιον. Ὁ Αἰσχύλος ἔσπευτεν, ἤρπασε καὶ κατεβρόχθισε τὸ κεράσιον. Μετὰ τινα λεπτά ἄλλο κεράσιον, ἀρεθὲν ὑπὸ τοῦ πατρός, ἤρπάγη ὠταύτως ὑπὸ τοῦ υἱοῦ. Οὕτω συναθροίσας ἓν πρὸς ἓν ἔφαγε τὰ κεράσια, τὰ ὁποῖα ἠγόρασεν ὁ πατήρ εἰς τὸ χωρίον.

Ὅταν δὲ τὸ τελευταῖον κεράσιον κατεβρόχθισεν ὁ Αἰσχύλος, ὁ πατήρ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Ἐάν, υἱέ μου, ἀπαξ ἔκυπτες, ἵνα παραλάβῃς τὸ πέταλον, δὲν θὰ ἔκυπτες ἤδη τοσάκις, ἵνα συναθροίσῃς τὰ κεράσια, τὰ ὁποῖα ἠγόρασα διὰ τῆς ἀξίας τοῦ πετάλου ἐκείνου. Μάθε λοιπὸν καλῶς, ὅτι καὶ τὰ ἐλάχιστα πράγματα ἔχουν ἀξίαν καὶ δὲν πρέπει νὰ περιφρονῶμεν αὐτά.

Ε ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

43. Ὁ Θεὸς ἐπλασε τὰ πάντα.

Ὁ Ζαχαρίας ἐπαιζεν εἰς τὸν κήπον. Παρέκει ὁ πατήρ αὐτοῦ εἰργάζετο. Εὐρών ὁ Ζαχαρίας ὠρατὸν τι ἄνθος, ἀπέκοψεν αὐτὸ καὶ ἐκόμισε πρὸς τὸν πατέρα.

— Ἴδέ, πάτερ μου, τί ὠρατὸν ἄνθος εἶναι ! Τί λαμπρὸν ἐρυθρόλευκον χρῶμα ἔχει ! Πόσον εὐώδες εἶναι ! Τίς ἐπλασε, πάτερ, τὸ ἄνθος ;

— Ὁ Θεός, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ πατήρ.

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν χρυσαλὶς τις ἐκάθισεν ἐπὶ τινος κλάδου ἐκεῖ πλησίον. Ὁ Ζαχαρίας ὠρμησεν, ἵνα συλλάβῃ τὴν χρυσαλίδα. Ἄλλ' ὁ πατήρ ἐμπόδισεν αὐτόν.

— Διὰ τί, πάτερ, δὲν μὲ ἀφίνεις νὰ συλλάβω τὴν χρυσαλίδα ; Θέλω νὰ παίξω μετ' αὐτῆς.

— Παίζων μετὰ τῆς χρυσαλίδος, εἶπεν ὁ

πατήρ, θὰ φονεύσης, τέκνον μου, αὐτήν· οὕτω
θὰ δυσареστήσης τὸν Θεόν· διότι καὶ ἡ χρυσαλὶς
εἶναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὡς σύ.

— Ἡ χρυσαλὶς εἶναι πλάσμα τοῦ Θεοῦ!
ἀνέκραξεν ὁ Ζαχαρίας. Δὲν πιστεῦω.

— Ναί, υἱέ μου, εἶπεν ὁ πατήρ· καὶ ἡ χρυ-
σαλὶς καὶ τὰ ἄνθη καὶ τὰ πτηνὰ καὶ πάντα,
ὅσα βλέπομεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, εἶναι ἔρ-
γα τοῦ Θεοῦ. Ὡς ὁ λαμπρὸς ἥλιος, οὕτω καὶ
ὁ εἰς τὸν βόρβορον κυλιόμενος σκώληξ ἐδημι-
ουρήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Εἰς μόνος, ὁ Θεός·
εἶναι ὁ ποιητής ὁ ρ α τ ὦ ν τ ε π ά ν τ ω ν καὶ
ἀοράτων.

44. Ὁ μόνος ποιητής.

Ποῖος κάμνει τὰ φυτά,	Ποῖος σπεῖρ' εἰς τὰ βουνά,
καὶ διατηρεῖ αὐτά,	τ' ἄνθη τὰ ἑαρινά,
κ' ἐκ τοῦ ὕψους τὴν αὐγὴν	καὶ τὸν κῆπον τὸν ξηρόν,
χύνει δρόσον εἰς τὴν γῆν;	κάμνει πάλιν ἀνθηρόν;

Μάθε, τέκνον, μάθε τίς
εἶν' ὁ μόνος ποιητής·
εἶν' ἐκεῖνος, 'ποῦ ἐκεῖ
εἰς τὰ ὕψη κατοικεῖ.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΙΖΗΝΟΣ.

45. Τί γίνεται ὁ ἥλιος τὴν νύκτα.

— Τί γίνεται. ὁ ἥλιος τὴν νύκτα, πάτερ; ἠρώτησεν ὁ Μιλτιάδης τὸν πατέρα του.

— Ὑπάγει νὰ ἐξυπνήσῃ ἄλλα παιδία, τέκνον μου, ἀπήντησεν ὁ πατήρ. Ὑπάγει νὰ φέξῃ καὶ εἰς ἄλλα καλὰ παιδία νὰ μελετήσῃ, καὶ ἐκεῖνα τὰ μαθήματά των. Ὑπάγει νὰ θερμάνῃ καὶ ζωογονήσῃ καὶ τοῦ ἄλλου κόσμου τὰ ζῶα, τὰ φυτὰ καὶ τὰ πράγματα.

— Καὶ ποῦ εἶναι αὐτὸς ὁ ἄλλος κόσμος, πάτερ; ἠρώτησε πάλιν ὁ Μιλτιάδης.

— Ἐκεῖ, τέκνον μου, ἐκεῖ, ὀπισθεν τοῦ μέρους, ὅπου ὁ ἥλιος ἐκρύφθη, ἔδυσσε.

— Καὶ ἀφοῦ θὰ πράξῃ καὶ ἐκεῖ ὅ,τι πράττει εἰς ἡμᾶς, τί θὰ γίνῃ, πάτερ; πάλιν ἠρώτησεν ὁ Μιλτιάδης.

— Θὰ δύσῃ καὶ ἐκεῖ, εἶπεν ὁ πατήρ. θὰ ὑπάγῃ ἀκόμη περαιτέρω νὰ πράξῃ τὸ αὐτό.

Τοιοιουτρόπως θὰ διέλθῃ πολλοὺς τόπους, ὡς τὸν ἰδικόν μας. Τέλος θὰ ἐπανεέλθῃ πάλιν εἰς ἡμᾶς. Ἀλλὰ ἄλλοτε, τέκνον μου, θὰ μάθῃς καλλίτερον πῶς γίνεται τοῦτο. Τώρα ἀρκεῖ ὅσον ἔμαθες.

46. Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ ἥλιος.

Ὁ Μιλτιάδης εἶναι παιδίον ἑπτὰ ἐτῶν. Ἐγείρεται πάντοτε πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Κάθεται πλησίον τοῦ παραθύρου καὶ μελετᾷ τὰ μαθήματά του.

Ἀνατέλλει ὁ λαμπρὸς ἥλιος, χαιρετίζει τὸν Μιλτιάδην καὶ λέγει πρὸς αὐτόν·

— Καλὴ ἡμέρα, καλὸν παιδίον! Ἦκουσα ὅτι ἠγέρθης πρῶτῃ καὶ θέλεις νὰ μελετήσῃς· ἰδοὺ φέγγω λαμπρῶς πρὸς χάριν σου· μελέτα, μελέτα, καλὸν παιδίον.

— Σὲ εὐχαριστῶ, λαμπρὲ μου ἥλιε, σὲ εὐχαριστῶ, λέγει ὁ Μιλτιάδης. Ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦτο ἀνέτειλας; Μόνον διὰ νὰ φέξῃς εἰς ἐμὲ νὰ μελετήσω;

— Ὅχι, καλὸν παιδίον, ὄχι, ἀποκρίνεται ὁ ἥλιος. Ἐχω καὶ ἄλλην σπουδαίαν ἐργασίαν. Ἀκουσον θὰ θερμάνω καὶ ζωογονήσω τὰ ζῶα, τὰ φυτὰ καὶ ἅπασαν τὴν φύσιν. Ἄπαντα τὸ φῶς καὶ τὴν θερμότητα ἐμοῦ περιμένου· ἅπαντα ἐγὼ τὰ ζωογονῶ· ἅπαντα ἐγὼ τὰ εὐεργετῶ.

— Εὐγε, καλέ μου ἥλιε, ἀπαντᾶ ὁ Μιλτιάδης.
Θὰ προσπαθήσω καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι εὐεργετικός,
ὅπως σύ.

47. Ἡ πρώτη.

Μετὰ μακρὰν νυκτὸς σιγὴν
λαλεῖ τὸ χελιδόνι.
Αὐγὴ ἐφώτισε τὴν γῆν
καὶ τὰ βουνὰ χρυσώνει.

Ἐξύπνησε καὶ τὸ παιδί,
τὸ ἔργον ἐτοιμάζει.
Πλὴν πρῶτ' ἀρχίζει τραγωδεῖ
καὶ τὸν Θεὸν δοξάζει.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

48. Ὁ υἱὸς τοῦ νεωκόρου.

Ὁ Θεόφραστος ἦτο υἱὸς νεωκόρου.
Κατόικουν εἰς οἰκίσκον κείμενον ἐντὸς τῆς αὐλῆς
τοῦ ναοῦ. Παρὰ τὴν κατοικίαν των εἶχον κή-
πον μικρόν. Τὸν κήπον τοῦτον ἐκαλλιέργει ὁ
νεωκόρος καὶ ἐλάμβανε τὰ ὀπωρικά καὶ τὰ λά-

χανα, ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειάν των.

Ὁ νεωκόρος ἠγόρασε δάμαλιν καὶ ἔτρεφεν αὐτὴν διὰ χόρτων τοῦ κήπου. Μίαν ἡμέραν ὁ Θεόφραστος παρέλαβε τὴν δάμαλιν καὶ μετέβη εἰς τὸν κήπον. Ὡδήγει τὴν δάμαλιν εἰς τὰ ἀφύτευτα μέρη τοῦ κήπου, διὰ νὰ φάγῃ τὰ χόρτα, ὅσα ἐφύοντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἰδὼν ὅμως ἐπὶ τινος ἀπιδέας ὄριμα ἀπίδια, καταλείπει τὴν δάμαλιν καὶ ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῆς ἀπιδέας, διὰ νὰ φθάσῃ τὰ ἀπίδια.

Ἐν τούτοις ἡ δάμαλις, μείνασα μόνη, εἰτέρχεται εἰς τὰ φυτευμένα μέρη τοῦ κήπου, καὶ ἀρχίζει νὰ τρώγῃ τὰ λάχανα. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Θεόφραστος ἐκ τῆς ἀπιδέας κατέρχεται ταχέως, λαμβάνει ράβδον καὶ τύπτων προσπαθεῖ νὰ ἐκδιώξῃ τὸ ζῷον ἐκ τοῦ κήπου.

Ἄλλὰ ὁ νεωκόρος, ὅστις εἶλεπε πάντα ταῦτα ἐκ τῆς οἰκίας, προσελθὼν λέγει πρὸς τὸν Θεόφραστον.

— Διατί οὕτω σκληρῶς τύπτεις τὴν δάμαλιν; Ἐὰν μὴ σὺ ἐγκατέλειπες αὐτὴν καὶ ἀνέβαινες ἐπὶ τῆς ἀπιδέας, τὰ λάχανα δὲν θὰ

κατεστρέφοντο. Ἄξιος τιμωρίας εἶσαι σύ, καὶ ὄχι ἡ ἀθῶα δάμαλις. Σοῦ συγχωρῶ τώρα τὸ σφάλμα, υἱέ μου, Πρότεχε ὁμως νὰ εἶσαι εἰς τὸ ἐξῆς φρονιμώτερος.

49. Ὁ πρωϊνὸς ὕπνος.

Ὁ Περικλῆς ἠγάπα τὸν πρωϊνὸν ὕπνον. Δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγερθῆ ἑνωρίς.

Ἀνέτελλεν ὁ λαμπρὸς ἥλιος καὶ ὁ Περικλῆς ἐκοιμάτο. Δὲν ἤκουεν ὁ Περικλῆς τὸ «Καλὴ ἡμέρα, καλὸν παιδίον!» ὅπως ὁ Μιλτιάδης.

Ὁ πατὴρ τοῦ Περικλέους ἠγείρετο καὶ ἐκάλει αὐτὸν νὰ ἐγερθῆ. Ὁ Περικλῆς ἔλεγε τώρα, καὶ ἔστρεφε πρὸς τὴν ἄλλην πλευράν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Περικλέους ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν ἐργασίαν του· ἀναχωρῶν ἐφώναζε τὸν Περικλέα νὰ ἐγερθῆ. Ὁ Περικλῆς ἔλεγε τώρα, καὶ ἔστρεφε πάλιν πρὸς τὴν ἄλλην πλευράν.

Οἱ ὑπνέται ἀρῆρουν τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰς σινδόνας· ἠνάγκαζον αὐτὸν νὰ ἐγερθῆ, ἠγείρετο, ἔτριβε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἔκλαίε, περιεφέρετο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ἦρχετο ἡ ὥρα τοῦ σχολείου. Ὁ Περικλῆς ἀνεχώρει εἰς τὸ σχολεῖον, χωρὶς νὰ μελετήσῃ τὸ μαθημὰ του. Ἐλάμβανε πάντοτε κακοὺς βαθμούς.

Ἐπὶ τέλους συνείθισε νὰ ἐγείρηται μόνος· εἶχεν ὥραν νὰ μελετᾷ. Ἐμάνθανε τὰ μαθηματά του· ἐλάμβανε καλοὺς βαθμούς· ἠγαπάτο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ ὑπὸ τῶν γονέων του.

50. Τὰ δύο διάφορα παιδιά.

Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Ἀριστείδης ἦσαν γείτονες. Ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Ἀριστείδης ἐφοίτων εἰς τὸ αὐτὸ σχολεῖον. Ἄλλ' ὁ Κωνσταντῖνος ἦτο παιδίον πολὺ διάφορον τοῦ Ἀριστείδου.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἠγείρετο λίαν πρῶτῃ, ἠτομάζετο καὶ μετέβαινε εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ διδάσκαλος ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἐπιμελείας καὶ τακτικῆς φοιτήσεως τοῦ Κωνσταντῖνου.

Ὁ Ἀριστείδης ἠγάπα τὸν πρῶτον ὕπνον· πάντοτε ἠγείρετο ἄργά· πάντοτε ἤρχετο εἰς τὸ σχολεῖον μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ μαθήματος. Ὁ

διδάσκαλος παρεπονείτο πάντοτε διὰ τὴν ἀμέλειαν τοῦ Ἀριστείδου καὶ διότι ἤρχετο ἐξώρας.

Ἐγὼ ἀγαπῶ καὶ ζηλεύω καὶ θέλω νὰ μιμηθῶ τὸν

51. Ὁ μυλωθρός καὶ ὁ υἱός του.

Μυλωθρός ἐκάθητο ἐπὶ ὄνου καὶ μετέβαινε μετὰ τοῦ υἱοῦ του ἐκ τῆς οἰκίας εἰς τὸν μύλον.

Ὁ υἱός ἦτο περίπου δέκα τεσσάρων ἐτῶν. Καθ' ὁδὸν ἀπήντησαν αὐτοὺς δύο ὄδοιπόροι οὗτοι ἐκάκισαν τὸν πατέρα ὡς σκληρόν, διότι αὐτὸς μὲν ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὄνου, ὁ δὲ παῖς ὄδοιπόρει πεζός.

Ὁ μυλωθρός ἐνόμισεν, ὅτι τῶ ὄντι ἦτο σκληρός· κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄνου καὶ ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν υἱόν. Ὅλιγον περαιτέρω ἄλλοι ὄδοιπόροι ἀπήντησαν αὐτούς· οὗτοι ἔλεγον, ὅτι ὁ πατήρ εἶναι μωρός, διότι εἶχε τὸν παῖδα ἐπὶ τοῦ ὄνου, αὐτὸς δὲ ἔβαινε πεζός.

Ὁ μυλωθρός καὶ πάλιν ἐνόμιτεν, ὅτι κακῶς ἔπραττε· κατεβίβασε τὸν υἱόν καὶ οἱ δύο ὄδοιπόροι πεζοί. Ὅλιγον περαιτέρω ἄλλοι ὄδοιπόροι ἤλεγξαν καὶ τοὺς δύο ὡς ἀνοήτους, διότι, ἐνῶ

ὁ ὄνος οὐδὲν φορτίον ἔφερον, αὐτοὶ καὶ οἱ δύο ἐβάδιζον πεζοί.

— Ἴδου, τέκνον μου, εἶπεν ὁ μυλωθρός· ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀρέσκη τις εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους. Φρόντιζε λοιπὸν μόνον νὰ πράττης τὸ ὀρθὸν καὶ πρέπον, ἀδιαφέρει δὲ πρὸς τὰς ἐπικρισεις τοῦ τυχόντος.

52. Ἡ ὑπακοή.

Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἑλένη ἔπαιζον εἰς τὸν κήπον ὑπὸ μεγάλην μηλέαν ἢ μήτηρ περαιτέρω καθήμενη, ἔρραπτεν.

Ὀδυσσεύς. Ἑλένη, ἰδοὺ ἐν μῆλον. Πόσον ὠραῖον εἶναι! Θὰ κόψωμεν καὶ θὰ φάγωμεν αὐτό.

Ἑλένη. Τί λέγεις, Ὀδησσεῦ; Δὲν ἐνθυμεῖσαι τί εἶπε προχθὲς ἡ μήτηρ;

Ὀδυσσεύς. Τί εἶπε; Δὲν ἐνθυμοῦμαι.

Ἑλένη. Εἶπεν, ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ τρώ-

γωμεν τὰ μῆλα, τὰ ὅποια πίπτουν ὑπὸ τὴν μηλέαν, διότι εἶναι ἄωρα.

Ὀδυσσεύς. Ὅχι δὲ ἄωρα! Πῶς! Ἐὰν εἶναι ἄωρα, πῶς πίπτουν;

Ἐλένη. Πίπτουν, διότι εἶναι ἢ βλαμμένα ὑπὸ σκώληκος ἢ ἀσθενῆ.

Ὀδυσσεύς. Ἐγὼ τοιαῦτα, κυρία μου, δὲν ἀκούω. Νομίζω, ὅτι δυνάμεθα νὰ φάγωμεν τὸ μῆλον.

Ἐλένη. Καὶ ἐγώ, κύριέ μου, οὐδέποτε θὰ στέρξω ἐρωτῶμεν τὴν μητέρα καὶ ὅ,τι εἴπη, πράττομεν.

Ὀδυσσεύς. Ναί, ἐρωτῶμεν.

Ἐλένη. Μῆτερ, ὁ Ὀδυσσεύς εὗρεν ἐν μῆλον ὑπὸ τὴν μηλέαν καὶ προτείνει νὰ τὸ φάγωμεν. Τί λέγεις; Ἐγὼ δὲν παραδέχομαι τοῦτο.

Μήτηρ. Ὅχι, τέκνα μου εἶπον, ὅτι οὐδέποτε πρέπει νὰ τρώγητε τὰ πίπτοντα ἐκ τῆς μηλέας μῆλα. Δότε εἰς ἐμὲ αὐτὸ καὶ λάβετε δύο ἄλλα καλὰ καὶ ὠριμα, τὰ ὅποια δύνασθε νὰ φάγητε.

Ὀδυσσεύς. Εὐγε, Ἐλένη. Ἴδού λαμβάνομεν δύο καὶ καλὰ μῆλα ἀντὶ ἑνός. Καλῶς

ἔπραξας, ἐνθυμηθεῖσα καὶ φυλάξασα τὴν παραγγελίαν τῆς μητρός. Ἡ ὑπακοή, ὡς βλέπω, εἶναι πάντοτε καλὸν πρᾶγμα. Θὰ φοροῦμαι καὶ ἐγὼ νὰ ὑπακούω πάντοτε.

53. Τὰ κάστανα.

Ὁ Κλέων ἦτο παιδίον λαίμαργον. Μίαν ἡμέραν εἶδεν εἰς τὴν ἀγορὰν κάστανα πολὺ ὠραῖα. Ἡθέλησε νὰ ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν εἶχε χρήματα· διότι πᾶν ὅ,τι εἶχεν ἐξώδευσεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνωφελῶν παιγνιδίων. Καὶ ὁμοίως ἤθελε νὰ φάγῃ κάστανα.

Ἐνῶ ταῦτα ἐσυλλογιζετο ὁ Κλέων, ὁ πωλητὴς τῶν καστανῶν ἐστράφη καὶ συνωμίλει μετὰ τινος. Τότε ὁ Κλέων, εὐρῶν εὐκαιρίαν, ἐκλεψεν ὀλίγα κάστανα καὶ ἔφυγεν.

Ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, μετέβη κρυφίως εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἔθεσε τὰ κλοπιμαῖα κάστανα εἰς τὴν ἐστίαν, διὰ νὰ τὰ ψήσῃ.

Μετ' ὀλίγον τὰ κάστανα ἐσύριττον ὑπὸ τὴν τέφραν. Ὁ Κλέων, ἀκούων τὸν συριγμὸν, ἔχαίρει μεγάλως.

Ἴνα ταχύτερον ψηθοῦν τὰ κάστανα, ὁ Κλέων συνήθροισεν ὅλους τοὺς εἰς τὴν ἐστίαν πυρακτωμένους ἄνθρακας ἐπ' αὐτῶν ἤρχισε νὰ φυσᾷ τὸ πῦρ μὲ ὄλην τὴν δύναμίν του.

Αἰφνης ἐν τῶν καστάνων διερράγη παταγωδῶς καὶ ἀνετίναξε τὴν τέφραν καὶ τοὺς ἄνθρακας· σχεδὸν ἀπειτύφλωσε δι' αὐτῶν τὸν ἀπρόσεκτον Κλέωνα, ὅστις ἤρχισε νὰ κραυγάζῃ καὶ νὰ ζητῇ βοήθειαν.

Ἀκούσαντες οἱ γονεῖς τοῦ Κλέωνος τὸν κρότον τῆς ἐκρήξεως καὶ τὰς φωνὰς τοῦ υἱοῦ των, ἔσπευσαν ἔντρομοι εἰς τὸ νὰ μάθουν τί συμβαίνει. Ἐπὶ τέλους ἀνεκάλυψαν τὴν κλοπὴν τοῦ λαϊμαργου. Ἐπέπληξαν αὐτὸν διὰ τὴν κλοπὴν. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ Κλέων ἔμεινεν ἀσθενῆς καὶ κατώρθωσε νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ πάθους τῆς λαϊμαργίας, ἣ ὁποία καὶ εἰς τὴν κλοπὴν αὐτὴν ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον.

54. Τὸ φιλόστοργον παιδίον.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀναστασίου, ἀσθενῶν ἀπὸ πολλοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ. Ἡ καλὴ

αὐτοῦ μήτηρ ὑφαίνουσα καὶ πλέκουσα διетήρει ἅπασαν τὴν οἰκογένειαν. Αἱ ἐξετάσεις ἐπλησίαζον. Ἡ μήτηρ ἀγοράσασα ἔφερε τεμάχιον λινοῦ ὑφάσματος, ὅπως· ράψη καινουργές ἔνδυμα τοῦ Ἀναστατίου, ἵνα φορέσῃ κατὰ τὰς ἐξετάσεις.

Καθ' ἣν ὥραν ἠτοιμάζετο νὰ κόψῃ τὸ ὑφασμα, ἐμποδίζων αὐτὴν ὁ Ἀναστάσιος, εἶπε.

— Μητέρα, τὸ φέρεμά μου εἶναι ἀκόμη νέον. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ φορέσω ἄλλο ἔνδυμα κατὰ τὰς ἐξετάσεις. Ἄρκει νὰ γινώσκω τὰ μαθήματά μου καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ μὲ ἀγαπήσῃ. Δὲν εἶναι καλλίτερον νὰ ράψῃς ἐκ τοῦ ὑφάσματος τούτου ἐπενδύτην τοῦ πατρός; Μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθῃ ὁ χειμὼν καὶ ὁ δυστυχὴς πατήρ θὰ τρέμῃ ὑπὸ τοῦ ψύχους. Τὸ φέρεμα, τὸ ὁποῖον φορεῖ, εἶναι σχεδὸν ράκος.

Ἡ μήτηρ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα αὐτῆς. Ἐνηγκαλίσθη τὸν Ἀναστάσιον καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Χαίρω πολὺ, υἱέ μου, διότι εἶσαι φιλόστοργον παιδίον. Ἄλλ' ἔσο ἡσυχος. Τὸ ὑφασμα τοῦτο ἠγοράσθη χάριν σοῦ. Δὲν θέλω νὰ ἦται

κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἄνευ νέου ἐνδύματος. Θὰ σοῦ ράψω ἔνδυμα. Ὁ Θεὸς θὰ βοηθήσῃ νὰ ράψω καὶ τοῦ πατρός σου ἐπενδύτην. Θὰ ἐργασθῶ, υἱέ μου. Ὁ χειμὼν εἶναι μακρὰν ἀκόμη.

55. Σέβας πρὸς τοὺς γέροντας.

Ὁ Εὐσέβιος ἦτο παιδίον εὐσεβεστάτον πρὸς τοὺς γέροντας. Πανταχοῦ ἐτίμα καὶ ἐσέβετο αὐτούς. Ὅσάκις ἤσθάνετο γέροντα, ἔχοντα ἀνάγκην πράγματός τινος, προθύμως ἔσπευδε νὰ φέρῃ καὶ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν γέροντα. Ἐὰν ἔβλεπε γέροντα κουρασμένον καὶ μὴ, ἔχοντα τόπον νὰ καθίσῃ, ἐφαίνετο πρόθυμος νὰ εὕρῃ καὶ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν καθισμα· ἐὰν δὲν εὔρισκε, προσέφερε τὸ ἰδικόν του. Ὅσάκις καθ' ὁδὸν ἀπήντα γέροντα, παρεχώρει τὸ κάλλιστον μέρος τῆς ὁδοῦ, ἵνα διαβῇ ὁ γέρων. Ἐὰν ἡ ὁδὸς ἦτο στενή, ἐστενοχωρεῖτο ὁ Εὐσέβιος, ἵνα παραχώρησῃ εἰς τὸν γέροντα ἰκανὴν ὁδὸν πρὸς διάβασιν. Ὅσάκις συνήντα γέροντα, πάντοτε ἐχαιρέτιζεν αὐτὸν μετὰ σεβασμοῦ. Ὅσάκις ἤκουε γέροντα ὀμιλοῦντα, ὁ Εὐσέβιος ἐσιώπα

καὶ ἤκουεν αὐτὸν μετὰ προσοχῆς. Ὅσάνις εἰς
 συναναστροφὴν ἐνεφανίζετο γέρων, ὁ Εὐσέβιος
 ἠγείρετο καὶ εὐσεβάστως παρεχώρει τὸν τόπον
 αὐτοῦ. Ἐὰν εἰς συναναστρεφὴν ὑπῆρχον γέρον-
 τες, ὁ Εὐσέβιος οὐδέποτε ὠμίλει.

Οὕτω χρεωστοῦμεν ὅλοι νὰ προσφέρωμεθα πρὸς
 τοὺς γέροντας καὶ πρὸς πάντας τοὺς τρισυ-
 τέρους ἡμῶν. Ἐν γένει χρεωστοῦμεν νὰ φε-
 ρώμεθα πρὸς τοὺς γέροντας, ὅπως θέλομεν νὰ
 φέρονται πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς οἱ νεώτεροι, ὅταν
 ἡμεῖς γηράσωμεν. (Τίνες τῶν ἀρχαίων ἐσέβοντο
 πολὺ τοὺς γέροντας;).

56. Οἱ δύο παῖδες.

Ράβδον γέρων τις ἐκράτει,
 βαίνων μετὰ προσοχῆς,
 ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπεριπάτει,
 ἔπεσεν ὁ δυστυχής.

Δύο παῖδες, ἐντυχόντες
 καὶ τὸ γεγονὸς ἰδόντες,
 ἔδειξαν καθεὶς ἀλλοίως
 διαθέσεις τῆς καρδίας.

Ἦρχισεν ὁ εἰς, ἀστείαν
θεωρήσας τὴν αἰτίαν,
νὰ γελᾷ καὶ νὰ καγχάζῃ
κ' ἐκ τοῦ γέλωτος νὰ σκάζῃ

Ὁ δὲ ἄλλος, μὴ γελάσας,
ἀλλ' ἀμέσως πλησιάσας,
ἔσπευσε νὰ τὸν σπκώσῃ
καὶ βοήθειαν νὰ δώσῃ.

Παῖδες, τίνα ἐξ αὐτῶν
θεωρεῖτ' ἐπαινετόν;

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

57. Ὁ ζωμός.

— Ὁ ζωμός σήμερον δὲν εἶναι καλός, ἐλεγεν ὁ Περικλῆς εἰς τὴν μητέρα τοῦ. Δὲν τρώγω πλέον, δὲν δύναμαι νὰ φάγω τοιοῦτον ζωμόν. ὦ! πόσον ἀλμυρὸς εἶναι!

— Τὸ ἐσπέρας θὰ ἔχῃς καλλίτερον ζωμόν, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ.

Μετὰ τὸ γεῦμα ἡ μήτηρ καὶ ὁ Περικλῆς μετέβησαν εἰς τὴν ἀμπελον. Μήτηρ καὶ υἱὸς εἰργάσθησαν μέχρι ἐσπέρας.

Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκάθισαν περὶ τὴν τράπεζαν καὶ ἐδείπνουν. Ὁ Περικλῆς ἔτρωγε μετὰ μεγάλης ὀρέξεως. Ἡ μήτηρ, γελῶσα, εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Ὁ ζωμός, τὸν ὅποιον καταβροχθίζεις, τέκνον μου, εἶναι ὁ περισσεύσας ἐκ τοῦ γεύματος.

— Ἀληθῶς, μήτέρ μου; Καὶ πῶς τώρα μοῦ φαίνεται τόσον καλὸς καὶ νόστιμος;

— Διότι, υἱέ μου, εἰργάσθης, ἐπεινάσῃς καὶ ἔχεις ὄρεξιν, ἀπεκριθῆ ἡ μήτηρ.

58. Χρηστότης.

Παιδίον, ὀνομαζόμενον Ἀριστείδης, μετέβαινε εἰς τὸν κῆπον. Καθ' ὁδὸν εὗρε μαχαίριον, ἔχον δύο λεπίδας. Ἐχάρη μεγάλως, διότι ἀπὸ πολλοῦ ἐπεθύμει νὰ ἔχη τοιοῦτον μαχαίριον. Τὸ παιδίον ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ᾄσμα χαρᾶς, καὶ ἐβάδιζε συγχρόνως τὴν πρὸς τὸν κῆπον ἄγουσαν ὁδόν.

Μετ' ὀλίγον συνήντησε γέροντα, ὅστις παρετήρει προσεκτικῶς τὴν ὁδόν, παραμερίζων διὰ τῆς ράβδου τοὺς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κειμένους λίθους ἢ κλάδους τῶν δένδρων, καὶ ἐφαίνετο ζητῶν τι.

Ὁ Ἀριστείδης πλησιάζει παρευθείς καὶ ἐρωτᾷ τὸν γέροντα, ἐὰν ἔχασέ τι.

— Εἶχον, τέκνον μου, μαχαίριον, ἔχον δύο λεπίδας, τὸ ὅποσον πρὸ ὀλίγου ἔχασα, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ὅτι παρέλαβον μετ' ἐμοῦ τὸ μαχαίριον ἐκ τῆς οἰκίας, διότι ἐσχόπουν δι' αὐτοῦ νὰ κλαδεύσω κλήματα τινά. Ἀφεύκτως ἔχασα αὐτὸ καθ' ὁδόν.

Ὁ Ἀριστείδης οὐδόλως ἀμφέβαλε πλέον, ὅτι τὸ μαχαίριον τὸ ὅποσον εὔρεν, ἦτο τοῦ γέροντος. Ἔθεσε λοιπὸν τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον καὶ ἐξαγαγὼν τὸ μαχαίριον, τὸ ἀπέδωκεν εἰς τὸν γέροντα.

59. Τὸ ἀμελὲς παιδίον καὶ ἡ κάμπη.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἦτο παιδίον ἀμελές. Ἄντι νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, μετέβαιεν εἰς τὸ βουνὸν καὶ διῆγε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Ἡμέραν τινὰ εἶδεν ἐπὶ τινος κλάδου πεύκης κάμπη.

Ἡ κάμπη εἰργάζετο ἀδιακόπως. Ἐπλεξε τὸ βομβύχιον αὐτῆς.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐπλησίασε καὶ εἶπε πρὸς τὴν κάμπην·

— Εἶσαι μωρὰ· δὲν βρύνεσαι ἀδικόπως ἐργαζομένη; Δὲν ἐξέρχεται νὰ περιπατήσης καὶ νὰ χαρῆς;

— Ὅχι, παιδίον, ὄχι· εἶπεν ἡ κάμπη. Μωρὰ δὲν εἶμαι. Νὰ ἐξέλθω ἐντεῦθεν δὲν πρέπει. Ἄν ἀδιακόπως δὲν ἐργασθῶ, δὲν θὰ μὲ ἴδῃς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὠραίαν ψυχὴν· δὲν θὰ μὲ ἴδῃς εὐθυμον ἐπὶ τῶν φυτῶν πετομένην καὶ χαίρουσαν. Μόνον διὰ τοιαύτης ἐργασίας θὰ κατορθώσω τοῦτο.

Ὁ Ἀλκιβιάδης ἐνόησεν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ περιορίζῃ ἑαυτὸν ὀλίγας ὥρας ἐντὸς τοῦ σχολείου· οὕτω θὰ μάθῃ γράμματα καὶ θὰ γείνη καλλίτερος. Ἐκτοτε ἐφοίτα τακτικῶς εἰς τὸ σχολεῖον.

60. Ἡ πηγὴ.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους ὁ μικρὸς Σοφοκλῆς περιεπάτει ἀνὰ τοὺς ἀγρούς. Ὁ ἥλιος ἔκαιεν. Αἱ παρειαὶ αὐτοῦ ἦσαν κατακόκκιναι.

Ὁ ἰδρῶς ἔτρεχεν ἀπὸ τοῦ μετώπου αὐτοῦ. Τὸ δυστυχὲς παιδίον ἀπέθνησκεν ὑπὸ τῆς δίψης. Ἐγένωσκεν, ὅτι ἐκεῖ που εὕρισκετο πηγὴ διαυγοῦς ὕδατος, καὶ ἔσπευτε δρομαίως πρὸς αὐτήν. Ἦλθε πλησίον τῆς πηγῆς. Τὰ ὕδατα ἀνέβλυζον ἐκ τῶν ρωγμῶν πέτρας μεγάλης καὶ ἔρρεον κελαρύζοντα διὰ τῶν θάμνων.

Μεγαλοπρεπῆς πλάτανος ἐσχίαζε τὰ ἀργυρὰ νάματα τῆς πηγῆς. Τὸ ὕδωρ αὐτῆς ἦτο λίαν ψυχρὸν. Ὁ Σοφοκλῆς κατέσβεσε τὴν δίψαν αὐτοῦ, πίνων ἀφθόνως ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου.

Ἐπανακάμψας εἰς τὴν οἰκίαν ἠσθένησε. Προσεβλήθη ὑπὸ σφοδροῦ πυρετοῦ.

— ὦ! ἐφώνει στεναζῶν· τίς θὰ ἐπίστευεν, ὅτι τὰ διαυαγῆ καὶ ψυχρὰ ὕδατα τῆς πηγῆς ἐκείνης περιεῖχον δηλητήριον;

— Τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς δὲν περιέχει δηλητήριο, Σοφόκλεις, εἶπεν ὁ πατήρ. Εἶναι λίαν καθαρόν. Τὸ αἷτιον τῆς ἀσθενείας σου εἶναι ἡ ἀφροσύνη σου. Ἐπρεπε νὰ ἐνθυμηθῆς ὅ,τι πολλὰκις εἶπον, Μὴ πῖνε ὕδωρ ψυχρὸν ὁσάκις εἶσαι ἰδρωμένος.

61. Παίξε μετὰ τὸ ἔργον.

Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Κίμων ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ γείτονες.

Ὁ Πέτρος, ἀφοῦ ἀνεχώρει ἐκ τοῦ σχολείου μετέβαινε καθ' εὐθείαν εἰς τὴν οἰκίαν· ἐκεῖ ἐξετέλει τὰς γραφικὰς αὐτοῦ ἐργασίας· ἔλυε τὰ ἀριθμητικὰ αὐτοῦ προβλήματα· ἐμελέτα καὶ ἐμάνθανεν ὅλα τὰ μαθήματα τῆς ἐπαύριον· ἔπειτα ἐξήρχετο καὶ ἔπαιζεν.

Οὕτως ὁ Πέτρος ἐγίνωσκε πάντοτε τὰ μαθήματα αὐτοῦ, ἠγαπᾶτο ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἔμαθε γράμματα, ἐγένετο πεπαιδευμένος καὶ καλὸς ἄνθρωπος.

Ὁ Κίμων, ἀφοῦ ἀνεχώρει ἐκ τοῦ σχολείου, ἔμενε καθ' ὁδὸν καὶ ἔπαιζε μετὰ παιδίων τῆς ὁδοῦ μέχρι τῆς νυκτός· μετέβαινεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ μόνον, ὅτε ἦτο ἡ ὥρα τοῦ δείπνου. Ἀφοῦ ἐδέειπνε, κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ ὑπνου, διότι καὶ πολὺ ἔτρωγε καὶ κουρασμένος ἐκ τῶν παιγνιδίων ἦτο· ἐκοιμᾶτο εὐθύς. Τὴν ἐπαύριον σπανίως καὶ μόνον διὰ τῆς βίας ἠγείρετο ἔνωρίς.

Οὕτως ὁ Κίμων οὐδέποτε ἐγίνωσκε τὰ μα-

Οήματα αὐτοῦ ἔμεινεν ἀγράμματος, ξυλον ἀπελέκητον.

Τοιαῦτα πάσχει καὶ τοιοῦτος γίνεται, ὅστις παύει πρὶν ἐκτελέσει τὸ ἔργον αὐτοῦ.

62. Φωλεὰ χελιδόνος.

Μίαν ἡμέραν τοῦ ἔαρος δύο συμμαθηταὶ μετέβαινον εἰς τοὺς ἀγρούς. Διερχόμενοι διὰ τῆς ἐκκλησίας εἶδον ἐπὶ τινος τῶν τοίχων χελιδόνα ἐπιφύζουσαν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς τῆς. Προσελθόντες κρυφίως συνέλαβον τὴν δυστυχῆ χελιδόνα καὶ ἤρχισαν νὰ ἐκβάλλουν φωνὰς χαρᾶς. Ἡ χαρὰ ὅμως αὐτῶν ὑπῆρξε πρόσκαιρος. Μετ' ὀλίγον ἤρχισαν νὰ φιλονεικοῦν.

Ὁ εἷς ἔλεγεν· «Ἐγὼ συνέλαβον τὴν χελιδόνα καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἰδική μου· σὺ λάβε τὰ φά».

Ὁ ἄλλος ἀντέτεινε, λέγων, ὅτι ἐκεῖνος πρῶτος εἶδε τὴν φωλεάν καὶ ἐπομένως ἀνήκει εἰς αὐτόν. Βεθμηδὸν ἢ φιλονεικία ἠῤῥξανεν.

Αἰφνης ὁ κρατῶν τὴν χελιδόνα ἐξέβαλε φωνὴν θλίψεως. Ἐβλεπε τὴν χελιδόνα φεύγουσαν ἐκ τῶν χειρῶν του. Οἱ φιλόνοιαι παῖδες χάσκοντες καὶ λυπημένοι παρετήρουν τὴν χελιδόνα πέτῶταν.

Ἐν τῷ μεταξύ ἦλθε πλησίον αὐτῶν καὶ ἄλλος τις παῖς. Οὗτος, ἐρωτήσας καὶ μαθὼν τὴν αἰτίαν τῆς λύπης τῶν δύο παιδιῶν, εἶπε·

— Κακῶς ἐπράξατε συλλαβόντες τὴν χελιδόνα καὶ καταστρέψαντες τὴν φωλεάν της. Ἄν δὲν πιστεύητε τοὺς λόγους μου, ἐρωτήσατε τὸν διδάσκαλον. Δύνασθε νὰ διορθώτητε τώρα καὶ τὸ κακόν, τὸ ὅποσον ἐπράξατε ἐπανορθώσατε τὴν καταστραφεῖταν φωλεάν, ὅπως δύνασθε, ἀφήσατε ἐντὸς αὐτῆς τὰ ῥὰ καὶ ἄς ἀπέλθωμεν. Ἡ χελιδὼν θὰ ἔλθῃ πάλιν νὰ καθίσῃ ἐπὶ αὐτῶν.

Οἱ δύο συμμαθηταὶ ἐνόησαν τὸ σφάλμα τῶν. Ἐπανορθώσαντες δὲ τὴν φωλεάν καὶ ἀφήσαντες τὰ ῥὰ ἐντὸς αὐτῆς, ἀπῆλθον μετανοοῦντες. (Διὰ τί δὲν πρέπει νὰ καταστρέφωμεν τὰς φωλεὰς τῶν πτηνῶν;).

63. Τὸ φρόνιμον παιδίον.

Τὸ φρόνιμον παιδίον
δὲν εἶναι ὀκνηρόν.
ὑπάγ' εἰς τὸ σχολεῖον,
δὲν χάνει τὸν καιρόν.

Μὲ σέβας καθ' ἐκάστην
προσφέρει προσευχὴν,
καὶ τείνει πρὸς τὸν Πλάστον
τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν.

Ποτὲ δὲν ἀντιλέγει,
τοὺς ἄλλους δὲν λυπεῖ,
καὶ ψεύματα δὲν λέγει
ἢ λέξιν ἀπροεπιῆ.

Τὸ φρόνιμον παιδίον
καθεὶς τὸ ἐπαινεῖ
καὶ εἶναι τῶν οἰκειῶν
χαρὰ παντοτεινὴ.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

Γ' ΑΓΡΟΙ, ΠΕΔΙΑΣ, ΓΗ, ΟΤΡΑΝΟΣ

64. Τὰ ἀποδημητικὰ πτηνά.

Ἴδετε ἐκεῖ εἰς τὰ ὕψη τοῦ αἰθέρος πτηνὰ
πετόμενα. Τὰ πτηνὰ ἐκεῖνα πετοῦν τακτικῶς
εἰς δύο γραμμάς· αἱ γραμμαὶ αὗται ἐνοῦνται
πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ σχηματίζουν γωνίαν.

Τῶν πτηνῶν ἐκείνων τὸ χρῶμα εἶναι μέλαν. Τὰ
πτηνὰ ἐκεῖνα εἶναι γέρανοι.

Ἄλλὰ πῶθεν ἔρχονται καὶ ποῦ ὑπάγουν οἱ
γέρανοι;

Οἱ γέρανοι ἔρχονται ἀπὸ τόπου, ὅστις ἄχρι
τουδε μὲν ἦτο θερμὸς καὶ κατάλληλος εἰς τὴν

ζωὴν αὐτῶν ἐφεξῆς ὁμῶς θὰ εἶναι ψυχρὴς καὶ ἀκατάλληλος. Διὰ τοῦτο φεύγουν ἐκεῖθεν καὶ μεταβαίνουν εἰς ἄλλον τόπον, θερμότερον καὶ κατάλληλον εἰς τὸν βίον καὶ τὸν ὀργανισμόν τῶν γεράνων. Ἀναχωροῦν λοιπὸν ἀπὸ τοῦ τόπου αὐτῶν οἱ γέραναι καὶ ἀποδημοῦν. Οἱ γέραναι εἶναι πτηνὰ ἀποδημητικά.

Τοῦτο, τὸ ὁποῖόν πράττουσιν οἱ γέραναι, πράττουσιν καὶ ἄλλα πολλὰ πτηνά. Ἀποδημητικὰ λοιπὸν πτηνὰ εἶναι καὶ ἄλλα πολλὰ. Ἀποδημητικὸν πτηνὸν εἶναι καὶ ἡ χελιδὼν, ἡ ἀηδὼν, ἡ ἀγρία νήσσα, ἡ ἀγρία περιστέρα, ἡ τρυγὼν, ὁ ὄρτυξ, ὁ σχολόπαξ καὶ ἄλλα.

Ἀποδημητικὰ λέγονται τὰ πτηνὰ ταῦτα ὡς πρὸς τὸν τόπον, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀναχωροῦν. Διαβατικὰ δὲ ἢ μεταβατικὰ ὡς πρὸς τοὺς τόπους, διὰ τῶν ὁποῶν διαβαίνουν, ὅταν ἀλαχοῦ μεταβαίνουν, ὀλίγον μόνον χρόνον εἰς τοὺς τόπους τούτους διαμένοντα. Τοιοῦτοτρόπως εἰς ἡμᾶς οἱ ὄρτυγες καὶ οἱ γέραναι εἶναι διαβατικὰ ἢ μεταβατικὰ πτηνὰ· αἱ δὲ χελιδόνες καὶ ἡ ἀηδὼν εἶναι ἀποδημητικά.

65. Ὁ πάγος.

Τὸ ὕδωρ εἰς τὰς ἐδοὺς ἐγένετο πάγος ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους. Ὁ πάγος ἢ κρύσταλλος πανταχοῦ καλύπτει τὰς ὁδοὺς. Ὅταν εἶναι πάγος, ἡ ὁδὸς εἶναι πολὺ ὀλισθηρά. Ἴδου εἰς τῶν διαβατῶν ὀλισθήσας ἐπὶ τοῦ πάγου, ἔπεσεν. Ἴδου, ἠγέρθη. Εἶναι εὐτυχής, διότι δὲν ἔπαθε κακὸν τι. Ἡ πτώσις ἐπὶ τοῦ πάγου εἶναι ἐπικίνδυνος· πολλοὶ ἄνθρωποι, πεσόντες ὑπτιοὶ ἐπὶ τοῦ πάγου, ἔμειναν ἄφωνοι· ἀπέθανον οἱ ἀτυχεῖς. Πρέπει πολὺ νὰ προσέχη τις, ὅταν περιπατῇ ἐπὶ τοῦ πάγου, καὶ μάλιστα, ὅταν καταβαίνει κατωφερῆ ὁδόν.

Εἰς τοὺς πολὺ ψυχροὺς τόπους πολλάκις οἱ κρύσταλλοι ἢ σταλακτῖται κρέμανται καὶ ἀπὸ τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν καὶ ἀπὸ τῶν δένδρων. Οἱ κρύσταλλοι οὗτοι σχηματίζονται ἐκ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον παράγεται ἐκ τῆς τηχομένης χιόνος. Ὅταν ἡ χιών κατ' ὀλίγον τήκηται καὶ τὸ ψῦχος εἶναι ὑπερβολικόν, τὸ ἐκ τῆς χιόνος ὕδωρ, ἐπὶ μικρὸν ρέον, πήγνυται· ἐπὶ τοῦ πεπηγότος ὕδατος ἔρχεται καὶ

προστίθεται ἄλλο· οὕτω σχηματίζονται οἱ ὤ-
ρατοι ἐκεῖνοι κρύσταλλοι, οἱ ἔποιοι κρέμανται
ἀπὸ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν καὶ ἀπὸ τῶν
κλάδων τῶν δένδρων
ἢ ἀπὸ τῶν βράχων.

Ἄλλὰ οἱ ὤρατοι
ἐκεῖνοι κρύσταλλοι,
οἱ κρεμάμενοι ἀπὸ
τῶν στεγῶν, εἶναι
ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς
διαβάτας.

Πολλάκις μεγά-
λοι κρύσταλλοι ἐ-
κόπησαν καὶ ἐπι-
τον ἐπὶ τῆς κεφα-
λῆς διαβάτου, ἐ-

πλήγωσαν σπουδαίως αὐτὸν ἢ καὶ ἄπνουν ἀφή-
σαν! Καὶ ἐνταῦθα πρέπει νὰ προσέχη τις. Δὲν πρέ-
πει νὰ διέρχηται ποτὲ κάτωθεν τῶν κρυστάλλων,
ἀλλὰ πάντοτε διὰ τῆς μέσης ὁδοῦ καὶ προσυλατ-
τόμενος.

66. Ἡ θήρα.

Ἡ χιών, ὁ πάγος καὶ τὸ κρύον παρατείνονται. Τὰ δυστυχῆ ζῶα, καὶ ἰδίως τὰ πτηνὰ τῶν ἀγρῶν, οὐδὲν εὐρίσκουν νὰ φάγουν. Πλανῶνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ζητοῦντα τροφήν, ἀλλὰ δυσκόλως ἀνευρίσκουν, διότι τὰ

πάντα καλύπτει ἡ χιών καὶ ὁ πάγος.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλος ἐκεῖθεν ἐχθρὸς αὐτῶν ἀνεφάνη. Ἴδου ὁ κυνηγός·

κύνας κυνηγετικούς ἀγῶν, πυροβολεῖ κατὰ τῶν πτηνῶν. ὦ, τὰ δυστυχῆ, ἔπεσον χαμαί.

Ἴδου ὁ κύων σπεύδει,

συλλαβάνει καὶ φέρει αὐτὰ πρὸς τὸν κυνηγόν· Τὰ δυστυχῆ εἶναι ἀκόμη ζῶντα· ἀλλ' ἰδου ὁ κυνηγὸς ἔσφαξεν αὐτὰ καὶ ἔβαλεν ἐντὸς τοῦ κυνηγετικοῦ αὐτοῦ σάκκου.

Ἴδού περαιτέρω· ἄλλος ἐπιυροβόλητεν· οἱ κύνες ὑλακτοῦντες τρέχουν· ἅ! ἰδοῦ συνέλαβον λαγωὸν· ὁ δυστυχὴς φωνάζει. Ἄλλὰ τίς ἀκούει ἢ σπλαγχνίζεται αὐτόν; Ἴδού καὶ οὗτος ἐσφάγη! Ἐδέθη διὰ σχοινοῦ ἐκ τῶν τεστάρων ποδῶν καὶ ἐκρεμάσθη ἀπὸ τῆς ράχειος τοῦ κυνηγοῦ.

— Διὰ τί, πάτερ μου, ἐρωτᾷ ὁ Βασιλεῖος, οἱ κυνηγοὶ φονεύουν τὰ δυστυχῆ ζῶα, ἀντὶ νὰ ἐώσουν εἰς αὐτὰ τροφήν, ὅταν εἶναι ψυχὸς καὶ πάγος; Δὲν εἶναι σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον τοῦτο;

— Ναι, τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ πικτήρ. Θὰ ἦτο σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον, ἐὰν οἱ κυνηγοὶ ἐφόνευον τὰ ζῶα ἄνευ ἀνάγκης. Οὐδέποτε πρέπει νὰ φονεύωμεν, οὔτε νὰ βλάπτωμεν τὰ ζῶα ἄνευ ἀνάγκης. Ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ φονεύωμεν αὐτά, ὅταν ἔχωμεν ἀνάγκην τοῦ κρέατος ἢ τοῦ δέρματος αὐτῶν. Οἱ κυνηγοί, τέκνον μου, ἔργον ἔχουν τὴν θήραν διὰ ταύτης πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν· φονεύουν τὰ

ζῶα καὶ πωλοῦν ταῦτα πρὸς ἡμᾶς, λαμβάνοντες χρήματα διὰ τῶν χρημάτων τούτων πορίζονται τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν. Δὲν εἶναι λοιπόν, ὡς ἐννοεῖς ἤδη, ἀπηγορευμένον τὸ νὰ φανεύουν οἱ κυνηγοὶ τὰ ζῶα.

— Καλῶς λέγεις, πάτερ μου· τώρα ἐνόησα. Ἄλλὰ ἐγὼ ἀκόμη λυποῦμαι τὰ δυστυχῆ ζῶα.

67. Ὁ λαγώς.

Νύκτα ὁ λαγὼς ἐβγήκε, λαχανόκηπον εὗρηκε, τρέχει μέσα καὶ ἀρχίζει τὴν κοιλιὰ του νὰ γεμίζει.	Μπάμ! ἠκούσθη ς' τὸν αἴρα πλὴν τὰ βόλια πῆγαν πέρα, καὶ τὸ ζῶον τὸ καυμένο ἐτινάχθη τρομασμένο.
---	--

Δυστυχία του! παρέκει κυνηγὸς μὲ τὸ τουφέκι τὸν πτωχὸν παραμονεύει, πλησιάζει καὶ σκοπεύει.	Φεύγει ὁ λαγὼς ἀκόμα μὲ τὸ λάχανο 'ς τὸ στόμα, κ' ἐδιδάχθη νὰ προσέχη ποῦ ἐμβαίνει καιποῦτρέχει.
--	---

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

68. Κύων κυνηγετικός καὶ γαλῆ.

— Γαλῆ ἐκοιμάτο κατὰ τινὰ ἡμέραν τοῦ γειμῶνος παρὰ τὴν θερμάστραν. Τὸν γλυκὺν αὐ-

τῆς ὕπνον καὶ ροχάλισμα διέκοψεν αἰφνης καὶ ἀδιακρίτως ὁ κυνηγετικός κύων καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ, ἐκ τῆς θήρας ἐπιστρέψαντες καὶ λαγῶους καὶ πτηνὰ διάφορα κομίσαντες.

— Ὡ σκληρὲ καὶ αἰμοδόρε, λέγει ἡ κυρία γαλῆ πρὸς τὸν κύνα, δὲν ἐντρέπεται, δὲν φοβεῖται τὸν Θεόν, συλλαμβάνων τὰ δυστυχῆ ζῶα ;

— Τί νὰ πράξω, ἀγαπητῆ γαλῆ ; ἀπεκρίθη ὁ κύων. Εἶναι ἔργον μου· εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ συλλάβω αὐτά, εἰ δὲ μὴ, ὄχι μόνον τροφήν δὲν μοῦ δίδει ὁ κύριος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ραβδισμοὺς ὄχι ὀλίγους μοῦ καταφέρει.

— Ὑπαγε καὶ εὗρε τροφήν ἄλλην καλλίτερον, σκληρὲ καὶ αἰμοδόρε, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ἡ γαλῆ, καὶ μὴ συλλάμβανε τὰ δυστυχῆ ζῶα.

Ἄλλὰ, ἐνῶ ταῦτα ἔλεγεν ἡ εὐσπλαγγνος γαλῆ, μὺς ἐξῆλθε τῆς ὀπῆς αὐτοῦ καὶ ἔτρωγε τὰ παρ' αὐτὴν ψιχία τοῦ ἄρτου. Ἡ γαλῆ ὀρμήσασα συνέλαβε, κατεσπάραξε καὶ ἔφαγεν αὐτόν.

— Πῶς, κυρία, δὲν ἐντρέπεσαι, οὐδὲ φοβεῖσαι τὸν Θεόν, συλλαβοῦσα, φονεύσασα καὶ φayoῦσα τὸν ταλαίπωρον μῦν; Πῶς, ἐνῶ ἐλέγχεις ἐμὲ ὡς αἰμοδόρον καὶ σκληρόν, σὺ πράττεις τὸ αὐτό, ἄνευ μάλιστα ἀνάγκης;

— Ὁ μῦς εἶναι μικρὸν ζῷον, ἀπεκρίθη ἡ γαλῆ. Σὺ συλλαμβάνεις μεγάλα.

Οὕτω νομίζουν, ὅτι δικαιολογοῦνται πολλάκις οἱ ἄνθρωποι, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλέγχοντες διὰ κακόν τι, αὐτοὶ δὲ τὸ αὐτὸ πράττοντες. Ἄλλῃ τοιαύτῃ δικαιολογία ὄχι μόνον ἀνίσχυρος εἶναι, ἀλλὰ καὶ γελοία.

69. Ὁ σίτος.

Ὁ σίτος εἶναι φυτόν. Ἔχει ρίζαν, κορμὸν, φύλλα.

Ἡ ρίζα τοῦ σίτου διαιρεῖται εἰς πολλὰ λεπτὰ μέρη, ἅτινα λέγονται ἴνες· εἶναι ἰνὸς ὀδῆς. Ἡ ρίζα τοῦ σίτου διαρκεῖ ἐν ἔτος· εἶναι ἐπέτειος ἢ μονοετής.

Ὁ κορμὸς τοῦ σίτου εἶναι κυλινδρῆκος καὶ ἔνδον κοῖλος. Ὁ τοιοῦτος κορμὸς καλεῖται

κάλαμος ἢ καλάμη. Ἡ καλάμη τοῦ σίτου ἔχει κατὰ διαστήματα ὄζους, οἷτινες κοινῶς λέγονται γόνατα ἢ κόμβοι.

Τοῦ σίτου ὁ κορμὸς εἶναι μαλακός, ὄχι ξυλώδης. Ὅσα φυτὰ ἔχουν κορμὸν μαλακόν, ὄχι ξυλώδη, λέγονται π ό α ι. Ὁ σίτος εἶναι π ό α.

Τὰ φύλλα τοῦ σίτου εἶναι προμήκη καὶ τραχεά· εἶναι γραμμοειδῆ.

Ἀρχίζουν νὰ φύωνται ἀμέσως ἀπὸ τῆς ρίζης καὶ περὶ τὸν κάλαμον.

Ὁ κάλαμος τοῦ σίτου ἐκβάλλει ἐπὶ τῆς κορυφῆς στάχυν. Ὁ στάχυς οὗτος ἔχει ἄνθη, ἐκ τῶν ὁποίων παράγονται 30—40 κόκκοι σίτου.

Οἱ κόκκοι οὗτοι εἶναι ὁ καρπὸς τοῦ σίτου.

Ὁ καρπὸς τοῦ σίτου λέγεται καρύοψις.

Σημείωσις. Ἡ κριθή, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἶναι φυτὰ, κατὰ πολλὰ ὅμοια μὲ τὸν σίτον.

Ὅλα δὲ ταῦτα τὰ φυτὰ λέγονται σιτηρὰ ἢ γεννήματα ἢ δημητριακά.

Οἱ καρποὶ τῶν δημητριακῶν εἶναι λίαν γρή-

σιμοὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Παρέχουν εἰς αὐτὸν τὸ ἄλευρον, ἐκ τοῦ ὁποῦλου κατασκευάζεται ὁ ἄρτος.

Ὁ ἐκ τοῦ σίτου ἄρτος εἶναι κάλλιστος, θρεπτικώτατος καὶ εὐπεπτος. Ὁ σίτος μιγνυόμενος μετὰ τῆς βρίζης ἀποτελεῖ τὴν σεμίδαλιν.

Ὁ ἐκ τῆς βρώμης, τῆς κριθῆς καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἄρτος εἶναι ὀλιγώτερον θρεπτικός.

Ἡ ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς καθαρισθεῖσα κριθὴ λέγεται φάρος. Ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευάζουν προσέτι τὸν ζῦθον.

Ἡ κριθὴ πρὸ πάντων χρησιμεύει εἰς τροφήν πολλῶν κατοικιδίων ζώων, οἷον τοῦ ἵππου, τῶν ὀρνίθων, τοῦ προβάτου καὶ ἄλλων.

70. Φυτὰ καὶ ἄνθη.

Ἡ ροδῆ, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ἄλλα φυσικὰ πράγματα, ὅσα φύονται ἐκ τῆς γῆς, λέγονται φυτά. Τὸ φυτὸν φύεται ἐκ τῆς γῆς, ὅταν εἰς αὐτὴν πέσῃ σπόρος ὁμοίου φυτοῦ.

Ἄνευ σπέρματος δὲν φύεται φυτὸν.

Τὰ σπέρματα μεταφέρονται πολλάκις πολὺ

μακρὰν τῶν οἰκείων φυτῶν ἢ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἢ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἢ ὑπὸ τῶν πτηνῶν. Διὰ τοῦτο βλέπομεν φυτὰ ὡς νὰ ἐφύοντο ἀφ' ἐαυτῶν πολὺ μακρὰν τῶν ὁμοίων φυτῶν, τόσον μακρὰν, ὥστε ἀποροῦμεν πῶς φύονται ἐκεῖ.

Τὰ φυτὰ, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς ἡμᾶς μόνον χάριν τῶν εὐόσμων φύλλων ἢ τῶν ἀνθέων αὐτῶν, λέγονται ἐν γένει καὶ κοινῶς ἄνθη. Οὕτως ὁ δίανθος, τὸ καρυόφυλλον, ὠκιμον τὸ βασιλικόν, ἡ μίνθη ἢ ὁ ἡδύσμος, Ἴον τὸ εὐόσμον, τὸ κρίνον καὶ ἄλλα πολλὰ φυτὰ λέγονται κοινῶς ἄνθη.

Πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχουν ἴδιον ἔργον τὴν καλλιέργειαν τοιούτων φυτῶν· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι λέγονται ἀνθοκόμοι. Οἱ ἀνθοκόμοι καταρτίζουσι ἀνθοδέσμας καὶ πωλοῦσι αὐτάς· ἐκ τούτων ὄχι μόνον πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ κερδαίνουν σπουδαῖα χρηματικά ποσά.

Πῶς λέγεται τὸ μέρος, ἐνθα καλλιεργεῖ ὁ ἀνθοκόμος τὰ ἄνθη αὐτοῦ; Εἰπέ ἕσα ἄνθη γινώσκεις).

71. Ἡ ὠραιότης τῆς φύσεως.

Ὁ Πλάστις μὲ σοφίαν,	Τὰς ἄκρας τῶν ὀρέων
ὁ Πλάστις μὲ στοργὴν	κοσμεῖ χιῶν λευκῆ·
ὠραίαν, θαυμασίαν,	τῶν δένδρων τῶν ἀνθέων
ἐποίησε τὴν γῆν.	ἢ ὄψις θελκτικῆ,

Καὶ τίς νὰ μὴ θαυμάσῃ	Ἄνατολὴν καὶ δύσις,
θαλάσσας, ποταμούς,	ἀστέρες εὐλαμπεῖς,
λειμῶνας, λίμνας, δάση,	εἰκῶν λαμπρά, ἐπ' ἴσῃς
κοιλιάδας καὶ δρυμούς!	καὶ μεγαλοπρεπῆς.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΤΖΗΝΟΣ.

72. Ἄτμοι ομίχλη, νέφη, βροχή, χάλαζα.

Ἄς βάλωμεν ἐπὶ τοῦ πυρὸς τὴν χύτραν, περιέχουσαν ὕδωρ· βλέπομεν ὅτι ἐκ τοῦ θερμαινομένου ὕδατος ἀνέρχονται ἄτμοι. Ἄς καλύψωμεν ἐπ' ὀλίγον τὴν χύτραν διὰ τοῦ καλύμματος αὐτῆς· ἄς ἀφαιρέσωμεν ἔπειτα ταχέως καὶ ἄς ἀνατρέψωμεν τὸ κάλυμμα· βλέπομεν, ὅτι ἐντὸς τοῦ καλύμματος τῆς χύτρας συνηθροίσθη ὕδωρ. Πόθεν προῆλθε τὸ ὕδωρ τοῦτο; Παρήχθη ἐκ τῶν ἀτμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνέρχονται ἀπὸ τοῦ θερμαινομένου ὕδατος.

Τώρα λέγομεν, ὅτι ἡ γῆ εἶναι μία μεγάλη

χώρα. Εἰς τὴν γῆν ὑπάρχουν πολλὰ ὕδατα καὶ πολλὰ ὑγρὰ. Τὰ ὕδατα ταῦτα καὶ τὰ ὑγρὰ θερμαίνονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐκ τῶν θερμαινομένων ὑδάτων καὶ ὑγρῶν τῆς γῆς ἀνέρχονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἄτμοι. Οἱ ἄτμοι οὗτοι, ὅταν ψυχρανθοῦν ὀλίγον, πυκνοῦνται.

Οἱ ἄτμοι, ὅταν μετεωρίζονται ὀλίγον ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, λέγονται ὀμίχλη ὅταν ἀνυψωθοῦν ἱκανῶς εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, λέγονται νέφη. Ὅτεν τὰ νέφη ψυχρανθοῦν καὶ πυκνωθοῦν περισσότερο, μεταβάλλονται εἰς ὕδωρ· τὸ ὕδωρ τοῦτο πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς εἰς σταγόνας· αἱ σταγόνες αὗται εἶναι ἡ βροχή. Ἡ πολὺ λεπτὴ σταγὼν λέγεται ψεκᾶς. Αἱ σταγόνες τῆς βροχῆς ἐνῶ κατέρχονται, ὅταν συναντήσουν στρῶμα ἀέρος ψυχρόν, παγόνου καὶ μεταβάλλονται εἰς σφαιρίδια παγωμένου ὕδατος· τὰ σφαιρίδια ταῦτα εἶναι ἡ χάλαζα 1.

Τώρα γινώσκω κάλλιστα πῶς γίνονται οἱ ἄτμοι, ἡ ὀμίχλη, τὰ νέφη, ἡ βροχή, ἡ χάλαζα.

1. Περὶ χιόνος, δρόσου, πάχνης γίνεται λόγος εἰς ἕτερα ἀναγνώσματα.

73. Ἡ ὠφέλεια τῆς βροχῆς.

Γινώσκω τώρα πῶς γίνεται ἡ βροχή. Ἀλλά τίς ἡ ὠφέλεια τῆς βροχῆς;

Ἡ βροχή εἶναι ὠφελιμωτάτη εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν καὶ τὴν καρποφορίαν τῆς γῆς, εἰς τὴν υἰγιάν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν.

Ἄνευ τῆς βροχῆς ἡ γῆ, θὰ ἦτο ξηρά· οὐδὲν φυτὸν οὔτε θὰ ἐβλάστανεν οὔτε θὰ ἐκαρποφόρει.

Ἄνευ τῆς βροχῆς οὐδεμία πηγὴ θὰ ὑπῆρχεν, οὐδεὶς ποταμός, οὐδὲν φρέαρ. Θὰ ἐχάνοντο ὑπὸ τῆς δίψης ὅλα τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά.

Καὶ τὰ μὲν φυτά ἐννοεῖ τίς εὐκόλως πῶς ποτίζονται ἐκ τῆς βροχῆς. Ἀλλὰ πῶς σχηματίζονται ὑπὸ τῆς βροχῆς αἱ πηγαί, οἱ ποταμοὶ καὶ τὰ φρέατα; Ἴδου πῶς.

Τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς ἐν ᾧ πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς, εἰσδύει ἐντὸς αὐτῆς. Τὸ ἐντὸς τῆς γῆς εἰσδύον ὕδωρ συναθροίζεται εἰς λεκάνας ἢ κοιλοτήτας· ἐκ τῶν λεκανῶν ἢ κοιλοτήτων τούτων τὸ ὕδωρ ρεῖ κατ' ὀλίγον· ἀφοῦ δὲ εὕρη διεξοδόν, ἀναφαίνεται πάλιν ἐπὶ τῆς ἐπιφα-

νείας τῆς γῆς καὶ ἀναβρῦει· τοῦτο τὸ ἀναβρῦον ὕδωρ εἶναι ἡ πηγὴ· ἐκ τῶν ὑδάτων πολλῶν πηγῶν, ρεόντων καὶ ἐνουμένων, συγχροτοῦνται οἱ ρύακες. Ἐκ τῶν ὑδάτων πολλῶν ρυάκων, ἐνουμένων, συγχροτοῦνται τὰ ποτάμια ἢ οἱ ποταμοί.

Πολλαχοῦ οἱ ἄνθρωποι διατρυποῦν τὴν γῆν καὶ ἀνευρίσκουν τὸ συνθηροισμένον ὕδωρ. Οὕτω σχηματίζονται τὰ φρέατα.

Καὶ αἱ πηγαί, καὶ οἱ ρύακες καὶ τὰ ποτάμια καὶ οἱ ποταμοί, καὶ τὰ φρέατα ποτίζουν καὶ δροσιζοῦν τὴν γῆν καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτά.

(Τί θὰ ἐγινόμεθα ἄνευ τῆς βροχῆς; Εἰς τίνα χρεωστοῦμεν εὐχαριστίας, καὶ δοξολογίας, καὶ λατρείαν δια τὴν βροχὴν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἔχομεν;).

74. Τὸ ὕδωρ.

Ἥλιος λαμπρὸς θερμαίνει· γίνοντ' ἐπειτὰ τὰ νέφη
καὶ τὸ ὕδωρ ἐξατμίζει· χάλασα, χιών, βροχῆ,
ὁ ἀτμὸς δὲ ἀναβαίνει· καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιστρέφει·
καὶ τὰ νέφη σχηματίζει. ὅπου ἦτο ἐν ἀρχῇ.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΙΖΗΝΟΣ.

75. Ἡ δρόσος καὶ ἡ πάχνη.

Ἦτο πρῶτα τῆς πρώτης Ματου. Ἡ ἀνατολή ἤρχισε νὰ ροδίζῃ. Ἡ ἡλῶς προέβαλλε τοὺς ροδίνους αὐτῆς δακτύλους εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ ἀηδῶν ἐφαλλε τὸ γλυκύ της ἄσμα. Πάντες οἱ ἄνθρωποι πολὺ πρῶτ' τὸν ὕπνον ἐγκατέλιπον καὶ ἐξῆλθον εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς κήπους, ἵνα ἀναπνεύσουν τὸν εὐώδη ἀέρα τοῦ Ματου. Ἡ γλυκεῖα πρωινή αὔρα ἐπνεεν ἐπὶ τοῦ σιτου καὶ μετέβαλεν αὐτὸν εἰς λίμνην ἐλαφρῶς κυματίζουσαν.

Ὁ Κλεάνθης περιπατῶν μετὰ τῶν γονέων του εἰς τὸν ἀγρὸν, ἐβρέχετο τοὺς πόδας, χωρὶς νὰ βλέπῃ βροχὴν.

— Διὰ τί εἶναι βρεγμένος ὁ χόρτος, πάτερ; ἐρωτᾷ ὁ Κλεάνθης τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἐβρέξε τὴν νύκτα;

— Ὅχι, υἱέ μου, δὲν ἐβρέξεν, ἀποκρίνεται ὁ πατὴρ τοῦ Κλεάνθους, ἀλλ' ὁ χόρτος καὶ ἡ γῆ εἶναι βρεγμένα ἐκ τῆς δρόσου τῆς νυκτός. Γινώσκεις πῶς γίνεται ἡ δρόσος;

— Ὅχι, πάτερ μου, γινώσκω μὲν πῶς γίνονται οἱ ἄτμοι, τὰ νέφη, ἡ βροχὴ, ἡ χάλαζα 1,

1. Βλέπε ἀνάγνωσμα 72, ἐν σελ. 102.

ἀλλ' οὐδὲν γινώσκω περὶ τῆς δρόσου. Πολὺ σὲ παρακαλῶ, πάτερ μου, εἰπέ μου πῶς γίνεται;

— Ἴδου πῶς, ἐξακολουθεῖ ὁ πατήρ. Ὅταν τὴν νύκτα δὲν ὑπάρχη ἄνεμος καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι αἰθριος, τὰ ἐπὶ τῆς γῆς σώματα, ὁ χόρτος, τὰ φυτὰ, οἱ λίθοι καὶ τὰ ἄλλα ψυχραίνονται ταχύτερον τῶν ἀτμῶν, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ τοὺς ὁποίους γινώσκεις τότε οἱ ἀτμοὶ οὗτοι, ἐφαπτόμενοι τῶν ψυχρῶν σωμάτων, πυκνοῦνται καὶ μεταβάλλονται εἰς ψεκάδας ὕδατος· αἱ ψεκάδες αὗται κάθονται ἐπὶ τῶν σωμάτων, καὶ οὕτω γίνεται ἡ δρόσος. Ἐννοεῖς τοῦτο κάλλιστα, ὅταν ἴδῃς, τί γίνεται ἢ ἀναπνοή σου, ἐφαπτομένη τῆς ψυχρᾶς ὑάλου τοῦ παραθύρου.

Ἄκουσον τώρα καὶ ἄλλο τι. Ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς δρόσου ψυχραίνεται, ἡ δρόσος πῆγνυται, καὶ τότε λέγεται πάχνη. Ἡ πάχνη εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ φυτὰ, διότι καίει καὶ ξηραίνει αὐτά. Ἡ δρόσος ὁμως εἶναι ὠφέλιμος, διότι ποτίζει καὶ ζωογονεῖ τὰ φυτὰ, ἀναπληρόνουςα πολλάκις καὶ κατὰ τι τὸ ὕδωρ.

— Εὐχαριστῶ, πάτερ μου· τώρα γινώσκω τὴν δρόσον καὶ τὴν πάχνην.

Ἡ ἠχώ.

Ὁ Μιλτιάδης ἦτο υἱὸς νεωκόρου. Εἰσελθὼν κατὰ τινα ἡμέραν μόνος εἰς τὸν ναὸν ἐφώναζεν. «ὦ! ὦ! ὦ!». Ἀκούων δὲ τὰς ἰδίας λέξεις ἐπαναλαμβανομένας ἐθαύμαζεν. Ἐνόμισεν, ὅτι ὑπάρχει τις εἰς τὸν ναόν, καὶ ἀνέκραξε.

— Τίς εἶναι!

— Εἶναι! ἀπεκρίθη ἡ φωνή.

Ὁ Μιλτιάδης ὀργισθεὶς ἐφώναξε.

— Θὰ εἶσαι παιδίον κακόν.

— Κακόν, ἐπανελάβεν ἡ φωνή.

— Παιδίον ἀνόητον, εἶπεν ὁ Μιλτιάδης.

— Ἀνόητον, ἀντεῖπεν ἡ φωνή.

Ἀγανακτήσας ἀκόμη περισσότερον ὁ Μιλτιάδης, ἤρχισε νὰ διατρέχῃ τὸν ναόν, ζητῶν τὸ κερυμμένον, ὡς ἐνόμιζε, παιδίον, ἵνα τιμωρήσῃ αὐτό. Ἀλλὰ μάτην. Οὐδένα εὔρεν. Ἐπανελθὼν λυπούμενος εἰς τὴν οἰκίαν, διηγῆθη τὸ συμβεβηκὸς εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ.

— Αὐτὸς ἑαυτὸν κατηγορεῖς, τέκνον μου,

εἶπεν ἡ μήτηρ. Διότι οὐδὲν ἄλλο ἤκουσες ἢ τοὺς ἰδίους σου λόγους. Καθὼς πολλάκις εἶδες τὴν εἰκόνα σου κατοπτριζομένην εἰς τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ εἰς τὸν ναὸν ἤκουσες τὴν ἰδίαν σου φωνὴν ἢ κάλλιον τὸν ἦχον τῆς φωνῆς σου. Ἐὰν ἔλεγες λόγους γλυκεῖς καὶ καλοὺς, δὲν θὰ σοῦ ἀπήντων ὕβρεις. Ὅταν ἡμεῖς εἴμεθα σκληροὶ καὶ ἀπότομοι πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ αὐτοὶ θὰ εἶναι πρὸς ἡμᾶς τοιοῦτοι.

Ἔ. Τὸ οὐράνιον τόξον.

Ἦτο Ἀπρίλιος. Τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου ὠρολόγιον ἐσήμαινε τὴν ἐνάτην πρὸ μεσημβρίας ὥραν. Ὁ οὐρανὸς εἶχεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σύννεφά τινα. Αἰφνης λεπτὴ βροχὴ ἐδρόσισε τὰ πυκνὰ καὶ τρυφερά φύλλα τῶν φυτῶν, τὴν χλόην τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου.

Ὁ Κλεάνθης ἐκάθητο παρὰ τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου, τὸ ὁποῖον ἔκειτο εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς οἰκίας. Τὸ ἀπέναντι μέρος

τοῦ οὐρανοῦ ἦτο σχεδὸν σχεπασμένον ὑπὸ πυκνῶν νεφῶν.

— Μῆτερ, μῆτερ, ἀναφωνεῖ αἰφνης ὁ Κλεάνθης· ἔλθέ, ἔλθέ, παρακαλῶ· ἔλθέ νὰ ἴδῃς. Τὸ λαμπρόν! τί ὠραῖον! Πόσα χρώματα! Πόσα ζωγρά εἶναι! Τί εἶναι ἐκεῖνο, μῆτέρ μου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὡς τόξον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔχει τὰ σα χρώματα;

— Ναί, τέκνον μου, ἅπαντᾶ ἡ μήτηρ τοῦ Κλεάνθους· ἰδὲ καλῶς τὸ τόξον ἐκεῖνο. Ἄς ἀδιακρίνωμεν πρῶτον τὰ χρώματα αὐτοῦ ἄς ἀριθμήσωσεν αὐτὰ καὶ ἔπειτα σοῦ λέγω τί εἶναι.

Ἰδέ· ἔχει ἓν, δύο, τρία, τέσσαρα, πέντε, ἕξι, ἑπτὰ χρώματα. Τὸ ἄνωθεν τῶν χρωμάτων εἶναι ἐρυθρόν· τὸ κάτωθεν τοῦ ἐρυθροῦ χρυσοειδές· τὸ τρίτον κίτρινον· τὸ τέταρτον πράσινον· τὸ πέμπτον κυανοῦν· τὸ ἕκτον πορφυροῦν καὶ τὸ ἑβδομον ἰοειδές 1.

Τὸ τόξον ἐκεῖνο, υἱέ μου, λέγεται ἱρις ἢ οὐράνιον τόξον. Ἐσχηματίσθη ἐκεῖ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῶν σταγόνων τῆς

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει πάντα τὰ χρώματα τοῖς μαθηταῖς, προμηθευόμενος αὐτὰ ἐγκαίρως.

Τὸ οὐράνιον τόξον.

βροχῆς· τὰ αὐτὰ χρώματα βλέπεις, ἐὰν κρατῆς εἰς τὸν ὀφθαλμὸν σου ἐν ὑαλίῳ ἐκ τοῦ πολυελαίου τῆς ἐκκλησίας. Πῶς γίνεται τοῦτο θά μάθης ἄλλοτε. Τώρα ἀρκεῖ ὅ,τι ἔμαθες.

(Εἰπέ τὰ ἐπτὰ χρώματα τῆς Ἰριδος ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰνάπαλιν).

78. Ὁ περίπατος.

Ἦτο ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Πέμπτη κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον.

Τὸ ὠρολόγιον τῆς σχολῆς ἐστήμανε τὴν δευτέραν μετὰ μεσημβρίαν ὥραν.

Ὁ διδάσκαλος διαττάτει τὴν ἐξοδὸν τῶν μαθητῶν εἰς τὸν περίπατον. Πάντες οἱ μαθηταὶ χαίροντες μὲν, ἀλλ' ἡσύχως καὶ τακτικῶς σπεύδουν καὶ κατατάσσονται εἰς τὴν ὀρισμένην θέσιν κατὰ τὸ ἀνέστημα αὐτῶν. Ἐπιτη-

ρηται ἐτάχθησαν κατὰ διαστήματα πρὸς ἐπιτήρησιν καὶ ὅλοι κατὰ τάξιν λαμβάνουν τὴν πρὸς τὸ βουνὸν ἄγουσαν ὁδόν.

— Ἴδέ, λέγει καθ' ὁδὸν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον, ἰδὲ τὰ λαμπρὰ ἄνθη, τὰ ὠραῖα φυτά, τοὺς χλοεροὺς ἀγρούς· ἰδὲ τοὺς ἀνθηροὺς κήπους! Ἴδὲ ἐκεῖ τὴν πεδιάδα, πῶς εἶναι κατεστολισμένη, ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ πρασίνου καὶ τρυφεροῦ χόρτου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ποικιλιῶν καὶ λαμπρῶν ἀνθῶν! Ἴδὲ τὸ κελαρύζον ρυάκιον καὶ τὸ διαυγὲς αὐτοῦ ὕδωρ. Ἴδὲ τὴν ἀργυροφανῆ ἐκείνην λίμνην. Ἴδὲ ἐκεῖ περαιτέρω τὸν πύργον ἐκεῖνον ἐντὸς τῶν διαφόρων καὶ ἀνθοστολίττων δένδρων. Ἴδὲ κάτω ἐκεῖ τὴν γαληνῶσαν θάλασσαν. Πόσον λαμπρὰ, πόσον ὠραῖα εἶναι, ὅλα!

— Ἀκουσον, προσθέτει ὁ Κωνσταντῖνος, ἀφοῦ ἔφθασαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ, ἀκουσον τὸ κελάδημα τῶν ἀθῶνων πτηνῶν! Ἀκουσον πῶς ἐκ τῶν διαφόρων φωνῶν αὐτῶν γλυκυτάτη καὶ μελωδικωτάτη ἀρμονία ἀποτελεῖται! Ἴδὲ πῶς πέτονται τὰ πτηνὰ ἀπὸ κλωνὸς εἰς κλώναν, τὴν χαρὰν αὐτῶν δεικνύοντα καὶ ἐκδηλοῦν. Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

τα. Ἴδὲ περαιτέρω ἄλλο κάθηται ἐπὶ τῆς φωλεᾶς αὐτοῦ· ἄλλα φέρουν τροφήν εἰς τοὺς νεοσσούς αὐτῶν· ἄκουσον τὴν φωνὴν τῶν νεοσσῶν.

— Πόσον λαμπρά, ἐπαναλαμβάνει ὁ Πέτρος, πόσον ὠραία εἶναι τὰ πάντα! Καὶ ὁ ἄηρ αὐτὸς εἶναι τώρα γλυκὺς καὶ τερπνός. Ὅλα μαρτυροῦν τὴν ἀναγέννησιν τῆς φύσεως.

79. Ἡ ἀπὸ τοῦ βουνοῦ θέα.

Πᾶμε, πᾶμε ᾿ς τὸ βουνό,
 ᾿ς τὸ βουνὸ τ' ἀντικρυνό.
 Ὅλα φαίνοντ' ἀπ' ἐκεῖ
 ζωγραφία θελκτική.

Ζωγραφι' ἀληθινά,
 πόλις, δένδρα καὶ βουνά,
 τὸ παλάτι κι' ὁ γιαλὸς
 καὶ ὁ πύργος ὁ ᾿ψηλός.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

80. Τὰ ποίμνια καὶ οἱ ἀγροί.

Εἶναι πρῶτα τοῦ Ματοῦ.

Τὰ ποίμνια βόσκουν εἰς τὴν πεδιάδα. Ἴδέ, πῶς εἶναι διεσχορπισμένα, καὶ μετὰ πόσης ὀρέξεως τρώγουν τὸ τρυφερὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ! Ἴδὲ τοὺς μικροὺς ἀμνούς, πῶς πηδοῦν καὶ τρέχουν!

Ἄκουσον· ἀμνάς μήτηρ βελάζει, προσκαλεῖ τὸν ἀμνὸν τῆς. Ἴδου τὸ τέκνον αὐτῆς ὑπήκουσε καὶ τρέχει πρὸς τὴν μητέρα του. Ἴδέ, ἐχώθη ὑπὸ τὴν κοιλίαν τῆς μητρός, ἐγονάτισεν ἐπὶ τῶν προσθίων ποδῶν καὶ θηλάζει· ἰδέ, πῶς πείρει τὴν οὐράν.

Ἄλλαι τινὲς ἀμνάδες ἔχουν τοὺς μαστοὺς

πλήρεις γάλακτος· βελάζουν ἀδιεκόπως· ποῦ εἶναι οἱ ἀμνοὶ αὐτῶν ;

Οἱ ἀμνοὶ τῶν ἀμνάδων τούτων εἶναι χωρισμένοι ἀπὸ τῶν μητέρων αὐτῶν. Θὰ ἀμέλξουν πρῶτον τὰς ἀμνάδας, καὶ ἔπειτα θὰ ἀπολύσουν τοὺς ἀμνοὺς, ἵνα θηλάσουν.

Ὁ ἥλιος ἤδη ἀνῆλθεν ἱκανῶς· ἡ θερμότης αὐτοῦ εἶναι ἐπαισθητή. Ἴδέ τὰ πρόβατα· δὲν δύνανται πλέον νὰ βόσκουν· ζητοῦν τὴν σκιάν· τρέχουν ὑπὸ τὰ δένδρα. Ἴδέ τὸν ποιμένα· συν-

ἀγει καὶ ὀδηγεῖ τὰ πρόβατα εἰς τὴν μάνδραν.
Ἐκεῖ θὰ ἀμέλξουν αὐτά.

ὦ! τί ὠραῖον, τί λευκὸν γάλα! πῶς ἀφρίζει! Μέρους τοῦ γάλακτος τούτου θὰ πωλήσουν ὡς ἔχει· ἄλλο θὰ πήξουν καὶ θὰ κατασκευάσουν τυρὸν καὶ ὀξύγαλα· ἐξ ἄλλου θὰ εξαγάγουν λαμπρὸν βούτυρον καὶ πῆαρ¹.

Πόσον χρήσιμον καὶ καλὸν εἶναι τὸ γάλα!

§ 1. Σύγκρισις τοῦ γάλακτος πρὸς τὸν οἶνον.

Ὁμοιότητες. Τὸ γάλα καὶ ὁ οἶνος εἶναι ρευστά. Καὶ τὰ δύο ἔχουν χρῶμα. Καὶ τῶν δύο ἔχου-
μεν ἀνάγκην. Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα εἰς τοὺς
ἀνθρώπους.

Διαφοραί. Τὸ γάλα εἶναι φυσικόν· ὁ οἶ-
νος εἶναι τεχνητός. Τὸ γάλα εἶναι ζωικόν·
ὁ οἶνος εἶναι φυτικός. Τοῦ γάλακτος τὸ χρῶμα
εἶναι μόνον λευκόν· τοῦ οἴνου τὰ χρώματα εἶναι
διάφορα, ξανθόν, υπόξανθον, μέλαν, ὑπέρυθρον καὶ
ἄλλα. Τοῦ γάλακτος ἡ χρῆσις εἶναι πολυειδής· τὸν
οἶνον μόνον πίνομεν. Τὸ γάλα εἶναι θρεπτικόν· ὁ οἶ-

1. Καϊμάκι.

νος μετρίως μὲν πινόμενος εἶναι τονωτικός· ὑπὲρ τὸ μέτρον δέ, εἶναι μεθυστικός.

Ὁ πωλῶν τὸ γάλα ὀνομάζεται (πῶς;). Τὸ δοχεῖον τοῦ γάλακτος λέγεται (πῶς;). Τὸ οἶκημα, ἐνθα πωλεῖται τὸ γάλα, ὀνομάζεται (πῶς;).

Ὁ πωλῶν τὸν οἶνον λέγεται (πῶς;) Τὸ δοχεῖον τοῦ οἴνου ὀνομάζεται (πῶς;). Τὸ οἶκημα, ἐνθα πωλεῖται ὁ οἶνος, ὀνομάζεται (πῶς;).

Ὁ ποιμὴν λέγεται καὶ κτηνοτρόφος. Ὁ καλλιεργῶν τὴν ἄμπελον λέγεται καὶ γεωργός. Τὸ ἔργον τοῦ ποιμένος λέγεται καὶ κτηνοτροφία· τὸ ἔργον τοῦ ἀμπελουργοῦ λέγεται καὶ γεωργία.

Τὸ γάλα εἶναι προϊὸν τῆς κτηνοτροφίας· ὁ οἶνος εἶναι προϊὸν τῆς γεωργίας.

82. Ὁ ἥλιος.

Ὁ ἥλιος εἶναι σῶμα οὐράνιον. Τὸν ἥλιον βλέπομεν ὡς δίσκον φωτεινόν. Τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν καλῶς τὴν πρῶτην μόνον, ὅτε ἀνατέλλει, καὶ τὴν ἑσπέραν, ἐνῶ δύει. Ἄλλην

ὥραν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀτενίσωμεν πρὸς τὸν ἥλιον, ἄνευ βλάβης τῶν ὀφθαλμῶν. Ἄν θελήσωμεν νὰ ἀτενίσωμεν πρὸς τὸν ἥλιον εἰς ἄλλην ὥραν τῆς ἡμέρας, βλάπτομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν. Δυνάμεθα ὅμως νὰ πράξωμεν τοῦτο ἀβλαβῶς, ἔχοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑάλους χρωματισμένας ἢ καπνισμένας.

Ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου, ὅταν μάλιστα γίνεται εἰς θαλάσσιον ὀρίζοντα, εἶναι θέαμα μεγαλοπρεπέστατον.

Τὰ ὑπναλέα παιδιά οὐδέποτε εἶδον τοιαύτην ἀνατολήν, διότι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην κοιμῶνται ἀκόμη.

Ὁ ἥλιος πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ τὴν δύσιν χρυσώνει τὰ νέρη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ὑψηλότερα ἐπὶ τῆς γῆς πράγματα.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ὄχι μόνον φωτίζουν καὶ θερμαίνουν, ἀλλὰ καὶ ζωογονοῦν τὴν γῆν καὶ πάντα τὸν κόσμον.

Πολλοὶ ἀστῆρες ἐκ τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὸν οὐρανὸν εἶναι ἥλιοι.

83. Ἡ ἀνατολή τοῦ ἡλίου.

Ἥλιος ἐφάνη,
τοῦ φωτὸς πηγὴ,
καὶ χρυσοῦν λαμβάνει
ἐνδύμα ἢ γῆ.

Σφαῖρα φλογισμένη
πῦρ παντοτεινόν,
ἥλιος θερμαίνει
γῆν καὶ οὐρανόν.

Ὁφθαλμὸς Κυρίου
βλέπει πανταχοῦ,
καὶ αὐτὴν πλουσίου
καὶ σκηνὴν πτωχοῦ,

Τῶν θνητῶν τὸ γένος
ἄσατ' ἐν χορῶ·
«Τῷ Ὑψίστῳ αἶνος
ἐν παντὶ καιρῶ».

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΓΖΗΝΟΣ

84. Ὁ ἥλιος πρὸς τὰ παιδιά.

Ὁ ἥλιος, παιδιά,
ώραῖος ἀνατέλλει
καὶ φωταυγὴς
ἐπὶ τῆς γῆς
χρυσᾶς ἀκτῖνας στέλλει.

Κ' ἐν ᾧ οἰκίας πάσης
φωτίζεται ἢ στέγη,
ἢ σιγανὴ
αὐτοῦ φωνὴ
«Ἐγέρθητε», μᾶς λέγει.

«Μιμεῖσθ' ἐμέ, παιδιά·
Πρῶι πρῶι ἀρχίζω
καὶ εἰς τὴν γῆν,
ζῶῃς πηγὴν,
τὰ δῶρά μου σκορπίζω.

«Πρῶι ἐκτὸς τῆς κλίνης·
ἀρχίσατ' ἐργασίαν
καὶ τοῦ Θεοῦ,
τοῦ κραταιοῦ
ὑμνεῖτε τὴν σοφίαν».

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΓΖΗΝΟΣ.

85. Ὁ καύσων καὶ ἡ θύελλα.

Ὁ καύσων εἶναι ἀφόρητος. Ὁ ἰδρῶς ρέει κρουνηδὸν ἐκ τοῦ προσώπου τῶν γεωργῶν καὶ ὀδοιπόρων. Πάντες οἱ ἄνθρωποι σπεύδουν ὑπὸ τὴν σκιάν, ἵνα ἀναπαυθοῦν καὶ δροσισθοῦν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ζῷα ἀσθμαίνουσι ὑπὸ τοῦ καύσωνος. Σπεύδουν καὶ αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν, ἵνα ἀποφεύγουν τὸν καύσωνα.

Ἡ γῆ εἶναι κατάξηρος. Πολλαχοῦ εἶναι διεργημένη καὶ ἐσχισμένη ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ξηρασίας. Τὰ φυτὰ διψαλέα κλίνουν τὰ μαραμμένα φύλλα καὶ τὰς κορυφὰς τῶν κλάδων αὐτῶν. Ὁ χόρτος πανταχοῦ εἶναι κατάξηρος.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι πνιγηρά. ὁ ἀήρ ὀσμῆρὸς καὶ δυσάρεστος.

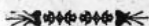
Αἰφνης πνοὴ ἀνέμου ἀκούεται. Νέφη τὸν οὐρανὸν καλύπτουσι. Τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ζῷα ζητοῦν καταφύγιον. Σταγόνες βροχῆς πίπτουσι. Ὁ κονιορτὸς καὶ τὰ κατὰ γῆς φύλλα τῶν φυτῶν στροβιλίζονται καὶ περιδινοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου. Ἴδου ἀστραπαί. ἄκουε τὰς

βροντὰς κατὰ τὸν πάταγον τοῦ κεραυνοῦ. Ἡ θάλασσα ἀγριοῦται. Τὰ κύματα ἐξογκοῦνται. Ἡ βροχὴ πίπτει ραγδαία.

Οἱ ρύακες ἐπλημύρτησαν· ἡ πεδιάς κατεκλύσθη. Τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα ἐξωγκώθησαν.

Αὕτη εἶναι ἡ θύελλα.

Ἄλλ' ἰδοῦ· ἡ βροχὴ ἔπαυσεν. Ὁ ἄνεμος ἐκόπασε. Τὰ νέφη διεσκορπίσθησαν· ὁ ἥλιος πάλιν λάμπει. Τὰ πτηνὰ πάλιν ἤρχισαν νὰ κελαδοῦν. Τὰ ποίμνια καὶ τὰ ζῶα ἐξῆλθον πάλιν εἰς νομὴν. Τὰ πάντα χαίρουν, διότι ὁ ἀήρ εἶναι ἤδη καθαρὸς, ἡροσερὸς καὶ εὐάρεστος.

Z' ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

86. Ἡ Γαλῆ.

Ἡ γαλῆ εἶναι ζῶον τετράπουον, ὡς ὁ ἵππος, ὁ μῦς καὶ ἡ αἰγί. Ἡ γαλῆ εἶναι μεγαλειτέρα τοῦ μῦς, ἀλλὰ μικροτέρα τῆς αἰγός. καὶ ἔτι μικροτέρα τοῦ ἵππου.

1. Ἐπανάλαβε ἐνταῦθα καὶ σθένισον ὅσα περὶ ἵππου, μῦς καὶ αἰγός ἐγράφησαν εἰς ἔτος Α', τεῦχος β' ἀναγνώσματα 16, 20, 23.

Ἡ γαλῆ ἔχει τὰ αὐτὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ ὅποια ἔχει καὶ ὁ ἵππος καὶ ἡ αἶξ (τίνα ;).

Ἡ κεφαλὴ τῆς γαλῆς εἶναι στρογγύλη.

Ἡ γαλῆ ἔχει μύστακας, ὡς ὁ μῦς.

Αἱ τρίχες τῆς γαλῆς, τριβόμεναι εἰς τὸ σκότος,

ἐκβάλλουν λάμψιν.

Ἡ οὐρὰ τῆς γαλῆς εἶναι μακρὰ καὶ τριχωτὴ.

Οἱ πρόσθιοι πόδες τῆς γαλῆς ἔχουν πέντε δακτύλους, οἱ δὲ ὀπίσθιοι τέσσαρες. Οἱ δάκτυλοι εἶναι ὀπλισμένοι διὰ ὀνύχων. Οἱ ὀνύχες τῆς γαλῆς εἶναι ὀξεῖς καὶ διασταλτοί.

Τὸ χρῶμα τῆς γαλῆς εἶναι εἰς ἄλλας ἄλλο.

Ἡ γαλῆ ζῆ ὑπὲρ τὰ δώδεκα ἔτη.

Ἡ γαλῆ γεννᾷ κατὰ πρῶτον μὲν ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἔπειτα δὲ δις. Γεννᾷ τρία μέχρι πέντε νεογνά, τὰ ὅποια θηλάζει. Τὰ νεογνά τῆς γαλῆς ἐπὶ ἑννέα ἡμέρας ἔχουν τοὺς ὀφθαλμοὺς κλεισμένους.

Τὰ νεογνά τῆς γαλῆς εἶναι πολὺ φιλοπαίγμονα.

Ἡ γαλῆ ἀγαπᾷ πολὺ τὴν καθαριότητα. Ἀγαπᾷ ὡσαύτως τὸν ἥλιον. Πολλάκις λοιπὸν κάθεται εἰς τὸν ἥλιον καὶ νίπεται διὰ τῶν ποδῶν καὶ τῆς γλώσσης αὐτῆς. Δὲν ἀνέχεται νὰ βρέχεται. Ἐχει μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν ἀρπαγὴν. Εἰς τὸ σκότος βλέπει καλῶς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς λαμπυρίζουν. Ἀγαπᾷ πολὺ τὰ θωπεύματα· ἀλλὰ ἐνοχλουμένη ἀμέσως δαγκάνει ἢ διὰ τῶν ὀνύχων προσβάλλει. Εἶναι πολὺ ἐπίβουλον καὶ κλεπτίστατον ζῷον. Ἐχει μεγάλην ἀντιπάθειαν πρὸς τὸν κύνα.

Εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος, ὅταν ὀργισθῆ, καὶ μάλιστα, ὅταν περιορισθῆ καὶ δὲν δύναται νὰ φύγῃ. Τότε μανιώδης ὀρμᾷ κατὰ τοῦ προσώπου καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ διώκοντος αὐτήν.

Οἱ παῖδες δὲν πρέπει νὰ κλείουν τὴν γαλῆν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ νὰ δαίρουν αὐτήν.

Ἡ γαλῆ κατοικεῖ εἰς τὰς οἰκίας ἡμῶν· εὐρίσκεται ὁμοίως καὶ ἀγρία.

Ἡ τροφή τῆς γαλῆς εἶναι ἄρτος, κρέας καὶ ἄλλαι ζῶνται οὐσίαι· μάλιστα ἀγαπᾷ τοὺς ἰχθῦς.

Ἡ γαλῆ εἶναι χρήσιμος. Καταδιώκει καὶ ἐξολοθρεῖ τοὺς μῦς. Παρέχει τὸ δέρμα αὐτῆς.

τὸ ἔποιον εἶναι χρήσιμον εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων πραγμάτων.

87. Ὁ γάτος.

Ἐστὴν θερμάστραν ἔμπρὸς Πλὴν τὸ πτώμα αὐτό,
 ἕνας γάτος χονδρὸς ποῦν' ἐδῶ ξαπλωτό,
 πάντ' ἀπλόνεται τί νομίζετε ;
 μὲ τὰ μάτια κλειστὰ Ἐν καιρῷ τῆς νυκτὸς
 ἀγαπᾷ ἔς τὰ ζεστὰ ὡσάν λέων φρικτὸς
 νὰ τεντόνεται. ἀγωνίζεται.

Τεμπελὰ κανταριά,
 ῥωθωνίζει βαρεία·
 τὸν ἀκούετε ;
 Κάπου, κάπου ξυπνᾷ
 καὶ μὲ πόδια στυλνὰ
 ξερολούεται.

Κάτω χθὲς ἔς τὴν αὐλὴν
 χύθηκ' αἷμα πολὺ
 ἀπ' τὸ νύχι του.
 Ἐς τὰ ποντίκια σφαγὴ·
 τὸν φθονοῦν στρατηγοὶ
 γιὰ τὴν τύχη του.

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

88. Ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ.

Μίαν ἡμέραν ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ κατηγοροῦντο ἀνα-
 μεταξύ των πρὸ τοῦ κυρίου των μεγαλοφώνως:

Γ α λ ῆ. Ὁ κύων ἐδάγκασε τὰ ὦτά μου.

Κύων. Ἡ γαλῆ διὰ τῶν ὀνύχων κατέσχιτε τὸ πρόσωπόν μου.

Γαλῆ. Ὁ κύων ἐκλεψε τὸ κρέας ἐκ τοῦ μαγειρείου.

Κύων. Ἡ γαλῆ ἐπὶ τὸ γάλα.

Οὕτως ἐξηκολούθουν τὰ δύο ζῶα, κατηγοροῦντα τὸ ἓν τὸ ἄλλο.

Ὁ κύριος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλαβε τὸ μασίγιον ἀνὰ χεῖρας καὶ φερύζων τὰ δύο ζῶα εἶπε·

— Καὶ οἱ δύο εἴσθε

κλέπται. Καὶ οἱ δύο εἴσθε κακοί. Διὰ τοῦτο φιλονικεῖτε ἀδιακόπως. Εἴσθε ἄξιοι τιμωρίας. Θὰ τιμωρήσω καὶ τοὺς δύο, ἂν δὲν διρθωθῆτε.

Οἱ κακοὶ ἄνθρωποι, ὡς ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ, καταγγέλλουν ἐπὶ τέλος ὁ εἰς τὸν ἄλλον.

89. Ὁ ὄνος

Ὁ ὄνος εἶναι ζῶον τετράπουν. Τὸ σῶμα τοῦ ὄνου ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμὸν καὶ τέσσαρας πόδας.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ὄνου εἶναι ἐπιμήκης καὶ μεγάλη

Εἰς τὴν κεφαλὴν ἔχει ὁ ὄνος δύο ὠτὰ μακρά· ἔχει δύο ὀφθαλμούς, ῥίνα καὶ στόμα.

Εἰς τὸ στόμα ἔχει δύο χείλη, δύο σιαγόνας, ὀδόντας, γλῶσσαν καὶ οὐρανίσκον.

Μεταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ ὄνου εἶναι ὁ τράχηλος.

Κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ εἶναι ἡ ράχις· κατὰ τὸ κάτω εἶναι τὸ

στῆθος καὶ ἡ κοιλία· εἰς τὰ ὀπισθεν κρέμαται ἡ οὐρά. Ἡ οὐρὰ εἶναι βραχεῖα καὶ τριχωτή.

Οἱ πόδες τοῦ ὄνου εἶναι τέσσαρες· δύο πρόθιοι καὶ δύο ὀπίσθιοι. Ἐκαστος ποὺς φέρει κάτωθεν ἓνα δάκτυλον· ὁ δάκτυλος οὗτος λέγεται χηλή. Ὁ δάκτυλος περιβάλλεται ὑπὸ ἐνὸς ὄνυχος· ὁ ὄνυξ οὗτος καλεῖται ὀπλή. Τὸ κάτω μέρος τοῦ ὄνυχος ὀνομάζεται πέλημα· ἐπὶ τοῦ πέλματος βαδίζει ὁ ὄνος.

Τὸ χρώμα τοῦ ὄνου εἶναι συνήθως τε φρῶδες, ἀλλὰ πολλάκις καὶ μέλλαν, σπανίως δὲ καὶ ἄλλο.

Ὁ ὄνος ζῆ ἔτη 15 ἕως 20.

Ἡ θήλεια ὄνος κυοφορεῖ δώδεκα μῆνας, γεννᾷ ἓνα πῶλον, τὸν ὅποιον τρέφει διὰ τοῦ γάλακτος αὐτῆς.

Τὸ βάδισμα τοῦ ὄνου εἶναι βραδύ μὲν, ἀλλὰ ἀσφαλές. Ὁ ὄνος εἶναι ζῶον ὑπομονητικόν, ταπεινόν, κομψόν καὶ εὐκίνητον. Ἡ σκληρότης ὁμῶς τοῦ κυρίου αὐτοῦ καθιστᾷ αὐτὸν ὀκνηρόν, πεισματικόν καὶ ἀπειθῆ. Ὁ ὄνος ὑποφέρει γενναίως τὰς κακουχίας, τὴν πείναν, τὴν δίψαν καὶ αὐτὰ τὰ ξυλοκλήματα τοῦ σκληροῦ κυρίου του. Ἡ φωνὴ τοῦ ὄνου καλεῖται ὀγκηθμός. Ὁ ὀγκηθμός τοῦ ὄνου εἶναι ἤχηρός, δυσάρεστος καὶ ἀνυπόφορος.

Ὁ ὄνος εἶναι ζῶον κατοικίδιον· εὕρισκεται ὁμῶς καὶ ἄγριος.

Ἡ τροφή τοῦ ὄνου εἶναι χόρτος, ἄχυρον, κριθή, λάχανα καὶ ἄλλα φυτά. Εἶναι λοιπὸν ὁ ὄνος ζῶον φυτοφάγον. Ὁ ὀδηγῶν ἢ ἐλαύνων τὸν ὄνον καλεῖται ὀνηλάτης.

Ἵθνος εἶναι χρησιμώτατος εἰς τὸν ἄνθρωπον. Φέρει φορτία ἀναλόγως τοῦ σώματος αὐτοῦ βαρέα. Εἶναι χρήσιμος καὶ εἰς τὴν ἵππασίαν.

Τὸ γάλα τῆς ὄνου εἶναι ὠφελιμώτατον εἰς τοὺς φθιτικούς.

Ἐκ τοῦ δέρματος τοῦ ὄνου κατασκευάζονται τύμπανα, κότεκιν, διάφοροι θῆκαι καὶ πολλὰ ἔπιπλα καὶ σκεύη.

90. Ἵθνος ἄλας βασιτάζων.

Ἵθνος ἄλας βασιτάζων, διέβαινε ποταμόν. Ὀλισθήσας δέ, ἔπεσεν εἰς τὸ ὕδωρ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἄλας διελύθη, ὁ ὄνος ἠγέρθη ἑλαφρότερος.

Ἵθνος ἠὲ χαριστήθη διὰ τοῦτο· μετὰ χρόνον ἱκανόν, σπόγγων φορτίον φέρων, διέβαινε πάλιν ποταμόν· ἐνόμισε δὲ ὅτι, ἐὰν πάλιν πέσῃ, ἑλαφρότερος θὰ ἐγερθῆ. Καὶ λοιπὸν θέλων τῶρα ἔπεσεν εἰς τὸ ὕδωρ· οἱ σπόγγοι ὁμως ἀντὶ νὰ διαλυθῶσιν, ὡς ἐνόμισεν ὁ ὄνος, ἐπληρώθησαν ὕδατος.

Ἵθνος, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγερθῆ ἀπειπνίγη.

Οὕτω πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, τὸ κακὸν ἐργαζόμενοι, αὐτοὶ πρῶτοι ἐκ τούτου πάσχουν.

91. Ὁ ὄνος καὶ ἡ ἀλώπηξ.

Λεοντῖν ὄνος εὐρών ἐνεδύθη·
 ὅτι ἦτο λέων προσεποιήθη·
 καὶ περιτρέχων ἐφόβει τάλλα
 ἄλογα ζῶα, μικρά, μεγάλα.

Κ' ἔφευγον πάντα, ἵνα κρυφθῶσι,
 ὑπὸ ἐκείνου μὴ σπαραχθῶσι.
 Ἄλλ' ἡ ἀλώπηξ, αὐτὸν ἰδοῦσα,
 δὲν ἐφοβήθη, ἀλλὰ ἐλθοῦσα,

« Ἄθλιε, εἶπε, τί προσποιεῖσαι;
 δὲν σὲ φόβοῦμαι· λέων δὲν εἶσαι·
 λέοντος δέρμα σὺ ἐνεδύθης,
 ἀλλ' ὄνος εἶσαι, δὲν μετεβλήθης.

Σ' ἤκουσα πρόφην, ὅτε ὠγκᾶσο.
 Ἄν ἦσο λέων, θὰ ἐβρυχᾶσο».

Ἄπαιδευτός τις, ἂν προσποιῆται
 πεπαιδευμένος ὅπως δειχθῆ,
 ὁμιλεῖ μόνος, γνωστός ποιεῖται·
 ὥστε ὑφ' ὄλων θὰ ἐμπαιχθῆ.

Γ. ΠΑΜΠΟΥΚΗΣ

92. Ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ἀλεκτορίς.

Ὁ ἀλέκτωρ εἶναι πτηνόν. Ὡς πάντα τὰ πτηνά, οὕτω καὶ ὁ ἀλέκτωρ ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμόν, δύο πτέρυγας, οὐράν καὶ δύο πόδας.

Ὁ ἀλέκτωρ ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ὑπὸ τὸν λαιμὸν κρεατώδη τινὰ ὑπέρυθρον λοβόν. Ὁ λοβὸς οὗτος ὀνομάζεται κάλλαιον. Τὸ ράμφος τοῦ ἀλεκτορος κυρτοῦται πρὸς τὰ ἄνω.

Ὁ κορμὸς αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ πτίλων ποικίλων χρωμάτων· αἱ πτέρυγες εἶναι μικραὶ· ἡ οὐρά καμπυλοῦται πρὸς τὰ ἄνω, ὡς δρέπανον.

Ἔπάρχουν ἀλεκτορες, ἔχοντες τοὺς πόδας καλυπτομένους ὑπὸ πτίλων, καὶ ἄλλοι στερούμενοι τούτων.

Οἱ πόδες τῶν ἀλεκτόρων ἔχουν ἀνὰ τρεῖς προσθίους δακτύλους καὶ ἀνὰ ἓνα ὀπίσθιον. Οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀλεκτορος εἶναι καθωπλισμένοι διὰ γαμφοῦ ὄνυχος. Ἐνωθεν τοῦ ὀπισθίου δακτύλου ἔχει ὁ ἀλέκτωρ εἶδος τι κέρατος, ὅπερ

καλεῖται πλήκτρον. Τὸ πλήκτρον καὶ τὸ ράμ-
φος χρησιμεύουν εἰς τὸν ἀλέκτορα ὡς ὄπλα.

Ἡ ἀλεκτορίς, ἥ καὶ ὄρνις ὀνομαζομένη,
τίκτει κατ' ἔτος μέχρι διακοσίων ὤων.

Ἐπφάζει ἐπὶ εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέρας καὶ ἐκ-
κολάπτει μικροὺς ἀλέκτορας ἢ ἀλεκτορίδας. Τό-
τε ἢ πρὶν δειλὴ καὶ ἄτολμος ὄρνις μετα-
βάλλεται· γίνεται γενναία καὶ εἶναι ἐτοίμη
γενναίως νὰ ὑπερασπίζη τοὺς νεοσσοὺς αὐτῆς
κατὰ παντὸς κινδύνου.

Εἰς ἀλέκτωρ συζῆ μετὰ 5—10 ὄρνιθων καὶ
ὑπερασπίζει αὐτὰς ἐναντίον ἄλλων ἀλεκτόρων.

Προσβάλλει τὸν ἐχθρὸν διὰ τοῦ ράμβους καὶ
τῶν πλήκτρων. Ἐὰν νικήτη, ἀνέρχεται ἐπὶ
τόπου ὕψηλοῦ καὶ ψάλλει τὸ ιδιόρρυθμον αὐτοῦ
ᾄσμα, ἀναγγέλλων τὴν νίκην. Ἐὰν ἠττηθῆ,
ὕποχρωεῖ κατησχυμμένος καὶ κρύπτεται. Πολ-
λάκις ἢ πάλη τῶν ἀλεκτόρων παύει μετὰ τὸν
θάνατον τοῦ ἐνός. Οἱ Ἄγγλοι καὶ τινες ἄλλοι
λαοὶ τέρπονται θεώμενοι μάχην ἀλεκτόρων,
καὶ πρὸς τοῦτο γυμνάζουν ἀλέκτορας.

Ἡ πρὸς τοὺς νεοσσοὺς στοργὴ καὶ φροντίς
τῆς ἀλεκτορίδος λαμβάνεται παράδειγμα τῆς

μητρικῆς στοργῆς. Ἡ ἀλεκτορίς ἀγαπᾷ καθ' ὑπερβολὴν τοὺς νεοσσούς αὐτῆς· ἐπιστατοῦσα

μερίζει εἰς αὐτοὺς τὴν τροφήν. Κοιμωμένη συλλέγει αὐτοὺς καὶ προφυλάττει ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν πτερύγων αὐτῆς.

Ἡ ὄρνις εἶναι μικροτέρα τοῦ ἀλέκτορος καὶ στερεῖται πλήκτρων.

Ὁ ἀλέκτωρ μετὰ τῶν ἀλεκτορίδων κατοικεῖ ἐντὸς οἰκίσκων· οἱ οἰκίσκοι οὗτοι λέγονται ὄρνιθῶνες. Τοὺς ὄρνιθῶνας κτίζουν οἱ ἄνθρωποι χάριν τῶν ὄρνιθων.

Τρέφομεν τὸν ἀλέκτορα διὰ κόκκων διαφόρων γεννηματιῶν. Ἀλλὰ καὶ μόνα τὰ ζῶα ταῦτα εὐρίσκουν τροφήν, σκαλίζοντα τὸ ἔδαφος διὰ τῶν ποδῶν.

Ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ἀλεκτορίς εἶναι τὰ ὠφελιμώτατα πάντων τῶν πτηνῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Τρέφουν αὐτὸν διὰ τῶν ῥῶν καὶ διὰ τοῦ κρέατος αὐτῶν.

Διὰ τῶν πτελῶν γεμίζουσι στρώματα καὶ προσκεφάλαια. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν ταῦτα, διότι δὲν εἶναι ὑγιεινά.

Σημείωσις. Ἄλλο ὠφέλιμον κατοικίδιον πτηνὸν εἶναι ἡ Ἰνδικὴ λεγομένη ὄρνις. Ἡ Ἰνδικὴ ὄρνις εἶναι κατὰ πολλὰ ὁμοία μὲ τὸν ἀλέκτορα· διὰ τοῦτο καὶ ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν. Συναναστρέφεται μετ' αὐτοῦ, εἶναι ἐπίσης φιλόνικος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐξοργίζεται βλέπουσα ἐρυθρὸν χρῶμα ἢ ἀκούουσα συριγμόν.

Ἡ θήλεια τοῦ πτηνοῦ τούτου εἶναι μικρότερα τοῦ ἄρρενος· τίχτει 10—12 ὥρὰ καὶ ἐπιδύει ἐπὶ 30 ἡμέρας.

Ὅμοια καὶ ὡσαύτως ὠφέλιμα πτηνὰ εἶναι ἡ νήσσα καὶ ὁ χήν. 1 (Περίγραφον καὶ ταῦτα).

1. Τοῦ χηνὸς περίγραφὴν ὄρα ἐν ἔτει Α', τεύχει β'.

93. Τὸ πετεινάρι.

Πετεινάρι τρελλό,
 φουντωτό. παρδαλό,
 τὰ πτερὰ τί τινάζεις,
 κι' ἀπὸ τώρα φωνάζεις ;
 Τ' εἶν' αὐτό ; Ἐντροπή !
 Εὐῦ, ξοῦ, ξοῦ· σιωπή,
 καὶ ἔξυπνᾷς τὸ Λενιό.

Σιωπή, πετεινέ·
 τὸ προῖ, μὰ τὸ ναί,
 σοῦ χωρίζω ἔς τὴ μέση
 τὸ περήφανο φέσι·
 σοῦ μαδῶ τὰ πτερὰ
 καὶ νὰ ἴδῃς μὰ φορά,
 πῶς ἔξυπνᾷς τὸ Λενιό.

Φωνακλάδες πολλοί,
 ἔσαν ἐσένα τρελλοί,
 ἀδιάκριτα ζῶα,
 ἔξυπνοῦν πλάσματ' ἀθῶα·
 Ὁ Θεὸς δὲν ἀργεῖ,
 θὰ τοὺς εὖρ' ἢ ὀργή,
 ποῦ ἔξυπνοῦν τὸ Λενιό.

ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ.

94. Ἡ ἀηδών.

Ἡ ἀηδών εἶναι πτηνὸν ἀποδημητικόν. (Τίνα πτηνὰ λέγονται ἀποδημητικά;).

Τὸ σῶμα τῆς ἀηδόνος σύγκεται ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν, ἐκ τῶν ὁποίων σύγκεται καὶ πάντων τῶν πτηνῶν. (Τίνων;).

Τὸ ράμφος αὐτῆς εἶναι λεπτότατον καὶ ὀξύ.

Τὸ χρῶμα τῶν πτερῶν τοῦ κορμοῦ αὐτῆς εἶναι φαιόν, τῆς κοιλίας λευκόν, τῆς δὲ κούρας ὑπόπυρρονι.

Ἡ ἀηδὼν κατὰ τὸ ἔαρ τίκτει τέσσαρα ἕως πέντε ᾠά· ἐνῶ δὲ τῆ θήλεια ἐπιφάζει, ἡ ἄρρην τέρπει αὐτὴν δι' ἄσμάτων.

Ἡ ἀηδὼν ψάλλει ἁρμονικώτατα τὴν πρωΐαν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν νύκτα.

Ἔνεκα τούτου νομίζεται ὡς τὸ πρῶτον τῶν ᾠδικῶν πτηνῶν. Ἡ ἀηδὼν περιφέρεται μονήρης, ἀγαπᾷ τὰ δάση καὶ τὸ κελάρυσμα τῶν ὑδάτων.

Ἡ ἀηδὼν κτίζει τὴν φωλεάν αὐτῆς ἐπὶ θάμνων διὰ φύλλων, ἀχύρων καὶ βρύων.

Ἡ τροφή τῆς ἀηδόνας εἶναι μυῖαι, μύρμηκες καὶ μικροὶ σκώληκες.

1. Ξανθοκόκκινον.

Σημείωσις. Ὡδικὰ πτηνὰ εἶναι καὶ
κόσσυφος, ὁ κορυδαλλὸς ὁ ψάλλω
ἢ καρδερίνα, ἢ κοινῶς ἀκανθίς,

σειρήν, τὸ κοινῶς
κανάριον· ὁ
στρουθίον, ὁ κοινῶς
σπουργίτην
καὶ ἄλλα πολλά.

Ὁ κορυδαλλὸς ψάλλει πετόμενος κυκλοειδῶς. Τὸ κανάριον καλεῖται οὕτω, διότι κατὰγεται ἐκ τῶν Κανάρων νήτων!

95. Τὸ ἀηδόνι.

Ἐκεῖ γλυκὰ νὰ κελαδοῦν,
ἀκούω τὰ πουλάκια.
Πολὺ ὥραϊα κελαδοῦν,
μὲ χάριν παίζουν καὶ πηδοῦν
ἔς τὰ πράσινα κλαδάκια.

Καὶ τ' ἀηδονάκι ἀρχινᾷ
γλυκὰ τὴν μουσικὴν του,
καὶ τ' ἀηδονάκι ἀρχινᾷ.
Σωπάτε, δάση καὶ βουνά,
ν' ἀκούσω τὴν φωνὴν του.

1. Τὰ ἐξ ἀνάγκης τεθέντα ταῦτα γεωγραφικά, ἀγνωστά ἄλλως τοῖς μαθηταῖς τοῦ ἔτους τούτου, καθίστησιν, ὅσο ἐπικτόν, γνωστά ὁ διδάσκων.

Τί μελωδία θαυμαστή !
 Τί στόμα ζηλευμένο !
 Τί μελωδία θαυμαστή !
 Πολύ, πολύ μ' εὐχαριστεῖ.
 Νὰ ἀκούω δὲν χορταίνω.

Πουλί, κελάδει λιγυρά,
 ἐν ὄσφ θάλλ' ἢ φύσις.
 Περονᾷ τοῦ κόσμου ἢ χαρά,
 θὰ φθάσῃ ὦρα κρυερά,
 καὶ σὺ θὰ σιωπήσῃς.

ΑΛ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

96. Ὁ κόσσυφος.

Ὁ κόσσυφος εἶναι πτηνόν. Τὸ σῶμα τοῦ κοσσύφου ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμόν, οὐράν, πτέρυγας, καὶ δύο πόδας.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ κοσσύφου εἶναι ἐπιμήκης. Εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπάρχουν δύο ὀφθαλμοί, δύο ὦτα, στόμα, ράμφος. Τὸ ράμφος τοῦ κοσσύφου εἶναι μέτριον κατὰ τὸ μῆκος καὶ κίτρινον.

Ὁ κόσσυφος ἔχει μῆκος μὲν δέκα περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, πᾶχος δὲ πέντε.

Τὸ σῶμα τοῦ κοσσύφου εἶναι σκεπασμένον ὑπὸ πτελῶν μαύρων. Ἡ οὐρὰ κεῖται εἰς τὰ ὀπισθεν, συγχειμένη ἐκ πτελῶν μακρῶν.

Οἱ πόδες λήγουν εἰς τέσσαρας δακτύλους, ἐκ τῶν ὁποίων τρεῖς κεῖνται ἔμπροσθεν, ὁ δὲ εἰς ὀπίσθεν.

Τὸ χρῶμα τοῦ κοσσύφου εἶναι ἐν γένει μέλαν

Ὁ κόσσυφος γεννᾷ κατὰ τὸ ἕαρ ὡς τεφρόχροα καὶ μελανόστικτα· ἐπιάζει καὶ ἐκκολάπτει νεογνά, τὰ ὁποῖα εἶναι ἄπτερα καὶ γυμνά. Ταῦτα τρέφουν οἱ κόσσυφοι ἄρρην καὶ θήλυς, δι' ἐντόμων καὶ σπόρων φυτῶν, ἕως ὅτου ἀποκτήσουν πτερὰ καὶ δύνανται νὰ πετοῦν.

Ὁ κόσσυφος τρέφεται δι' ἐντόμων καὶ σπόρων

τῶν φυτῶν, ἔτι δὲ διὰ τῆς χλόης. Ἐνδυναίεται συνήθως ἐντὸς τῶν μυρσινίωνων, διότι ἀγαπᾷ καθ' ὑπερβολὴν τὸν καρπὸν τῆς μυρσίνης.

Ὁ καρπὸς τῆς μυρσίνης ὠριμάζει κατὰ τὸν χειμῶνα· διὰ τοῦτο ὁ κόσσυφος δὲν πάσχει μὲν ἐξ ἐλλείψεως τροφῆς τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ καταδιώκεται ὑπὸ τῶν κυνηγῶν καὶ ὀρνιθοθηρῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην.

Ὁ κόσσυφος τάσσεται εἰς ἰσθάν τάξιν πτηνῶν, τὰ ξηροβατικά. Ἄδει τερψιθύμως, ὅθεν καὶ ἀνήκει εἰς τὰ ὠδικὰ πτηνά.

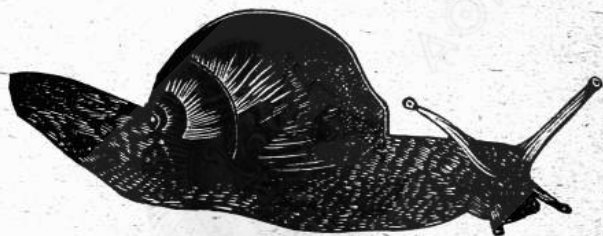
Τὸ κρέας τοῦ κοσσύφου εἶναι λίαν τρυφερὸν καὶ νόστιμον, μάλιστα κατὰ τὸν χειμῶνα.

97. Ὁ κοχλίας.

Ὁ κοχλίας ἔρπει, φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν σπειροειδῆ του κογχύλην. Ἡ κογχύλη αὕτη εἶναι δστρακον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται βαθμηδὸν ἐκ τίνος αὐσίας, ἢ ἧποία ἐκκρίνεται ἐκ τοῦ δέρ-

ματος, τοῦ περικαλύπτοντος τὸ γυμνὸν σῶμα τοῦ κοχλίου.

Οἱ κοχλῖαι ἔχουν εἰς τὴν κεφαλὴν τέσσαρας πλοκάμους· τοὺς πλοκάμους τούτους οἱ κοχλῖαι διαστέλλουν καὶ συσιέλλουν κατ' ἀρέσκειαν. Ἐκ τῶν

πλοκάμων τούτων οἱ πλησιέστεροι πρὸς τὴν κεφαλὴν φέρουν τοὺς ὀφθαλμούς τῶν κοχλιῶν. Οἱ δὲ ἄλλοι δύο εἶναι τὰ ὄργανα τῆς ἀφῆς, ἴσως καὶ τῆς ὀσφρήσεως.

Οἱ κοχλῖαι τίκτουν ψά.

Ἐπάρχουν πολλὰ εἶδη κοχλιῶν, διακρινόμενα ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ ὀστράκου, τοῦ χρώματος καὶ τοῦ σχήματος.

Ἐν εἶδος κοχλίου δὲν ἔχει κογχύλην· οὗτος λέγεται λετμαξ.

Ὁ κοχλίας ἔχει ὑπὸ τὴν γαστέρα δίσκον σαρκώδη, ὃ ὁποῖος χρησιμεύει εἰς αὐτόν, ὡς πούς, ἐντεῦθεν ἀνήκει εἰς ἰδίαν τάξιν ζῶων, τὰ ἑποῖα λέγονται γαστερόποδα.

Οἱ κοχλῖαι τρέφονται διὰ φυτῶν καὶ χόρτου· ἐξέρχονται δὲ εἰς τὴν βοσκὴν μετὰ τὴν βροχὴν ἢ τὴν δρόσον τῆς νυκτός.

Ὁ κοχλίας, ἐνῶ ἔρπει, ἀφίνει ὀπισθεν γλοιώδη οὐσίαν, ἢ ὁποῖα δεικνύει τὴν διάβασιν αὐτοῦ.

Ἰπάρχουν κοχλῖαι τῆς ξηρᾶς καὶ κοχλῖαι τῶν ὑδάτων. Οἱ κοχλῖαι τῶν ὑδάτων εἶναι μεγαλείτεροι τῶν κοχλιῶν τῆς ξηρᾶς καὶ ἔχουν ἐπὶ τῆς κόγχης αὐτῶν πολὺ ζωηρὰ χρώματα.

Οἱ κοχλῖαι τρώγονται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Πολλοὶ ὁμως ἐκ τούτων εἶναι δηλητηριώδεις, μάλιστα κατόπιν πολυχρονίου ξηρασίας.

Ἀντιφάρμακον πρόχειρον κατὰ τῆς τοιαύτης δηλητηριάσεως εἶναι ἐμετικὸν καὶ καθαρτικόν. Ὁ ἰατρός πρέπει νὰ προσκληθῇ ἐγκαίρως.

98. Τὸ ἅλας.

Τὸ ἅλας εἶναι δύο εἰδῶν. Ἄλας, τὸ γινόμενον ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης, καὶ ἅλας τὸ ὀρυκτόν¹. (Τὸ λέγεται ὀρυκτόν;).

Τὸ ἅλας ἔχει χρῶμα ὑπόλευκον. Ὑπάρχουν τεμάχια ἁλατος, λάμποντα ὡς ἡ ὕαλος. Τὰ τεμάχια ταῦτα εἶναι ἀρκούντως σκληρὰ καὶ ἔχουν διαφόρους μορφάς.

Τὸ ἅλας τῆς θαλάσσης εὐρίσκεται διαλελυμένον εἰς τὸ θαλάστιον ὕδωρ.

Εἰς πολλὰς παραλίους χώρας ὑπάρχουν τεχνηταὶ λεκάναι γῆς, εἰς τὰς ὁποίας διοχετεύουν τὸ θαλάστιον ὕδωρ. Ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ τοῦτο καταλείπει τὸ ἅλας αὐτοῦ, ἐξατμιζόμενον ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου. Αἰτιαῦται λεκάναι ὀνομάζονται ἁλικαὶ ἢ ἁλοπήγια.

Ὅταν θέλουν νὰ κάμουν τὸ ἅλας τῶν ἁλικῶν καθα-

1. Βλέπε κατωτέρω.

ρώτερον διαλύουν αὐτὸ ἐντὸς ὕδατος. Τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐξατμίζουσι πάλιν διὰ τῆς θερμότητος. Οὕτω δὲ παράγουν ἅλας·πολὺ καθαρὸν.

Τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης ἐγκαταλείπει τὸ ἅλας αὐτοῦ καὶ διὰ τεχνητῆς θερμότητος, ἐξατμιζόμενον ἐντὸς λεβήτων. Τὸ οὕτω λαμβανόμενον ἅλας δὲν εἶναι τόσοσ καθαρὸν.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ χῶραι, εἰς τὰς οποίας τὸ ἅλας ἐξορύσσεται ἐκ τῆς γῆς· εἶναι ὀρυκτόν.

Τὸ ὀρυκτὸν ἅλας σπανίως εἶναι τόσοσ καθαρὸν, ὅσων τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο πρὸ τῆς χρήσεως αὐτοῦ καθαρίζεται.

Τὸ ἅλας εἶναι χρησιμώτατον καὶ ἀπολύτως ἀναγκαῖον εἰς τὸν ἄνθρωπον. (Εἰς τί;).

99. Ὁ σίδηρος.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον. Τὰ μέταλλα εἶναι ὀρυκτά.

Τὸ χρῶμα τοῦ σιδήρου εἶναι φαιόν.

Ὁ σίδηρος λάμπει τότε μόνον, ὅταν στυλωθῆ.

Εἶναι σῶμα ἀδιαφανές ἢ σκιερόν.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον βαρὺ καὶ σκληρότατον· διὰ τοῦτο δυσκόλως θραύεται. Τήχεται εἰς μεγάλην θερμότητα. Διὰ πολλῶν τήξεων καθαρίζεται ἐκ τῶν ξένων οὐσιῶν, τὰς ὁποίας εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἔχει. Μετὰ τὴν τήξιν λαμβάνει ὁ σίδηρος οἰασδῆποτε μορφὰς καὶ ἀν. θέλωμεν.

Τὸ μέταλλον τοῦτο εὐρίσκεται πανταχοῦ. Χρησιμεύει εἰς τὸν ἄνθρωπον· περισσότερο παντὸς ἄλλου. Οὐδεμία τέχνη ὑπάρχει, οὐδὲν σχεδὸν γίνεται σήμερον ἄνευ σιδηρῶν ἐργαλείων ἢ τοῦ σιδήρου.

Ὁ σίδηρος σκωριάζει εἰς τὸν ὑγρὸν ἀέρα. Ὅθεν τὰ σιδηρᾶ ἐργαλεῖα ἀλείφομεν δι' ἐλαίου, ὅπως προφυλάξωμεν ἀπὸ τῆς σκωριάσεως.

Ὁ ἐργαζόμενος τὸν σίδηρον λέγεται σιδηρουργός.

Τὸ ἐργαστήριον τοῦ σιδηρουργοῦ λέγεται (πῶς ;).

Γινώσκω πολλὰ πράγματα κατασκευασμένα ἐκ σιδήρου (τίνα ;).

100. Ὁ μόλυβδος.

Τὸ σφυρίον, τὸ μυστήριον, ἡ σκαπίνη τῶν οἰκοδόμων εἶναι κατασκευασμένα ἐκ σιδήρου.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον.

Καὶ ὁ μόλυβδος εἶναι μέταλλον.

Τὸ χρῶμα τοῦ μολύβδου εἶναι ὑποκίανον.

Διὰ τοῦ μολύβδου δὲν φαίνονται τὰ ὀπισθεν πράγματα· ὁ μόλυβδος εἶναι ἀδιαφανῆς ἢ σκιερὸς. (Τίνα ἄλλα σώματα εἶναι σκιερά; Πῶς λέγεται τὸ ἀντίθετον; Τίνα σώματα εἶναι διαφανῆ;).

Ὁ μόλυβδος τήκεται εἰς μικρὰν θερμότητα καὶ λαμβάνει διάφορα σχήματα.

Ὁ μόλυβδος εἶναι μέταλλον μαλακόν. Κοπτόμενος διὰ μαχαιρίου, λάμπει ὅπως ὁ ἄργυρος, ἀλλὰ ἐπὶ ὀλίγον μόνον χρόνον.

Ὁ μόλυβδος εὐρίσκεται πανταχοῦ, οὐδέποτε ὁμως εἰς καθαρὰν κατάστασιν. Εἶναι πάντοτε μεμιγμένος μετὰ ἄλλων οὐσιῶν.

Ὁ μόλυβδος μᾶς χρησιμεύει εἰς πολλὰ πράγματα. (Ποῦ εἶδομεν, ὅτι χρειάζεται καὶ εἰς τί;) 1.

1. Ὅρα ἔτος Α', τευχ. β'.

Γινώσκω πολλά πράγματα, κατεσκευασμένα
ἐκ τοῦ μετάλλου τούτου.

Ὁ μόλυβδος σκωριάζει εἰς τὸν ὑγρὸν ἀέρα,
ὅπως καὶ ὁ σίδηρος. Ἡ σκωρία τοῦ μολύβδου εἶναι δη-
λητήριον.

Οἱ ἐργάται, εἰ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν τήξιν
ἢ τὸν καθαρισμὸν μολύβδου, ὑπόκεινται εἰς δηλητη-
ρίασιν. Δύνανται ὅμως ν' ἀποφεύγουν τὸν κίνδυνον
τουτοῦ, πίνοντες καθ' ἑκάστην πρωΐαν γάλα.

101. Τὸ μάρμαρον.

Τὸ μάρμαρον εἶναι λίθος. Οἱ λίθοι εἶναι ἀ-
ρυκτά.

Υπάρχουν μάρμαρα διαφόρων χρωμάτων.

Υπάρχουν μάρμαρα λευκά, μελανίζοντα, πράσινα,
ὑπέρυθρα μετὰ κηλίδων λευκῶν ἢ ἄλλου χρώματος.

Τὸ μάρμαρον εἶναι σῶμα ἀδιαφανές, σκληρόν, ἀλλ
εὐκόλως θραυόμενον.

Ἡ σμίλη τοῦ λιθοξόου δίδει εἰς τὸ μάρμαρον διάφορα
σχήματα.

Εὐρίσκεται δὲ τὸ μάρμαρον σχεδὸν πανταχοῦ. Ὀλόκληρα ὄρη τῆς Ἑλλάδος συνίστανται ἐκ τοῦ ὄρυκτοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν ἀγαλμάτων, οἰκοδομῶν, στύλων, πλακῶν τραπέζων καὶ ἄλλων.

Τὸ λευκὸν ἑλληνικὸν μάρμαρον εἶναι πολυτιμώτατον, διότι οὐδαμοῦ τῆς γῆς εὐρίσκεται μάρμαρον τότου σκληρὸν καὶ καθαρὸν.

Τῆς νήσου Πάρου καὶ τῆς Πεντέλης τὰ μάρμαρα εἶναι περίφημα.

Εἰς τὴν Προποντίδα εἶναι ἡ Προικόννητος, κοινῶς Μαρμαρᾶς, ὅθεν ἐξάγονται μάρμαρα.

102. Σύγκρισις ζῶου πρὸς ὄρυκτὸν ἐν γένει.

Ἐπιότιτες. Καὶ τὸ ζῶον καὶ τὸ ὄρυκτὸν εἶναι πράγματα ὑπάρχοντα, ὅπως ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ ἐδημιουργήθησαν. Καὶ τὰ δύο εἶναι φυσικά. Καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Διαφοράι. Τὸ ζῶον ἔχει αἰσθήσεις· τὸ ὄρυκτὸν οὐδεμίαν αἰσθησίν ἔχει. Τὸ ζῶον κινεῖται αὐτοβούλως· τὸ ὄρυκτὸν οὐδόλως κινεῖται ἀφ'

ἐαυτοῦ. Τὸ ζῶον, διαχωριζόμενον εἰς μέρη, δὲν εἶναι πλέον ζῶον, καταστρέφεται· τὸ ὄρυκτόν εἰς ὅσα δῆποτε μέρη διαχωρισθῆ, εἶναι ὄρυκτόν. Τὸ ζῶον κινεῖται καὶ ζῆ ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ὄρυκτόν ἐξορύσσεται ἐκ τῆς γῆς. Τὸ ζῶον γεννᾶται, τρέφεται, αὐξάνει καὶ ἀποθνήσκει· τὸ ὄρυκτόν οὔτε γεννᾶται, οὔτε τρέφεται, οὔτε αὐξάνει, ἀλλὰ μόνον ἐὰν προστεθῆ ἐξωτερικῶς τι, αὐξάνει, ἢ ὑπὸ ἐξωτερικῆς τινος δυνάμεως συντρίβεται καὶ καταστρέφεται. Τὸ ζῶον ἔχει ὄργανα ζωῆς καὶ αἰσθήσεως, εἶναι ὀργανικόν· τὸ ὄρυκτόν οὐδὲν ὄργανον ἔχει, εἶναι ἀνόργανον.

103. Σύγκρισις φυτοῦ πρὸς ὄρυκτόν.

Ὁμοιότητες. Τὸ φυτὸν καὶ τὸ ὄρυκτόν εἶναι πράγματα φυσικά. Καὶ τὰ δύο στεροῦνται τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς αὐτοβούλου κινήσεως. Καὶ τὰ δύο εὐρίσκονται εἰς τὴν γῆν. Καὶ τῶν δύο ἔχει ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος.

Διαφοραί. Τὸ φυτὸν φύεται ἐκ τῆς γῆς· τὸ ὄρυκτόν ἐξορύσσεται ἐκ τῆς γῆς. Τὸ φυτὸν

εἶναι ὀργανικόν· τὸ ὄρυκτόν εἶναι ἀνόργανον. Τὸ φυτόν φύεται, λαμβάνει ἔσωθεν τὴν τροφήν αὐτοῦ, αὐξάνει, ἀποθνήσκει· τὸ ὄρυκτόν οὔτε αὐξάνει, ἐκτός ἂν ἔξωθεν προστεθῆ νέα οὐσία· οὔτε ἀποθνήσκει, ἀλλὰ μόνον συντρίβεται, ἂν ἔξωθεν βία τις αὐτὸ συντρίψῃ. Τὸ φυτόν, ἂν χωρισθῆ εἰς μέρη, δὲν εἶναι πλέον φυτόν· τὸ ὄρυκτόν εἶναι ὄρυκτόν, εἰς ὅσα δῆποτε μέρη καὶ ἂν χωρισθῆ· ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον, ὅτι τὰ μέρη εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος μικρότερα. (Εἶπέ ὅσα ὄρυκτά γινώσκεις).

101. Ζῶα, φυτά, ὄρυκτά.

Ὁ κύων εἶναι ζῷον· καὶ ὁ λαγὼς εἶναι ζῷον.

Γινώσκω πολλὰ ἄλλα ζῶα. Ἡ γαλῆ καὶ ὁ μῦς, αἱ μέλισσαι καὶ ὁ κοχλίας, ἡ ἀηδὼν καὶ ὁ φιλτακός, ἡ κάμπη καὶ ὁ μεταξοσκώληξ, τὸ πρόβατον καὶ ἡ αἰξ, ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ὄρνις, ἡ πέρδιξ καὶ πλεῖστα ἄλλα εἶναι ζῶα.

Γινώσκω, ὅτι τὰ ζῶα αἰσθάνονται καὶ κινουῦνται αὐτοβούλως ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον, γεννῶνται, αὐξάνουν, ἀποθνήσκουν.

Ἡ ἄμπελος εἶναι φυτόν· καὶ ἡ ἐλαία εἶναι

φυτόν. Γινώσκω καὶ ἄλλα πολλὰ φυτά. Ὁ σῖτος καὶ οἱ φασιόλοι, ἡ ροδῆ καὶ ἡ μηλέα, ἡ κέρασος καὶ ἡ βυσσινέα, ἡ ἀμυγδαλέα καὶ ἡ ροδακινέα, ἡ συκῆ καὶ πλεῖστα ἄλλα εἶναι φυτά.

Γινώσκω, ὅτι τὰ φυτά οὔτε αἰσθάνονται, οὔτε κινουῦνται αὐτοβούλως, οὔτε γεννῶνται· μόνον φύονται, αὐξάνουν καὶ ἀποθνήσκουν.

Γινώσκω, ὅτι τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά ἔχουν ὄργανα ζωῆς· εἶναι ὀργανικά.

Ὁ σίδηρος εἶναι μέταλλον· καὶ ὁ μόλυβδος εἶναι μέταλλον. Τὸ μάρμαρον εἶναι λίθος. Τὰ μέταλλα καὶ οἱ λίθοι εἶναι ὄρυκτά. Οἱ γαϊάνθρακες, ὁ χρυτὸς καὶ ὁ ἄργυρος, τὸ θεῖον καὶ τὸ ὄρυκτὸν ἄλας εἶναι ὄρυκτά. Πολλὰ ἄλλα ὄρυκτά ὑπάρχουν.

Γινώσκω, ὅτι τὰ ὄρυκτά οὔτε γεννῶνται, οὔτε φύονται, οὔτε αὐξάνουν, οὔτε ἀποθνήσκουν, οὔτε αἰσθάνονται, οὔτε κινουῦνται αὐτοβούλως, οὔτε ὄργανον ζωῆς ἔχουν· εἶναι ἀνόργανα.

Τὰ ζῶα, τὰ φυτά καὶ τὰ ὄρυκτά εἶναι πράγματα, ἀπερ εὐρίσκονται, ὅπως ἡ φύσις ἐπλασεν αὐτά· εἶναι φυσικά.

**105. Σύγκρισις τῶν ζῴων πρὸς τὰ φυτὰ
καὶ τὰ ὄρυκτά.**

Ὁμοιότητες. Τὰ ζῴα, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ὄρυκτά εἶναι πράγματα φυτικά. Ἄπαντα εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄπαντα εἶναι χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην. Ἄπαντα δύνανται νὰ εἶναι καὶ ἐπιβλαβῆ, ἂν ὁ ἀνθρώπος δὲν προσέχη.

Διαφοραί. Τὰ ζῴα καὶ τὰ φυτὰ εἶναι ὀργανικά· τὰ ὄρυκτά εἶναι ἀνόργανα. Τὰ ζῴα καὶ τὰ φυτὰ αὐξάνουσι καὶ ἀποθνήσκουσι. Τὰ ὄρυκτά οὔτε αὐξάνουσι οὔτε ἀποθνήσκουσι. Τὰ ζῴα καὶ τὰ φυτὰ ἔχουσι ζωὴν· τὰ ὄρυκτά δὲν ἔχουσι ζωὴν. Τὰ ζῴα γεννῶνται ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ φυτὰ φύονται εἰς τὴν γῆν, τὰ ὄρυκτά ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς. Τὰ ζῴα αἰσθάνονται καὶ κινεῦνται αὐτοβούλως· τὰ φυτὰ καὶ τὰ ὄρυκτά οὔτε αἰσθάνονται, οὔτε κινεῦνται αὐτοβούλως. Τὰ ζῴα καὶ τὰ φυτὰ αὐξάνουσι, λαμβάνοντα τροφήν ἑσωθεν διὰ τῶν ὀργάνων αὐτῶν· τὰ ὄρυκτά αὐξάνουσι κατὰ τὸν ὄγκον μόνον ἑξωθεν, ὅταν προστεθῇ νέα ὕλη. Τὰ ζῴα καὶ τὰ φυτὰ, χωρίζομενα εἰς

μέρη, δὲν εἶναι πλέον ζῶα καὶ φυτά, καταστρέφονται· τὰ ὄρυκτά, εἰς ἑσα δῆποτε μέρη καὶ ἄν χωρισθοῦν, εἶναι πάντοτε ὄρυκτά· μόνον κατὰ τὸν ὄγκον σμικρύνονται.

106. Ἡ συνοικία, ἡ πόλις, τὸ χωρίον.

Γινώσκω τὴν οἰκίαν, τὸ σχολεῖον, τὸν ναόν. Πάντα ταῦτα εἶναι οἰκοδομήματα.

Παρά τὴν οἰκίαν ἡμῶν κεῖνται καὶ ἄλλαι οἰκίαι· ἐκ πολλῶν οἰκιῶν συγκροτεῖται ἡ συνοικία. Εἰς ἐκάστην συνοικίαν ὑπάρχει ναὸς καὶ σχολεῖον. Ἐκ πολλῶν συνοικιῶν συνίσταται ἡ πόλις· εἰς ἐκάστην πόλιν ὑπάρχουν πολλαὶ συνοικίαι, πολλοὶ ναοί, τὰλλα σχολεῖα.

Πολλάκις ἡ συνοικία εἶναι μία καὶ μόνη· αἱ εἰς αὐτὴν οἰκίαι δὲν εἶναι περισσότεραι τῶν 100. Ἡ συνοικία, ὅταν ἔχη οἰκίας ὀλιγωτέρας τῶν 100, λέγεται κώμη ἢ χωρίον.

Ἐντὸς τῆς συνοικίας, τῆς πόλεως, τῆς κώμης, ὑπαρchoν ἑδοί, πλατεῖαι, κρήναι. Πάντα ταῦτα εἶναι ἀναγκασιότατα εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὅδοι ὑπαρchoν καὶ ἀπὸ μίας εἰς ἄλλη.

συνοικίαν, πόλιν καὶ κώμην. Αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀναγκαιόταται εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων. Αἱ ὁδοὶ εἶναι διαφόρων εἰδῶν. Τινὲς βαίνονται μόνον ὑπὲρ ἀνθρώπων, ἀτραποὶ. Ἄλλαι ὑπὸ ἀμαξῶν, ἀμαξιτοὶ. Ἄλλαι εἶναι ἐστρωμέναι ὑπὸ σιδήρων, σιδηρόδρομοι. (Τινὲς αἱ καλλίτεραι καὶ προτιμότεραι ὁδοὶ; Διὰ τί;).

Πολλάκις ἐντὸς τῆς συνοικίας ὑπάρχουν καὶ κῆποι. Τοῦτο εἶναι ὠφέλιμον εἰς τὴν ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων.

Ὅσον περισσότεροι κῆποι καὶ δένδρα ὑπάρχουν εἰς τὴν συνοικίαν, τόσον ὑγιέστεροι εἶναι οἱ ἄνθρωποι. Ἄλλ' ἡ ὑγεία τῶν κατοίκων ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς καθαριότητος τῶν ὁδῶν καὶ τῶν οἰκιῶν, ἔτι δὲ ἐκ τῶν πολλῶν καὶ καλῶν ὑδάτων.

Πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἔχωμεν καθαρὰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς οἰκίας, δένδρα καὶ ὕδατα πολλὰ καὶ καθαρὰ ἐντὸς τῆς συνοικίας ἵνα εἴμεθα ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοί.

Η' Ο ΧΡΟΝΟΣ

107. Τὸ ἡμερονύκτιον.

Χθὲς τὴν πρωτὴν ἦλθον εἰς τὸ σχολεῖον. Καὶ σήμερον τὴν πρωτὴν ἦλθον εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἀπὸ τῆς πρωτῆς τῆς χθὲς μέχρι τῆς πρωτῆς τῆς σήμερον παρῆλθε μίᾳ ἡμέρᾳ καὶ μίᾳ νύξ.

Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ λέγονται ἡμερονύκτιον.

Ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ λέγεται γενικῶς καὶ μόνον ἡμέρα.

Τὰ κυριώτερα μέρη τοῦ ἡμερονυκτίου εἶναι ἡ πρωτὰ, ἡ μεσημβρία, ἡ ἐσπέρα, τὸ μεσονύκτιον.

Τὴν πρωτὴν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος· τὴν ἐσπέραν δύει. Τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου λέγεται μερικώτερον ἡμέρα. Τὸ δὲ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου λέγεται νύξ.

108. Αἱ 24 ὥραι τοῦ ἡμερονυκτίου.

Τὸ ἡμερονύκτιον διαίρουµεν εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρα μέρη. Ἐκαστον εἰκοστὸν τέταρτον μέρος τοῦ ἡμερονυκτίου ὀνομάζεται ὥρα.

Τὰς ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου ἀρχίζοµεν καὶ ἀριθμοῦµεν ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου. Ἀριθμοῦµεν λέγοντες· μία, δύο, τρεῖς, τέσσαρες, πέντε, ἕξ, ἐπτά, ὀκτώ, ἐννέα, δέκα, ἑνδεκά, ὡδεκά ὥραι. Ἡ δωδεκάτη ὥρα ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου εἶναι ἡ μεσημέρια. Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ἀριθμοῦµεν πάλιν λέγοντες· μία, δύο, τρεῖς... δώδεκα ὥραι. Ἡ δωδεκάτη ὥρα ἀπὸ τῆς μεσημβρίας εἶναι τὸ μεσονύκτιον.

Τὰς ὥρας ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι μεσημβρίας λέγοµεν ὥρας πρὸ μεσημβρίας (π. μ.).

Τὰς ὥρας ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου λέγοµεν ὥρας μετὰ μεσημέριαν (μ. μ.).

Τὰς ὥρας ἀριθμοῦμεν καὶ ἄλλως. Ἀρχίζομεν καὶ ἀριθμοῦμεν ὀλίγον τι μετὰ τὴν δύσει τοῦ ἡλίου καὶ λέγομεν μία, δύο, τρεῖς... δώδεκα ὥραι περὶ τὴν πρωτάν. Ἐπειτα πάλιν λέγομεν μία, δύο, τρεῖς... δώδεκα ὥραι ὀλίγον τι μετὰ τὴν δύσει τοῦ ἡλίου.

Ἡ ἀρίθμησις τῶν ὥρῶν ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου λέγεται εὐρωπαϊστί. Ἡ ἀρίθμησις τῶν ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας λέγεται τουρκιστί.

Ἐκάστη ὥρα διαιρεῖται εἰς ἐξήκοντα μέρη· ἕκαστον ἐξηκοστὸν μέρος τῆς ὥρας λέγεται λεπτόν.

Καὶ ἕκαστον λεπτὸν διαιρεῖται εἰς ἕτερα ἐξήκοντα μέρη. Ἐκαστον ἐξηκοστὸν μέρος τοῦ λεπτοῦ ὀνομάζεται δεύτερον λεπτόν.

Τὰς ὥρας καὶ τὰ λεπτὰ μᾶς λέγει τὸ ὠρολόγιον.

109. Ἡ ἑσπέρα.

Ἡ ἡμέρα ὠώθη
πίσω ἔς τὸ βουνό,
καὶ ἡ νύξ ἀπλώθη
εἰς τὸν οὐρανό.

Ἡ φωναὶς ἐσβύσαν,
ἔπαυσ' ἡ δουλειά,
ἔς ταῖς φωλιαῖς ἔκινῃσαν
τὰ μικρὰ πουλιά.

Σκότος εἰς τὴν πόλι
κ' εἰς τὴν ἐξοχή,
εἰς τὴν πλάσιν ὅλη
δὲν ἀκοῦς ψυχή.

Μὴ φοβεῖσθε· πάλι
αὔριον πρωὶ
θάρθ' ἡμέρα ἄλλη
ἥλιος καὶ ζωή.

ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ.

110. Ἡ ἑβδομάς καὶ οἱ μῆνες.

Γινώσκω τί λέγεται ἡμέρα καὶ ἡμερονύ-
κτιον. Ἐπτὰ ἡμέραι συγκροτοῦν τὴν ἑβδο-
μάδα. Αἱ ἑπτὰ ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος ὀνο-
μάζονται·

Κυριακή, Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμ-
πτη, Παρασκευή, Σάββατον.

Τέσσαρες ἑβδομάδες καὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέ-

ραι συγκροτοῦν τὸν μῆνα. (Πόσας ἡμέρας ἔχει ὁ μῆς;).

Οἱ μῆνες εἶναι δώδεκα καὶ ὀνομάζονται·

Ἰανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, Ἀπρίλιος, Μάιος, Ἰούνιος, Ἰούλιος, Αὐγουστος, Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος.

Τέσσαρες μῆνες ἔχουν ἀνὰ τριάκοντα ἡμέρας. Οἱ μῆνες οὗτοι εἶναι· Ἀπρίλιος, Ἰούνιος, Σεπτέμβριος, Νοέμβριος.

Ἐπτὰ μῆνες ἔχουν ἀνὰ τριάκοντα μίαν ἡμέρας. Οἱ μῆνες οὗτοι εἶναι· Ἰανουάριος, Μάρτιος, Μάιος, Ἰούλιος, Αὐγουστος, Ὀκτώβριος, Δεκέμβριος.

Εἰς μῆν, ὁ Φεβρουάριος, ἔχει ἡμέρας εἴκοσιν ὀκτῶ ἢ εἴκοσιν ἑννέα.

III. Τὸ ἔτος καὶ αἱ 4 ὥραι αὐτοῦ.

Γινώσκω τί λέγεται ἡμέρα, ἑβδομάς, μῆν,
Γινώσκω τὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος καὶ τοὺς μῆνας.

Οἱ δώδεκα μῆνες συγκροτοῦν τὸ ἔτος. Οἱ δώδεκα μῆνες ἀποτελοῦν ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα πέντε.

Κατὰ πᾶν τέταρτον ἔτος προστίθεται εἰς τὸν Φεβρουάριον μία ἡμέρα· τότε ὁ μὴν Φεβρουάριος ἔχει, ὡς εἶπομεν, ἡμέρας εἴκοσιν ἑννέα· τὸ ἔτος τοῦτο ἔχει ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα ἕξ.

Τὸ ἔτος ἄρχεται τὴν πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου, ἤτοι τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. (Γι' λαμβάνουν οἱ παῖδες τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ;).

Τὸ ἔτος, τὸ ἔχον ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα πέντε, λέγεται κοινὸν ἔτος. Τὸ ἔτος, τὸ ἔχον ἡμέρας τριακοσίας ἐξήκοντα ἕξ, λέγεται δίσεκτον ἔτος.

Τὸ ἔτος διαιροῦμεν εἰς τέσσαρα μέρη. Ἐκαστὸν τέταρτον μέρος τοῦ ἔτους περιλαμβάνει τρεῖς μῆνας· καὶ λέγεται ὥρα τοῦ ἔτους.

Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶναι τέσσαρες· ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον, χειμῶν.

Ἄλλαχού θά ἴδωμεν πότε ἄρχεται ἑκάστη ὥρα τοῦ ἔτους καὶ αἱ γίνεται καθ' ἑκάστην τούτων.

112. Ἡ ὥρα τοῦ φθινοπώρου.

Πρὸ πολλοῦ ἐγένετο ἐντῆς τῶν μαθημάτων. Ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἄρχονται τὰ μαθήματα, εἶναι τὸ φθινόπωρον. Εἶδομεν, ὅτι τὸ φθινόπωρον εἶναι μίαν τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους.

Τὸ φθινόπωρον ἄρχεται τὴν ἐνδεκάτην Σεπτεμβρίου καὶ λήγει τὴν ἐνάτην Δεκεμβρίου.

Κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους φθίνουσι, δηλαδὴ τελειοῦναι ὁπώραι· ἐκ τούτου καὶ ἡ ὥρα αὕτη τοῦ ἔτους λέγεται φθινόπωρον.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δύει τὴν ἕκτην περίπου ὥραν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες εἶναι σχεδὸν ἴσαι. Διὰ τοῦτο λέγεται ὅτι εἶναι ἰσημερία.

Ἀπὸ τῆς ἰσημερίας τοῦ φθινοπώρου ἡ μὲν ἡμέρα ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξανόμενη. Ἐλαττοῦται δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ αὐξάνει ἡ νύξ σχεδὸν καὶ κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτά τῆς ὥρας. Οὕτω τὴν ἐνάτην Δεκεμβρίου εἶναι ἡ πλέον ἐλαχίστη ἡμέρα, ἐννέα

σχεδὸν ὥρων, καὶ ἡ μεγίστη νύξ δέκα πέντε
σχεδὸν ὥρων.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ θερμότης καὶ τὸ ψυ-
χος εἶναι μέτρια κατὰ τὰς χώρας ἡμῶν. Ὁ
ἥλιος εἰς τὸν οὐρανὸν βαθμηδὸν ταπεινοῦται.
Τὰ φύλλα τῶν δένδρων μαραίνονται καὶ πί-
πτουν. Πολλαὶ πόαι μαραίνόμεναι ἀποθνήσκουν.
Ἡ φύσις τρόπον τινὰ ἐκδύεται τὴν στολὴν αὐ-
τῆς καὶ ἐτοιμάζεται νὰ κοιμηθῇ.

113. Τὸ φθινόπωρον.

Τὸ θέρος διεδέχθης,
φθινόπωρον καλόν,
καὶ τοὺς καρποὺς μᾶς φέρεις
μὲ δροσερὸν καιρὸν.

Ἴδου ἐκεῖν' ἡ ὥρα
καθ' ἣν ὁ γεωργός.
λαμβάνων θεῖα δῶρα,
προσεύχεται' εὐλαβῶς.

Φθινόπωρον ὠραῖον,
σὺ δίδεις σταφυλάς,
κρασί γλυκὺ καὶ νέον,
ὀπώρας καὶ τροφάς.

Ἄπιδια μεγάλα,
πεπόνια καλὰ
καὶ κάστανα καὶ ἄλλα
ὀπωρικὰ πολλά.

Πάτερ οὐράνιέ μου,
πρηνῆς σὲ προσκυνῶ.
Σὲ εὐλογῶ, Θεέ μου,
καί σοι εὐγνωμονῶ !

Τὰς θείας ἐντολάς σου
πιστῶς θὰ ἐκτελῶ,
διότι τὰ καλὰ σου
μοὶ στέλλεις κ' εὐτυχῶ.

*
**

114. Οἱ ἀγροὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον.

Ἦδη οἱ ἀγροὶ εἶναι ἐντελῶς γυμνοί. Οὔτε σῖτος πλέον οὔτε ἄλλα γεννήματα οὔτε χόρτος ἐντὸς αὐτῶν ὑπάρχουν. Τινὲς ἡροτριάσθησαν καὶ ἐσπάρησαν ἐκ νέου, καὶ ἔχουν τὸ χρῶμα μελανίζον· ἄλλοι, χέρσοι μένοντες, ὑπὸ λεπτῆς καὶ βραχείας μόνον χλόης καλύπτονται καὶ μόλις πρασινίζουν.

Τὰ φύλλα τῶν πλείστων φυτῶν τῶν ἀγρῶν εἶναι κίτρινα. Ἡ καθόλου ὄψις αὐτῶν εἶναι

ὠχρά. Ἀλλὰ ἡ ὠχρότης εἶναι τὸ χρῶμα τοῦ θανάτου. Τί ἄρα γε συμβαίνει; Μὴ ἀπέθανον τὰ δυστυχῆ φυτά; Δὲν θὰ μᾶς δίδουν πλέον κάρπους γλυκεῖς καὶ ὀροσιστικούς;

Ὅχι, ὄχι. Δὲν ἀπέθανον. Τὰ παλαιὰ μόνον φύλλα των θὰ ρίψουν διὰ νὰ ἐνδυθοῦν πάλιν νέα. Ἐκβάλλουν τώρα τὰ παλαιὰ ἐνδύματά των θὰ κοιμηθοῦν δι' ὄλου τοῦ χειμῶνος· θὰ ἐγερθοῦν πάλιν τὸ ἔαρ· θὰ ἐνδυθοῦν τότε νέαν στολήν· θὰ παραγάγουν πάλιν ἄνθη καὶ καρπούς γλυκεῖς καὶ εὐχύμους.

Μὴ λυπεῖσθε λοιπόν, καλοὶ μου ἄγροί, διότι ἐχάσατε πρὸς τὸ παρὸν τὴν λαμπράν σας στολήν. Πάλιν θὰ ἀναλάβητε αὐτὴν λαμπροτέραν. Τώρα κοιμήθητε, ἀναπαύθητε.

115. Ἡ χιών καὶ ἡ ὥρα τοῦ χειμῶνος.

Πίπτει χιών. Ἡ στέγη τῶν οἰκιῶν ἐλευκάνθη. Αἱ ἔδοι ἤρχισαν νὰ καλύπτωνται ὑπὸ τῆς χιόνος. Καὶ ὁ κῆπος καὶ οἱ ἄγροί ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς χιόνος.

Ἀλλὰ ποῦ εὐρίσκεται ἡ χιών; Πῶς γίνεται;

Ἴδου ποῦ εὐρίσκεται καὶ πῶς γίνεται ἡ χιών.

Γινώσκωμεν πῶς γίνεται ἡ βροχή¹. Ἦδη τοῦτο μόνον ἀλλάσει· ἀντὶ τῆς βροχῆς πίπτει χιών. Ἐνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους οἱ ψυχραϊνόμενοι ἄτμοι, πρὶν μετασχηματισθοῦν εἰς στεγόνως ὕδατος, πῆγνυνται καὶ γίνονται νιφάδες χιόνος. Αἱ νιφάδες ἔχουν διάφορα σχήματα κανονικώτατα καὶ θαυμάσια.

Ἡ χιών εἶναι εὐεργετικωτάτη καὶ ὠφελιμωτάτη εἰς τὰ φυτὰ καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Πίπτουσα ἐπὶ τῆς γῆς καλύπτει τὰ φυτὰ καὶ τοὺς σπόρους· οὕτω προφυλάττει αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ψύχους τῆς ἀτμοσφαίρας, τὸ ὁποῖον, ἐὰν ἔλειπεν ἡ χιών, θὰ κατέστρεφεν αὐτά.

Τηχομένη κατὰ μικρόν, μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ· τὸ ὕδωρ τοῦτο ὄχι μόνον ποτίζει τὰ φυτὰ, ἀλλὰ καὶ συναθροίζεται ἐντὸς τῶν κοιλοτήτων καὶ δεξαμενῶν τῆς γῆς· ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου σχηματίζονται καὶ συντηροῦνται ἀπηγαί, οἱ ρύακες καὶ οἱ ποταμοί, ὡς εἶδόμεν ἀλλαχοῦ².

1. Ὅρα ἀνάγν. 74, ἐν σελ. 102.

2. Ὅρα ἀνάγν. 75, ἐν σελ. 104.

Ἡ χιών πίπτει κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

Ὁ χειμὼν ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐνάτης Δεκεμβρίου καὶ λήγει τὴν ἐνάτην Μαρτίου. Διαρκεῖ τρεῖς μῆνας (τίννας;). Εἰς τὰς χώρας ἡμῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τὸ ψῦχος εἶναι ὑπερβολικόν· ὁ ἄνεμος πνέει ψυχρὸς· ὁ βορρᾶς εἶναι κρυερὸς· ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου εἶναι ἀσθενεστάτη, διότι αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ πίπτουν πλαγίως. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος ὁ ἥλιος εἶναι ταπεινωμένος εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἀλλ' ἀρχίζει βαθμηδὸν νὰ ἀνυψῶνται.

Ἡ ἡμέρα ἀρχίζει νὰ αὐξάνη, ἡ νύξ νὰ ἐλαττώνηται. Ἡ αὐξησις καὶ ἡ ἐλάττωσις αὐτῆ εἶναι κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτά τῆς ὥρας καθ' ἡμέραν.

116. Ὁ χειμῶν.

Ἐφύσθη πάλιν βορρᾶς με θυμὸν
καὶ γέρον μᾶς ἦλθε ψυχρὸς ὁ χειμῶν.
Τὰ πτόνι τὴν φύσιν, ὡς πρὶν, δὲν ὑμεῖ,
ἀστόλιστος μένει ἢ γῆ καὶ γυμνή.

Κελάδην' ἀφίνει ὁ κόραξ τραχύ,
Ὁ βράχος με πένθος κρᾶ, κρᾶ ἀντηχεῖ.
Τὰ ἄνθη, τὰ φύλλα πεσμένα ἔς τὴν γῆ
ὄχρᾶ τὰ σκεπάζει φθορὰ καὶ σιγή.

Παντοῦ ἐρημία, παντοῦ σιωπή,
ἢ φύσις κοιμᾶται ὄχρᾶ, σκυθρωπή.
Πῶς μοιάζει, Θεέ μου, ὁ μαῦρος χειμῶν
τὴν ὑστερὴν ὥραν, τὸ τέλος ἡμῶν!

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

117. Ἡ γῆ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος ἡ γῆ καὶ τὰ
φυτὰ ἢ εἶναι ἐντελῶς σκεπασμένα ὑπὸ τῆς χιό-
νος, ἢ οὐδὲν θέλγητρον ἔχουν.

Μόνον τὰ ἀειθαλῆ φυτὰ ἀκόμη πρασινίζουν, ἔάν καὶ ταῦτα δὲν εἶναι σκεπασμένα ὑπὸ τῆς λευκῆς χιόνος.

Εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγροὺς μόνον τὰ φυτὰ, τὰ σπαρέντα κατὰ τὸ φθινόπωρον, φαίνονται μόλις πρασινίζοντα, ἔάν καὶ ταῦτα δὲν εἶναι σκεπασμένα ὑπὸ τῆς χιόνος. Ὡς νεκρικὴ λευκὴ σινδὼν ἄπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς περικαλύπτει ἡ χιών. Ἡ γῆ κοιμᾶται, ἀναπαύεται, ἐγχυμονεῖ.

Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, σπανίως ἐπὶ τῆς γῆς πέπτουσαι, ἐλαχίστην θερμαντικὴν δύναμιν ἔχουν.

Τὰ ζῶα ἅπαντα ἐκρύφθησαν εἰς τοὺς φωλεοὺς αὐτῶν, ἀπὸ τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος καὶ τὸ κρύο τοῦ βορρᾶ φεύγοντα.

Τὰ πτηνὰ ἐσίγησαν ἐντελῶς. Οὐδὲν ἄσμα αὐτῶν ἀκούεται.

Μόνον ἡ ξηρὰ καὶ μονότονος φωνὴ τοῦ κορακος ἤχει.

Μόνος ὁ κρότος τοῦ κυνηγετικοῦ πυροβόλου τὴν γενικὴν σιγὴν καὶ κατῆφειαν ταραττεῖ. Τὰ δυστυχῆ πτηνὰ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα καταφεύγουν ὑπὸ τὰ φύλλα τῶν ἀειθαλῶν φυτῶν εἰς

αὐτὰ καὶ εἰς τὰς ὁπὰς τῆς γῆς μικρὰν ἀνάπαι-
σιν καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τοῦ κρύου ζητοῦν· ἀλλ'
οὔτε ἐκεῖ ἤσυχα ἀφίνονται.

Ὁ κυνηγετικὸς κύων καὶ τὸ πυροβόλον τοῦ κυ-
νηγοῦ, κατ' αὐτῶν ἐκκενούμενον, ἀναγκάζει αὐτὰ
νὰ ἐξέλθουν καὶ διὰ τῆς φυγῆς τὴν τωτη-
ρίαν των νὰ ζητήσουν. Ἀλλὰ φεῦ! Καὶ φεύ-
γοντα καὶ πετόμενα πίπτουν ὑπὸ τῶν σφαι-
ριδίων τοῦ πυροβόλου προσβαλλόμενα. Εὐτυχῆ
τούλάχιστον, ἂν, πίπτοντα ἄνευ πνοῆς, οὐδεμίαν
ἄλλην ἀγωνίαν ὑπομένουν καὶ δοκιμάζουν.

118. Ὁ γεωργὸς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

Κατὰ τὴν κρυερὰν καὶ σιγηλὴν ὥραν τοῦ χει-
μῶνος καὶ αὐτὸς ὁ γεωργὸς σπανίως ἐξέρχεται τῆς
καλύβης του. Προτιμᾷ καὶ οὗτος τὴν ἐστίαν καὶ τὸ
πῦρ, ἐγκαταλιπὼν πᾶσαν ἐνασχόλησιν καὶ ἐρ-
γασίαν.

Εἶναι ἄλλως ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ ἐκτελέσῃ ἐργα-
σίαν τινά. Πανταχοῦ χιών, πανταχοῦ πάχος καὶ ψῦ-
χος ὀρμύ.

Ἐντὸς τῆς καλύβης του μόνον περιοριζόμενος

διευθετεῖ, καθαρίζει, λιπαίνει τὰ γεωργικά του ἔργα-
 λεία, ἵνα μὴ σκωριάσωσιν. Ἐπισκευάζει καὶ ἐπα-
 νορθώνει ἄλλα, ἵνα ἐχῇ αὐτὰ ἔτοιμα κατὰ τὰς πρῶ-
 τας εὐδίας ἡμέρας.

Ἐκ διαλειμμάτων μόνον, ὡσάκις δύναται,
 ἐξέρχεται καὶ προμηθεύεται ξύλα τινὰ πρὸς
 θέρμανσιν καὶ προετοιμασίαν τῆς τροφῆς του.
 Ἄλλοτε ἐξάγει τὰ ζῶα, τὰ χρησιμεύοντα εἰς
 τὴν γεωργίαν, μόνον ἵνα ποτίσῃ αὐτά.

Ἴδου αἱ συνήθεις ἐργασίαι καὶ ἐνέργειαι τοῦ
 γεωργοῦ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος.

119. Τὸ πῦρ καὶ αἱ καύσιμοι ὕλαι.

Ἦδη εἶναι χειμῶν. Χιὼν καλύπτει τὴν ἐπι-
 φάνειαν τῆς γῆς. Τὸ ψῦχος εἶναι δριμύ. Οἱ ἄν-
 θρωποι ἐκλείσθησαν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Ὅλοι
 ζητοῦν τὸ πῦρ. Πῦρ ζητοῦμεν κατὰ τὸν χειμῶνα,
 καὶ πολλάκις τὸ προτιμῶμεν καὶ τοῦ ἄρτου.

Τὸ πῦρ εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων δώρων τοῦ
 παναγάθου Θεοῦ. Ἐπὶ τοῦ πυρὸς βράζομεν πολ-
 λὰς τροφὰς· ψήνομεν ἄλλας. Διὰ τοῦ πυρὸς
 τήχομεν τὰ μέταλλα καὶ μετασχηματίζομεν

αὐτὰ κατὰ τὰς χρείας ἡμῶν. Διὰ τοῦ πυρὸς παράγομεν τεχνητὸν φῶς, διὰ τοῦ ὁποίου φωτιζόμεθα τὴν νύκτα. Διὰ τοῦ πυρὸς θερμαίνόμεθα τὸν χειμῶνα.

Ἄλλὰ τὸ πῦρ εἶναι καταστρεπτικόν, ἂν μὴ προσέχωμεν καὶ φυλάττωμεν αὐτό. (Τί εἶναι πυρκαϊά; ὁποῖαι αἱ καταστροφαι αὐτῆς;).

Πῦρ ἔχομεν κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ ἐπὶ τῆς ἐστίας ἢ εἰς τὰς θερμάστρας, ἢ εἰς τὰ πύραυνα. Διατηροῦμεν τὸ πῦρ ἢ δι' ἀνθράκων ἢ διὰ ξύλων.

Εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ πυρὸς εἶναι ἀναγκαῖος ὁ ἀήρ· ἄνευ ἀέρος τὸ πῦρ δὲν διατηρεῖται· σβέννυται.

Οἱ ἀνθρακες ἢ κατασκευάζονται ὑπὸ τοῦ ἀνθρακέως ἐκ ξύλων, ἢ ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, ὡς τὰ μέταλλα.

Οἱ ἐκ ξύλου κατασκευαζόμενοι ἀνθρακες λέγονται ξυλάνθρακες. Οἱ ὀρυκτοὶ ἀνθρακες λέγονται γαιάνθρακες.

Τὸ μέρος τῆς γῆς, ἐνθα ἐξορύσσονται οἱ γαιάνθρακες, λέγεται ἀνθρακωρυχεῖον.

Οἱ γαιάνθρακες ἦσαν ξύλα· τὰ ξύλα ταῦτα ἐχώσθησαν ἐντὸς τῆς γῆς, ἀπηνθρακώθησαν καὶ

ἀπελιθώθησαν· οὕτω δὲ ἐγένοντο οἱ γαιάν-
θρακες. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν γαιανθράκων
χρησιμεύει εἰς τὰς ἀτμομηχανάς.

Ἐκ τῶν ξυλανθράκων, μάλιστα ὅταν δὲν
εἶναι καλῶς ἀναμμένοι, ἐξέρχεται ἀέριόν τι,
τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, κυανοῦν τὸ χρῶμα· τὸ
ἀνθρακικὸν ὀξύ εἶναι ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγίαν
καὶ θανατηφῆρον. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπέθανον
ὑπὸ τοῦ ἀερίου τούτου. Συμβαίνει μάλιστα
τοῦτο, ὅταν τὸ δωμάτιον εἶναι καλῶς κλει-
σμένον· χρεωστοῦμεν λοιπὸν νὰ προσέχωμεν
πολὺ τοὺς ἄνθρακας, μάλιστα ὅταν δὲν εἶναι
καλῶς ἀναμμένοι.

Ὅταν πάθῃ τις ὑπὸ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, πρέ-
πει νὰ ἐκταθῇ εἰς καθαρὸν ἀέρα, νὰ προκα-
λέσῃ ἔμετον ἄφθονον καὶ νὰ προσκαλέσῃ εὐθὺς
ἰατρόν. Σύμπτωμα πρῶτιστον τιαύτης παθήσεως
εἶναι ἡ κεφαλαλγία καὶ ἡ ἀποτροπίασις πρὸς τοὺς
ἀναμμένους ἄνθρακας.

120. Εἰσοδος εἰς τὸ ἔαρ.

Ὁ πάγος ἐξέλιπεν. Ἡ χιών κατὰ τὰς πε-
διάδας διελύθη· μόνον τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων

καλύπτει ἀκόμη. Τὰ πτηνὰ ἤρχισαν πάλιν τὸ
τερψίθυμον αὐτῶν ἄσμα. Οἱ κῆποι, αἱ πεδιά-
δες, οἱ ἀγροὶ καὶ πάντα τὰ φυτὰ ἤρχισαν νὰ
ἐνδύωνται πάλιν τὴν πρασίνην αὐτῶν στολήν. Καὶ
αὐτὸς ὁ ἥλιος εἶναι τώρα θερμότερος.

Ταῦτα ὅλα δεικνύουν, ὅτι ὁ γέρων χειμῶν
ἀπῆλθεν.

Εἰσήλθομεν εἰς τὸ τερπνὸν ἔαρ.

Μικρὸν ἀκόμη καὶ τὸ ἄσμα τῶν ὀδικῶν
πτηνῶν, ἡ πρασινίζουσα πεδιάς, τὰ ἀνοστό-
λιστα φυτὰ, τὰ χαίροντα ζῶα, πάντα ταῦτα
θὰ ἀποτελοῦν τὸ ἐναρμόνιον ἄσμα τῆς ἀναγεννή-
σεως τῆς φύσεως.

Εἰσήλθομεν εἰς τὸ πεθητὸν ἔαρ.

Τὸ ἔαρ εἶναι ὁ χρόνος, κατὰ τὸν ὁποῖον νέα
φυτὰ, νέα ζῶα ἀναφαίνονται καὶ τὴν ὑπαρξιν
λαμβάνουν. Ἐκ τῶν φυτῶν νέοι βλαστοί, νέοι
καρποὶ προκύπτουν καὶ παρουσιάζονται.

Εἰσήλθομεν εἰς τὸ γλυκὺ ἔαρ.

Νέαι ἐλπίδες ἀναπτερόνουν καὶ ἐνθαρρύνουν
τὸν ποιμένα, τὸν γεωργόν, τὸν κηπουρόν, ὅλους
τοὺς ἀνθρώπους.

121. Οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος.

Ἦδη οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν ἤρχισαν πάλιν τὸ ἔργον αὐτῶν.

Ἐνταῦθα ὁ γεωργὸς ἀροτριᾷ καὶ προετοιμάζει τὸν ἀγρὸν εἰς νέαν σπορὰν καὶ φυτεῖαν.

Ἐκεῖ ὁ κηπουρὸς κλαδεύει τὰ ὀπωροφόρα δένδρα τοῦ κήπου· σκάπτει· χωρίζει εἰς ἄ ν δ η ρ α· λιπαίνει καὶ προετοιμάζει τὸν κήπον εἰς διαφόρους φυτείας καὶ σποράς. Περαιτέρω ὁ ἀμπελουργὸς καὶ ὁ τὴν ἐλαίαν καλλιεργῶν κλαδεύουν καὶ σκάπτουν τὴν ἀμπελον καὶ τὴν ἐλαίαν. Ἴδέ· ἀκόμη περαιτέρω ὁ ἀμπελῶν καὶ ὁ ἐλαιῶν εἶναι πλήρεις ἐργατῶν. Οἱ ἐργάται οὗτοι, εἰς γραμμὴν τεταγμένοι, οἱ μὲν κλαδεύουν, οἱ δὲ σκάπτουν τὸν ἐλαιῶνα καὶ τὸν ἀμπελῶνα, ἄλλοι δὲ νέαν ἀμπελον φυτεύουν.

Ἐνταῦθα ὁ γεωργὸς σπείρει μὲν διάφορα σπέρματα, δρυζαν, ἐρεβίνθους, κέγχρον, σήσαμον, ἀραβόσιτον καὶ ἄλλα· φυτεύει δὲ καὶ συγχρόνως ποτίζει τὴν νικοτιανήν. Ἐκεῖ ὁ κηπουρὸς σπείρει μὲν φασιόλους, πῆτα, σικυοὺς, πέπονας, ὑδροπέπονας καὶ ἄλλα· σκα-

λίξει τοὺς κυάμους καὶ τὰ σκόροδα· φυτεύει δὲ τὰ κρόμ-
μα καὶ ἄλλα λάχανα.

Περαιτέρω διάφοροι δενδροκόμοι νέα δένδρα
φυτεύουν.

Ἄλλ' ἰδέ· ἀκόμη περαιτέρω· ὁ ἀνθοκόμος τὰ
ῥαῖα καὶ εὐώδη αὐτοῦ ἄνθη περιποιεῖται· κλα-
δεύει· καθαίρει· σκαλίζει· φυτεύει· λιπαίνει· πο-
τίζει.

Ἐν γένει ὅλοι οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν, ὡς
πρόβατα διεσπαρμένοι, τὸ ἔργον των ἐκτελοῦν.

Πόσον καλὸν καὶ ὠφέλιμον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐργασία!
Ἡ ἐργασία εἶναι ζωὴ· ἡ ἐργασία φέρει τὴν εὐτυχίαν.
Ἄνευ ἐργασίας οὐδὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν.

122. Ἡ ὥρα τοῦ ἔαρος.

Ἀπὸ πολλοῦ εἰσήλθομεν εἰς τὸ τερπνὸν καὶ
γλυκὺ ἔαρ. Γινώσκομεν, ὅτι τὸ ἔαρ εἶναι μία
τῶν τεσσάρων ὥρῶν τοῦ ἔτους. Εἶδομεν, ὅτι

1. Ὅρα ἀνάγνωσμα 72, σελ. 100.

κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔαρος ἡ φύσις ἅπασα ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ ὕπνου, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ τὸν χειμῶνα εὐρίσκετο. Εἶδομεν, ὅτι ἡ φύσις ἀναγεννᾶται. Εἶδομεν, ὅτι νέα φυτά, νέα ζῷα εἰς τὴν ζωὴν ἔρχονται καὶ τὴν ὑπαρξιν λαμβάνουν.

Ἡ θερμότης τοῦ ἀέρος εἶναι μετρία καὶ συγκεκραμένη. Ὁ ἀήρ εἶναι πλήρης εὐωδίας τῶν διαφόρων καὶ ποικίλων κατὰ τὸ χρῶμα ἀνθέων.

Ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου ὁσημέραι αὐξάνει μὲν, ἀλλ' εἶναι ἀκόμη μετρία.

Ὁ ἥλιος ἱκανῶς ὑψώθη εἰς τὸν ὀρίζοντα. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δύο περιτὴν ἔκτην ὥραν, ὅπως τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου. Αἱ ἡμέραι καὶ τῶρα εἶναι ἴσαι πρὸς τὰς νύκτας· εἶναι πάλιν ἰσημερία. Ἡ ἰσημερία τοῦ ἔαρος λέγεται ἔαριν ἢ ἰσημερία.

Τὸ ἔαρ ἄρχεται τὴν 9 Μαρτίου καὶ λήγει τὴν 9 Ἰουνίου. Τὸ ἔαρ διαρκεῖ τρεῖς μῆνας.

Ἡ ἡμέρα πάντοτε αὐξάνει, ἡ δὲ νύξ ἐλαττοῦται.

Ἡ αὐξήσις καὶ ἐλάττωσις αὕτη εἶναι κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτὰ τῆς ὥρας καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

123. Αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι κατὰ τὸ ἔαρ.

— Ὁ Πέτρος εἶναι υἱὸς γεωργοῦ. Ὁ Δημήτριος ἔχει πατέρα κηπουρόν. Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι ἀμπελουργὸς καὶ καλλιεργεῖ τὰς ἐλαίας.

Κατὰ τινεσ ἐσπέραν ὁ Πέτρος ἐρωτᾷ τὸν πατέρα αὐτοῦ·

— Ποῦ θὰ ὑπάγῃς αὔριον πάτερ; Τίνα ἐργασίαν ἔχεις;

— Θὰ ὑπάγω νὰ ἀροτριάσω τὸν ἀγρόν, τέκνον μου, ἀπαντᾷ ὁ πατὴρ τοῦ Πέτρου.

— Μεθαύριον δὲ ποῦ θὰ ὑπάγῃς, πάτερ; πάλιν ἐρωτᾷ ὁ Πέτρος.

— Μεθαύριον θὰ ὑπάγω νὰ βοτανίσω τὸν σίτον, καὶ νὰ σπείρω διάφορα ὄσπριμα δημητριακά, υἱέ μου· ἀποκρίνεται πάλιν ὁ πατὴρ τοῦ Πέτρου.

Καὶ ὁ Δημήτριος ἐρωτᾷ κατ' ἄλλην ἐσπέραν τὸν πατέρα αὐτοῦ·

— Τίνας ἐργασίας ἔχεις αὔριον εἰς τὸν κῆπον, πάτερ;

— Πολλάς, τέκνον μου, πολλάς. Πρῶτον θὰ

ἐκριζώσω τὰ φυτά, τὰ ἔποια παρήκμασαν πλέον, δηλαδή τὰ λάχανα τοῦ χειμῶνος, τὰ πράσα καὶ τὰ σέλινα. Θὰ σκάψω τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κήπου καὶ θὰ λιπάνω, ἵνα σπείρωμεν σικυούς, πέπονας καὶ ὑδροπέπονας, τοὺς ὁποίους τόσοσιν πολὺ ἀγαπᾶς. Ἐπειτα θὰ σκαλίσω καὶ θὰ βοτανίσω τοὺς κυάμους καὶ ἄλλα φυτά· θὰ σπείρω καὶ θὰ φυτεύσω ἄλλα πολλὰ σπαρτά, φυτά καὶ λάχανα.

Καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἠρώτα πρῶτον τινὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

— Τί ἔχεις νὰ πράξης σήμερον εἰς τὴν ἀμπελον, πάτερ;

— Πολλά, τέκνον μου, πολλὰ ἔχω νὰ πράξω· θὰ σκαλίσω μέρος τῆς ἀμπέλου· θὰ φυλλολογήσω ἄλλο· θὰ δέσω ἄλλο· θὰ θειώσω, θὰ βοτανίσω. Ἐπειτα θὰ ποτίσω καὶ θὰ ἐμβολιάσω ἐλαίας τινάς, θὰ ἐγκεντρίσω δὲ καὶ τινὰ κλήματα καὶ ἀχράδας τινάς. Ἐχεις καιρὸν νὰ ἐλθῆς νὰ με βροηθήσης, τέκνον μου;

— Ἄ! Πολὺ ἐπεθύμουν, πάτερ μου· ἀλλὰ μοῦ εἶναι ἀδύνατον. Ἐχομεν βίαν νὰ τελειώσωμεν τὰ μαθήματα, καὶ ὁ διδάσκαλος πα-

ρήγγειλε νὰ μὴ λείπη κάνεις· ἔχω δὲ καὶ μελέτας
πολλὰς, πολλὰς. Ἄ! Πόσον ἐπεθύμησα τοὺς ἀγρούς!
Χαῖρε, πάτερ μου. Ὑπάγω εἰς τὸ σχολεῖον.

— Ὑγίαινε, τέκνον μου. Ὁ Θεὸς μαζί σου.

(Τίνες αἱ κατὰ τὸ ἔαρ γεωργικαὶ ἐργασίαι; Τί πράττει ὁ γεωργός; Τί ὁ κηπουρός; Τί ὁ ἀμπελουργός;).

124. Ἑαρινὴ ἑσπέρα.

ὦ! χαῖρε, ὠραία ἑσπέρα,
ἔλθε εἰς ζεφύρου πτερά.
Τὸν καιόντα δροσίζ' αἰθέρα,
τοῦ Πλάστου πνοῇ δροσερά.

Ἐν ἡμᾶς εἶν' ἡ δρόσος σου λήθη·
μ' αὐτὴν λησιμονοῦμεν ἡμεῖς
δεινῶν ψυχικῶν μας τὰ πλήθη,
καὶ καῦσιν ἡμέρας θερμῆς.

ὦ! χαῖρε, ἑσπέρα! Μοιράζεις
τερπνὰς ἀναπαύσεις ἔς τὴν γῆν
κ' ἡσύχως τὸν νοῦν ἐτοιμάζεις
εἰς ὕπνου ἀγίαν σιγὴν.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

125. Σύγκρισις ἔαρος καὶ φθινοπώρου.

Ὁμοιότητες. Τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον εἶναι ὥραι τοῦ ἔτους. Καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ὥρας τοῦ ἔτους ἡ θερμότης τοῦ ἀέρος εἶναι σύγχεραμένη. Καὶ κατὰ τὰς δύο ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου εἶναι μετρία. Καὶ κατὰ τὰς δύο γίνεται ἰσημερία. Καὶ αἱ δύο διαρκοῦν ἀνὰ τρεῖς μῆνας.

Διαφοραί. Κατὰ τὸ φθινόπωρον αἱ ὀπώραι ρθίνουσι κατὰ τὸ ἔαρ ἀρχίζουσι νὰ γίνωνται. Κατὰ τὸ φθινόπωρον οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν συλλέγουσι τοὺς καρποὺς αὐτῆς· κατὰ τὸ ἔαρ σπείρουσι καὶ φυτεύουσι. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ φύσις ἐκδύεται καὶ εἰς ὕπνον ἐτοιμάζεται· κατὰ τὸ ἔαρ ἐνδύεται καὶ νέαν ζωὴν ἀναλαμβάνει. Κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰ δένδρα καὶ ἐν γένει τὰ φυλλορροοῦντα φυτὰ ἀποφυλλίζονται· κατὰ τὸ ἔαρ τὴν ὥραιαν αὐτῶν στολὴν πάλιν ἀνακτῶνται. Τὸ φθινόπωρον εἶναι ἡ μετάβασις ἀπὸ τῆς ζωῆς καὶ ἐνεργείας εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάπαυσιν· τὸ ἔαρ εἶναι ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ θανάτου καὶ τῆς

ἀναπαύσεως εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐνέργειαν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ φύσις πενθεῖ, χάνουσα τὴν λαμπρότητα αὐτῆς· κατὰ τὸ ἔαρ χαίρει, ἀνακτωμένη αὐτὴν. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἡ ἡμέρα βαίνει ἐλαττωμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξάνουσα· κατὰ τὸ ἔαρ ἡ ἡμέρα βαίνει αὐξάνουσα, ἡ δὲ νύξ ἐλαττωμένη. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ὁ ἥλιος ὀσημέραι ταπεινοῦται εἰς τὸν ὀρίζοντα· κατὰ τὸ ἔαρ ἀνυψοῦται.

126. Ἡ ἄνοιξις.

Νά, ἡ ἄνοιξις ἀρχίζει
καὶ τὸ δένδρον πρασινίζει
τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Οὐρανὸς καὶ γῆ γελοῦνε,
τὰ πουλάκια κελαδοῦνε,
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Τὰ παιδιὰ μὲ τραγοῦδια
κόπτουν κόκκινα λουλούδια.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Μαύρας πτέρυγας ἀπλώνει
καὶ πετᾷ τὸ χελιδόνι.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Ὅλ' ἢ γῆ εὐωδιάζει
καὶ ἡ χλόη τὴν σκεπάζει.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Ἀνδῶν μὲ χάριν ψάλλει
τῆς ἀνοίξεως τὰ κάλλι.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Καὶ ἡμεῖς χειροκροτοῦμεν
καὶ τὸν Πλάστην ἀνυμνοῦμεν.
Τί χαρά, τί χαρά,
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ.

127. Ἡ ὥρα τοῦ θέρους.

Παρῆλθε τὸ τερπνὸν ἔαρ. Εἰσήλθομεν εἰς τὸ
θέρος.

Γινώσκομεν, ὅτι τὸ θέρος εἶναι μία τῶν τεσσάρων ὥρῶν τοῦ ἔτους.

Δὲν ὑπάρχει πλέον ἢ εὐωδία τῶν ἀνθέων. Δὲν ἀκούεται τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν, καθὼς κατὰ τὸ ἔαρ.

Ἦδη οἱ νεοσσοὶ τῶν πτηνῶν ἐγένοντο καὶ αὐτοὶ πτηνά. Οἱ ἄμνοι ἐγένοντο πρόβατα.

Ἦδη ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου εἶναι ὑπερβολικὴ. Ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ἤρχισε νὰ ξηραίνεται. Οἱ καρποὶ, ἰκανῶς αὐξήσαντες, ἤρχισαν νὰ ὠριμάζουν. Ὁ σίτος ἤρχισε νὰ κιτρινίζει.

Ὁ ἥλιος ὑψώθη εἰς τὸν οὐρανὸν μέχρι τοῦ ὑψίστου σημείου. Περισσότερον δὲν θὰ ὑψωθῇ.

Ἐφεξῆς ἄρχεται ταπεινούμενος.

Ἦδη εἶναι ἡ μεγίστη ἡμέρα, σχεδὸν 15 ὥρων, καὶ ἡ ἐλαχίστη νύξ, σχεδὸν 9 ὥρων.

Τὸ θέρος ἄρχεται τὴν 9 ἰουνίου καὶ λήγει τὴν 11 Σεπτεμβρίου. Διαρκεῖ τρεῖς μῆνας, Ἰούνιον Ἰούλιον, Αὐγουστον.

Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ θέρους ἡ ἡμέρα ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξάνουσα. Ἡ αὐξήσις καὶ ἡ ἐλάττωσις αὕτη εἶναι κατὰ μέσον ὄρον δύο λεπτὰ τῆς ὥρας καθ' ἐκάστην ἡμέραν.

Σύγκρισις τοῦ θέρους πρὸς τὸν χειμῶνα

Ὁμοιότητες. Τὸ θέρος και ὁ χειμὼν εἶναι ὥραι τοῦ ἔτους. Καὶ κατὰ τὰς δύο ταύτας ὥρας εἶναι ὑπερβολικὰ τὰ δύο ἀντίθετα, ἡ θερμότης και τὸ ψυχος. Καὶ κατὰ τὰς δύο ὥρας γίνονται ἐξετάσεις τῶν σχολείων.

Διαφοραί. Κατὰ τὸ θέρος εἶναι ἡ θερμότης ὑπερβολική· κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι τὸ ψυχος ὑπερβολικόν. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους ὁ ἥλιος εἰς τὸν οὐρανὸν εὐρίσκεται εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον, ἄρχεται δὲ ταπεινούμενος· κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος εὐρίσκεται εἰς ταπεινότατον σημεῖον, ἄρχεται δὲ ἀνυψούμενος.

Κατὰ τὸ θέρος τὰ φυτὰ θάλλουν· κατὰ τὸν χειμῶνα τὰ φυλλοβόλα εἶναι γυμνά. Κατὰ τὸ θέρος οἱ καρποὶ ὠριμάζουσι· κατὰ τὸν χειμῶνα ἡ γῆ ἀναπαύεται. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους εἶναι ἡ μεγίστη ἡμέρα, ἡ ἐλαχίστη νύξ· κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος εἶναι ἡ μεγίστη νύξ, ἡ ἐλαχίστη ἡμέρα. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ θέρους ἡ μὲν ἡμέρα ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ νύξ αὐξάνουσα· ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ χειμῶνος ἡ

νύξ ἄρχεται ἐλαττουμένη, ἡ δὲ ἡμέρα αὐξάνουσα.
 Κατὰ τὸ θέρος ἔχομεν ἀνάγκην ἀναψύξεως καὶ ἐλα-
 φρῶν ἐνδυμάτων· κατὰ τὸν χειμῶνα ἔχομεν χρεῖαν
 θερμάνσεως καὶ βαρέων ἢ θερμῶν ἐνδυμάτων.

Κατὰ τὸ θέρος ἔχομεν ἐνιαυσίους ἐξετάσεις· κατὰ
 τὸν χειμῶνα τὰς ἐξαμηνιαίας.

129. Τὸ θέρος.

ὦ! τί θερμότης θερινή!
 ὁ ἥλιος πῶς λάμπει!
 ὦ! τί θερμότης θερινή!
 Τὴν γῆν ζωογονεῖ!

Πρωί, πολὺ πρωὶ ἀρχίζει
 εἰς τὸν ἀγρὸν ὁ γεωργὸς
 τὰ σιτηρὰ του νὰ θερίζη,
 ἐπιμελὴς καὶ φιλεργός.

Ἡ κόρη συναθροίζει
 τοὺς στάχυς ἐν χαρᾷ,
 ἐν ἄσπασμα ψιθυρίζει
 ἢ εὐμορφὸς μικρά.

ὦ! τί θερμότης θερινή!
 κ. τ. λ.

Τῶν δένδρων τὰ κλαδία κλίνουν,
 γεμᾶτα εἶν' ὀπωρικά·
 πολλὰ ὡς αὔριον θὰ γείνουν,
 κ' εἶν' ἄλλα ὄριμα γλυκά.

Ροδάκινα καὶ μῆλα
 καὶ σῦκα ἀνοικτά,
 κεράσια μὲ φύλλα
 πέντ' ἕξη κολλητά.

ὦ ! τί θερμότης θερινή !
 κ. τ. λ.

Λαμπρὰ ἀνέτειλεν ἡμέρα,
 πλουσία εἶναι ὄλ' ἡ γῆ·
 ἢ φύσις, ὡς καλὴ μπτέρα,
 τοὺς κόπους ὄλων εὐλογεῖ.

Καὶ ἡμεῖς ὡς ἐργασθῶμεν,
 μετὰ θερμῆς εὐχῆς·
 τὸν Πλάστην εὐλογῶμεν
 ἐκ βάθους τῆς ψυχῆς.

ὦ ! τί θερμότης θερινή !
 κ. τ. λ.

Τὸ καρποφόρον καλοκαῖρι
 μαζί μὲ τοὺς καρποὺς τῆς γῆς
 σχολεῖων ἐξετάσεις φέρει,
 παιδιά χαίρουν καὶ γονεῖς.

Θὰ δρέψῃτ' ἐδῶ τώρα,
 γονεῖς μας ποθητοί,
 τῶν κόπων σας τὰ δῶρα·
 στιγμήν εὐλογητή !

130. Ἡ καλοκαιρία.

Γελαῖ τοῦ θέρους ὁ καιρός,
 ὁ λόφος θάλλει ἀνθηρός.
 Τὴν γῆν κοσμεῖ Θεοῦ χαρά·
 ὁ κύκνος παίζ' εἰς τὰ νερά.

Χωρὶς νεφέλῃν, κυανοῖ,
 τερπνοὶ προσβλέπουν οὐρανοί.
 Εἰς κήπους, δάση καὶ βουνὰ
 τὸν Πλάστην ψάλλουν τὰ πτηνά.

ΑΔ. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ

θ'

ΕΡΓΑ, ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ, ΜΕΡΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

131. Ὁ τρυγητός.

Ὁ τρυγητός εἶναι μία ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων ἐργασιῶν τοῦ φθινοπώρου.

Ἀπὸ πρῶτας ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες, κοράσια, κάλαθον καὶ μάχαιραν ἀνά χειρας ἔχοντες, εἰς τὸν ἀμπελῶνα πορεύονται. Ἄλλοι, ζῶα καὶ ἀμάξας φορηγούς ὀδηγοῦντες, εἰς τὸν ἀμπελῶνα ἔρχονται.

Ἐκεῖ. ἀνά τὴν ἀμπελον διασκόρπιζόμενοι, κόπτουν τὰς γλυκείας καὶ εὐχύμους σταφυλὰς καὶ γεμίζουν τοὺς καλάθους αὐτῶν. Κενόνουν ἔπειτα τοὺς καλάθους εἰς τὰ κάμιστρα ἢ τὰς ἀμάξας ἢ τοὺς κάδους καὶ πάλιν ἄρχονται κόπτοντες καὶ τοὺς καλάθους γεμίζοντες. Τοιοῦτοτρόπως πράττουν, ἕως ὅτου τρυγήσουν ὅλον τὸν ἀμπελῶνα.

Οἱ ὀδηγοὶ τῶν φορηγῶν ζώων καὶ ἀμαξῶν,

εὐθὺς ἅμα γεμίσουν τὰ κάνιστρα ἢ αἱ ἄμαξαι, ὀδηγοῦν τὰ μεταφέροντα τὰ κάνιστρα ἢ τὰς ἄμαξας ζῶα εἰς τὸν ληνόν· ἐκεῖ κενόουν τὰς σταφυλάς εἰς τὸν ληνόν καὶ ἐπανερχονται ἕως δτου τρυγηθῆ ὅλος ὁ ἄμπελών.

Ἡ ἐργασία τοῦ τρυγητοῦ εἶναι πολὺ τερπνὴ καὶ εὐχάριστος· διὰ τοῦτο ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι ἄνθρωποι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες τρέχουν εἰς αὐτήν.

Αἱ σταφυλαὶ τρώγονται πρόσφατοι καὶ εἶναι πολὺ εὐχάριστοι καὶ θρεπτικοί. Πολλὰς ὅμως τῶν σταφυλῶν ἠλιάζομεν καὶ οὕτως ἔχομεν τὰς σταφίδας· ἠλιάζουν δὲ συνήθως τὰς σταφυλάς, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν γίγαρτα, τὴν κορινθιακὴν καὶ τὴν σουλτανίνην.

132. Ἡ κατασκευὴ τοῦ οἴνου.

Α'

Γινώσκω τὸν καρπὸν τῆς ἀμπέλου, τὰς γλυκειὰς καὶ εὐχύμους σταφυλάς.

Μέγα μέρος τῶν σταφυλῶν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴνου.

Δοχεῖον ἢ δεξαμενὴ, τὸ ὁποῖον λέγεται λη-
νός, εἶναι κατεσκευασμένον, διὰ νὰ πατηθοῦν
ἢ πιεσθοῦν αἱ σταφυλαί. Ἀφοῦ βάλουν τὰς στα-
φυλάς εἰς τὸν ληνόν, ἢ πατοῦν αὐτάς διὰ τῶν
ποδῶν, ἢ θλίβουν διὰ ἐργαλείου ἐπιτηδείου. Κά-
τωθεν τοῦ ληνοῦ ὑπάρχει ὀπή, ἐκ τῆς ὁποίας
ρεεῖ καὶ ἐξέρχεται ὁ γλυκὺς χυμὸς τῶν στα-
φυλῶν. Ὁ χυμὸς οὗτος λέγεται γλεῦκος.

Τὸ γλεῦκος μεταφέρουν καὶ ἐμβάλλουν εἰς τὰ
οἴνοδοχεῖα, μὴ γεμίζοντες αὐτὰ ἐντελῶς.

Μετ' ὀλίγας ὥρας τὸ γλεῦκος ἄρχεται ἀνα-
βράζον καὶ πάσχον τὴν λεγομένην ζύμωσιν.
Ἡ ζύμωσις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

Β'.

Ἐν ὅσῳ τὸ γλεῦκος βράζει, ἐκπέμπει ἀερίον
τι, πολὺ πνιγηρὸν καὶ θανατηφόρον.
Πολλοὶ ἄνθρωποι, κύψαντες ἀπροσέκτως, ἢ
πεσόντες εἰς δοχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔβραζε
γλεῦκος, ἀπεπνίγησαν καὶ ἀπέθανον αὐθωρεί.
Πρέπει πολὺ νὰ φυλαττώμεθα ἀπὸ τοῦ εἰρη-
μένου ἀερίου.

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῆς βράσεως τὸ γλεῦ-

κος μεταβάλλεται εἰς οἶνον, ἔτοιμον εἰς πόσιν. Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ πίνωμεν τὸν νέον οἶνον, πρὶν ἢ ἐντελῶς καθαρισθῆ, διότι εἶναι ἐπιβλαβῆς εἰς τὴν ὑγείαν.

Πολλοὺς τρόπους μεταχειρίζονται εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ οἴνου. Ἄλλὰ ὁ κάλλιστος οἶνος εἶναι ὁ ἀμιγῆς καὶ μηδεμίαν ξένην οὐσίαν περιέχων. Πᾶς ἄλλος εἶναι ἐπιβλαβῆς εἰς τὴν ὑγείαν.

Ὁ οἶνος εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων δώρων, τὰ ὁποῖα ὁ πανάγαθος Θεὸς μᾶς ἔδωκε. Χρῆστοῦμεν ὅμως νὰ ποιῶμεν καὶ χρῆσιν ἀρίστην καὶ μετρίαν, διότι ἄλλως γίνεται αἰτία βλάβης καὶ καταστροφῆς.

Ὁ ἐντελῶς καθαρὸς καὶ ἀμιγῆς οἶνος, μετρίως πινόμενος, εἶναι πολὺ ὠφέλιμος καὶ τონωτικὸς εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπὲρ τὸ μέτρον ὅμως πινόμενος, εἶναι καταστρεπτικὸς τῆς ὑγείας. Οἱ παῖδες δὲν ἔχουν ἀνάγκην τοῦ οἴνου, ἂν μάλιστα εἶναι ὑγιεῖς καὶ εὐτροφεῖς. (Τίς λέγεται μέθυσος; Τίνα τὰ κακὰ τῆς μέθης;).

133. Ὁ ἄρτος.

Ὅσακίς πεινώ, λέγω πρὸς τὴν καλὴν μου μητέρα· «Μῆτερ, πεινώ».

Ἡ καλὴ μου μήτηρ μοῦ δίδει τεμάχιον ἄρτου λευκοῦ καὶ θρεπτικοῦ. Τρώγω καὶ καταπαύω τὴν πείνάν μου.

Ὁ ἄρτος εἶναι ἡ κυριωτάτη τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Εὐτυχεῖς εἶναι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἄρτον. Δυστυχεῖς εἶναι ὅσοι δὲν ἔχουν ἄρτον.

Τὸν ἄρτον κατασκευάζει ὁ ἄρτοποιὸς ἐκ τοῦ ἀλεύρου. Τὸ ἄλευρον γίνεται ἐκ τοῦ σίτου. Τὸν σίτον ἀλέθει ὁ μυλωθρὸς εἰς τὸν μύλον. Ὁ μύλος κινεῖται διὰ τοῦ ὕδατος ἢ διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἢ διὰ τοῦ ἀνέμου. Ὁ μύλος εἶναι ἡ ὑδρόμυλος ἢ ἀτμόμυλος ἢ ἀνεμόμυλος.

Ὁ ἄρτοποιὸς λαμβάνει τὸ ἄλευρον· κοσκινίζει αὐτό· ἐμβάλλει ἅλας καὶ ζύμην· ἀναμιγνύει ἄλευρον μετὰ τοῦ ὕδατος· ζυμόνει·

πλάττει· καίει τὸν κλίβανον· βάλλει ἐντὸς τοῦ κλίβανου τὸν ἄρτον καὶ ψήγει αὐτόν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἄρτος εἶναι ἕτοιμος εἰς βρώσιν.

Ἐπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος, ὅστις πωλεῖ τὸν ἄρτον· οὗτος λέγεται ἄρτοπώλης.

(Τί λέγεται ἄρτοπωλεῖον;).

Τώρα ἐμάθομεν πῶς γίνεται ὁ ἄρτος. Ἄλλαχού θά ἴδωμεν πῶς γίνεται ὁ σίτος.

134. Σπορά καὶ καλλιέργεια τοῦ σίτου.

Γινώσκω, ὅτι ὁ ἄρτος γίνεται ἐκ τοῦ σίτου¹. Ὁ σίτος εἶναι καρπὸς τοῦ φυτοῦ, τὸ ὅποιον λέγεται ὡσαύτως σῖτος².

Ὁ ἀγρός, εἰς τὸν ὅποιον σπείρεται ὁ σίτος, ἀροτριᾶται κατὰ τὸ ἔαρ, καὶ λιπαίνεται.

Ὁ σίτος σπείρεται κατὰ τὸ φθινόπωρον, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον.

1. Ὅρα ἀνάγνωσμα 141, σελ. 191. 2. Ὅρα ἀνάγνωσμα 71, σελ. 98.

Ἡ ποσότης τῶν σπόρων εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν φύσιν τῆς γῆς. Ἐπὶ σκληρᾶς καὶ συμπαγοῦς γῆς ρίπτουν περισσοτέρους σπόρους παρὰ ὄσους ρίπτουν ἐπὶ γῆς εὐφόρου.

Ὁ σῖτος ὁ ὁποῖος σπείρεται, πρέπει νὰ εἶναι καθαρὸς, διότι πολλάκις μετὰ τῶν σπόρων τοῦ σίτου σπείρονται καὶ φυτὰ πολὺ ἐπιβλαβῆ· τὰ φυτὰ ταῦτα κωλύουν τὴν αὐξησιν καὶ ἐπιτυχίαν τοῦ σίτου.

Ἄμα κατὰ τὸ ἔαρ ὁ σῖτος αὐξήσῃ εἰς ὕψος τριάκοντα ἑκαταστῶν τοῦ μέτρου, πρέπει ἐπιμελῶς νὰ βοτανισθῇ. Πρέπει δηλαδή νὰ καθαρῇ ἀπὸ τῶν ἀγρίων χόρτων, διὰ νὰ μὴ ἀφαιροῦν αὐτὰ τὴν ἰκμάδα τῆς γῆς καὶ πνίγουν τὸν σῖτον.

Ὁ σῖτος ὑπόκειται εἰς ἀσθενείας. Πολλάκις τὰ φύλλα αὐτοῦ χάνουν τὸ πράσινον χρῶμά των καὶ πρόσλαμβάνουν κηλίδας ὑπερύθρους. Αἱ κηλίδες αὗται καλοῦν καὶ μαραίνουσι τὸν σῖτον. Ἡ ἀσθένεια αὕτη ὀνομάζεται σκωρία.

Προλαμβάνομεν τὴν σκωρίαν καθαρίζοντες τοὺς ἀγροὺς καὶ σπείροντες σπόρους ὑγιεῖς εἰς τὴν γῆν, ἣ ὁποία δὲν ἐλιπᾶν ἠθὴ προσφάτως.

Σειρὰ Ἀναγνωσμάτων

Ἄλλοτε πάλιν ὁ σπόρος σήπεται ἐντελῶς καὶ μεταβάλλεται εἰς κόνιν μέλαιναν. Ἡ ἀσθένεια αὕτη λέγεται ἐρυσίθη ἢ σῆψις. Προλαμβάνεται ἢ ἐρυσίθη, ἐὰν οἱ σπόροι, πρὶν νὰ σπαροῦν, μένουν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἐντὸς ἀσβεστώδους ὕδατος.

Περὶ θερισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης συγκομιδῆς τοῦ σίτου θὰ εἰπῶμεν ἀλλαχοῦ1.

135. Ὁ θερισμὸς καὶ ὁ ἀλοητὸς τοῦ σίτου.

Ἦδη οἱ ἀγροὶ τοῦ σίτου εἶναι τρόπον τινὰ κεχρυσωμένοι. Ὁ σίτος εἶναι ἐντελῶς ὄριμος καὶ ἔτοιμος εἰς θερισμόν. Ἰδὲ τοὺς στάχους εἶναι κεκλιμένοι ἕνεκα τοῦ βάρους αὐτῶν.

Ἰδὲ τοὺς ἀγροὺς τοῦ σίτου κυματίζουν ὡς θάλασσα χρυσιζουσα.

Οἱ θεριτταὶ ἠτοίμασαν τὰ δρέπανα αὐτῶν. Ἴδου ἀνά χειρας αὐτὰ κρατοῦντες πορεύονται εἰς τὸν ἀγρόν, τάττονται εἰς γραμμὴν καὶ θερίζουν τὸν σίτον σχηματίζον δράγματα. Πολλὰ δράγματα δένουν εἰς ἓν καὶ συγχρο-

1. Ὅρα τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ἀνάγνωσμα 143.

τοῦν δεμάτια. Τὰ δεμάτια φορτόνουν ἐπὶ τοῦ ἵππου ἢ τοῦ ἡμιόνου ἢ ὄνου ἢ τῆς φορτηγοῦ ἀμάξης και μεταφέρουν εἰς τὴν ἄλωνα. Ἐκεῖ σωρεύουν αὐτὰ και κάμνουν τὰς θημωνίας.

Ἀφοῦ θερίσουν ὅλον τὸν σῖτον, θὰ ρίψουν τὰ δεμάτια εἰς τὴν ἄλωνα, θὰ λύσουν αὐτὰ, θὰ εἰσαγάγουν ἵππους ἢ ἡμιόνους, ἢ ὄνους ἢ βόας, ἵνα ἀλωνίσουν τὸν σῖτον. Ἐπειτα θὰ σωρεύσουν αὐτὸν και θὰ λικμήσουν μετὰ τὴν λίχημην ὁ μὲν καρπὸς θὰ μετενεχθῆ εἰς τὰς σιταποθήκας, τὸ δὲ ἄχυρον εἰς τοὺς ἀχυρώνας.

Ὁ καρπὸς θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφήν τῶν ἀνθρώπων, τὸ δὲ ἄχυρον εἰς τροφήν τῶν ζώων.

Ὁ σῖτος ἐκ τῆς ἀποθήκης θὰ μετενεχθῆ (ποῦ; 1).

136. Σύγκρισις τοῦ ἐλαίου πρὸς τὸν οἶνον.

Ὁμοιότητες. Τὸ ἐλαιὸν και ὁ αἶνος εἶναι σώματα ρευστά. Και τὰ δύο εἶναι προϊόντα τεχνητὰ και φυτικά. Και τὰ δύο ἔχουν χρῶμα. Και τὰ δύο εἶναι χυμὸς τοῦ καρποῦ τῶν οἰκείων φυτῶν. Και τὰ δύο ἐξάγονται ἐκ

1. Ὁρα ἀνάγνωσμα 141 σελ. 191.

καρποῦ διὰ τῆς πίεσεως. Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα. Καὶ τὰ δύο εἶναι θρεπτικά καὶ τονωτικά εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τῶν δύο ἡ χρῆσις ὑπὲρ τὸ μέτρον εἶναι ἐπιβλαβεστάτη εἰς τὴν ὑγείαν.

Καὶ τὰ δύο εἶναι χρήσιμα εἰς τίνα τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας (τίνα;)

Διαφοραί. Τὸ ἔλαιον εἶναι λιπῶδες· ὁ οἶνος εἶναι σακχαρώδης. Τὸ ἔλαιον ἔχει ἴδιον χρῶμα, **κιτρινίζον**· ὁ οἶνος εἶναι διαφόρων χρωμάτων, συνήθως δὲ **πυρρὸς ἢ μέλας**. Ὁ οἶνος εἶναι μεθυστικός· τὸ ἔλαιον εἶναι εὐκόλιον. Ὁ οἶνος πίνεται, εἶναι ποτόν· τὸ ἔλαιον τίθεται εἰς τὰς τροφὰς ὡς ἄρτυμα. Ὁ οἶνος μόνον πίνεται· τὸ ἔλαιον χρησιμεύει εἰς τὰς ἀτμομηχανὰς καὶ εἰς φωτισμόν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σάπωνος. Ὁ οἶνος χρησιμεύει εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἀγίας κοινωνίας· τὸ ἔλαιον χρησιμεύει εἰς τὸ μυστήριον τοῦ ἀγίου βαπτίσματος καὶ τοῦ εὐχελαίου.

(Σύγκρινον κατὰ τὰ ἀνωτέρω οἶνον πρὸς ὄξος).

137. Τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα.

Ἡ γῆ ἄνευ καλλιεργείας σπανίως παράγει καρπούς καλοὺς καὶ χρησίμους. Ἐῖναι ἀνάγκη νὰ καλλιεργήσωμεν, νὰ λιπάνωμεν, νὰ βελτιώσωμεν καὶ νὰ καταστήσωμεν γόνιμον τὴν γῆν.

Εἰς τὴν καλλιεργεῖαν τῆς γῆς ἔχομεν ἀνάγκην διαφόρων ἐπιτηδείων ἐργαλείων. Πρώτιστον πάντων εἶναι τὸ ἄροτρον.

Τὸ ἄροτρον εἶναι μηχανὴ σύνθετος· εἶναι ἐπιτηδείως κατεσκευασμένον εἰς τὸ νὰ σύρηται ὑπὸ βοῶν, ἵππων ἢ ἡμιόνων· νὰ διασχίζῃ τὴν γῆν καὶ νὰ ἀνατρέπῃ τὸ χῶμα. Μέρος ἀναπότπαστον τοῦ ἀρότρου εἶναι τὸ ὑννίον, ὃ ζυγὸς καὶ αἰ ζευγλαί. Διὰ τοῦ ἀρότρου ἀροτριῶνται καὶ σπείρονται οἱ ἀγροί.

Τὰ ἐργαλεῖα ταῦτα εἶναι σιδηρὰ ἢ ξύλινα.

Ἔτερα ἐργαλεῖα γεωργικὰ εἶναι ὁ λίσγος, ἡ σκαπάνη, τὸ κτένιον καὶ τὸ σκαλιστήριον. Διὰ τούτων καλλιεργοῦνται οἱ κῆποι, οἱ ἀμπελώνες, τὰ δένδρα.

Ἔτερα γεωργικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ὁ πρίων, ἡ καλὶς καὶ τὸ κλαδευτήριον. Διὰ τούτων καθαρίζονται καὶ κλαδεύονται τὰ φυτά.

Ἔτερα γεωργικὰ ἐργαλεῖα εἶναι τὸ δρέπανον, τὸ πτυάριον, τὸ λικμητήριον καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν εἰς τὸν θερισμόν, τὸν ἀλοητὸν καὶ τὸν λικμητὸν τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν καρπῶν.

138. Ἡ ἀγορὰ καὶ οἱ εἰς αὐτὴν ἄνθρωποι.

Εἰς τὴν συνοικίαν ὑπάρχει τόπος ἢ οἰκοδόμημα, ἐνθα πωλεῖται ὁ ἄρτος· ἀλλαχοῦ πωλεῖται τὸ κρέας· ἀλλαχοῦ πωλοῦνται οἱ ἰχθύες· ἀλλαχοῦ πωλοῦνται τὰ ἐνδύματα, τὰ ὑποδήματα, τὰ ὑφάσματα, καὶ ἀλλαχοῦ ἄλλα διάφορα πράγματα, χρήσιμα καὶ ἀναγκαῖα εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ τόπος, ἐνθα πωλοῦνται καὶ ἀγοράζονται τὰ διάφορα πράγματα, λέγεται ἀγορά. Ἐκαστος τῆς ἀγορᾶς τόπος ἔχει τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον πωλεῖται καὶ ἀγοράζεται, ἐκεῖ.

Ὁ τόπος ἢ τὸ οἰκοδόμημα, ἐνθα πωλεῖται ὁ ἄρτος, λέγεται (πῶς ;).

(Ὀνόμασον τὸν τόπον ἢ τὸ οἰκοδόμημα, ἐνθα πωλεῖται ὁ σῖτος, ὁ οἶνος, τὸ κρέας, οἱ ἰχθύες, τὰ λάχανα καὶ τὰ ἄλλα γνωστὰ σοι πράγματα)1.

Τὰ διάφορα πράγματα πωλοῦν οἱ ἄνθρωποι.

Ἐκαστος ἄνθρωπος, ὅστις πωλεῖ τι εἰς τὴν ἀγοράν, ἔχει καὶ ὄνομα· τὸ ὄνομα αὐτοῦ λαμβάνει ἐκ τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον πωλεῖ.

Ὁ πωλὼν τὸν ἄρτον λέγεται (πῶς ;).

(Ὀνόμασον τὸν πωλοῦντα τὸν σῖτον, τὸν οἶνον, τὸ κρέας, τοὺς ἰχθύς, τὰ λάχανα καὶ τὰ ἄλλα γνωστὰ σοι πράγματα)2.

Εἰς τὴν ἀγοράν πλὴν τῶν τόπων, ἐνθα πωλοῦνται τὰ διάφορα πράγματα, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι τόποι ἢ οἰκοδομήματα ἐνθα κατασκευάζονται καὶ ποιῶνται πολλὰ τούτων καὶ ἄλλων.

Ὁ τύπος ἢ τὸ οἰκοδόμημα, ἐνθα ποιεῖται ὁ ἄρτος, λέγεται (πῶς ;).

(Ὀνόμασον τὸν τόπον, ἢ τὸ οἰκοδόμημα,

1. Ὁ διδάσκων λέγει τὸ πωλούμενον πρᾶγμα καὶ αἰτεῖ τοὺς μαθητὰς τὸ ὄνομα τοῦ τόπου καὶ τοῦ πωλητοῦ. Προσπαθεῖ δὲ νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδέν τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς πόλεως ἢ κώμης, ἐν ᾗ εἶναι.

2. Ὅρα τὴν ἀνωτέρω σημείωσιν.

ἔνθα ποιῶνται τὰ ὑποδήματα, τὰ ἐνδύματα, τὰ ὄπλα καὶ ἄλλα γνωστὰ πράγματα. Ὀνόμασον ἔτι τοὺς ποιῶντας τὰ πράγματα ταῦτα.

139. "Εκαστος ἄνθρωπος ἐργάζεται τι.

Ὁ διδάσκαλος διδάσκει τοὺς μαθητάς. Τὰ παιδία μανθάνουν γράμματα. Ἡ μήτηρ ἐκτελεῖ τὰ οἰκιακὰ ἔργα. Ὁ πατήρ ἐργάζεται τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Ὁ πατήρ μου εἶναι γεωργός. Ὁ πατήρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι κηπουρός καὶ ἀμπελουργός. Ὁ πατήρ τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἀρτοποιός καὶ ἀρτοποιώλης. Ὁ πατήρ τοῦ Γεωργίου εἶναι λαχανοπώλης καὶ ὀπωροπώλης. Ὁ θεὸς τοῦ Πέτρου εἶναι κρεοπώλης. Ὁ ἀδελφός τοῦ Ἀριστείδου εἶναι παντοπώλης. Ὁ υἱός τοῦ θεοῦ μου εἶναι ἰχθυοπώλης. Ὁ ἀνεψιός τῆς μητρός μου εἶναι ἀνθρακοπώλης καὶ ξυλοπώλης. Ὁ γείτων ἡμῶν εἶναι ἔμπορος καὶ ἀδαμαντοπώλης.

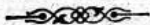
1. Καὶ ἐνταῦθα ὁ διδάσκων λέγει τὸ ὄνομα τοῦ πράγματος καὶ αἰτεῖ τὸν τόπον καὶ τὸν ποιῶντα αὐτό. Καὶ ἐνταῦθα προσπαθεῖ νὰ μὴ ἀφήσῃ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει ἢ κώμῃ ποιουμένων.

Ὁ Ἀνδρέας εἶναι ἀλιεύς. Ὁ Ἰωσήφ εἶναι ποιμὴν καὶ κτηνοτρόφος. Ὁ Ἡσαίας εἶναι κυνηγός.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἰατρός καὶ φαρμακοποιός. Ὁ θεὸς τοῦ Γεωργίου εἶναι δικηγόρος. Ὁ πατὴρ τοῦ Δημοσθένους εἶναι δικαστής.

Ὁ Θεμιστοκλῆς εἶναι πλοίαρχος. Ὁ Μιλτιάδης εἶναι στρατηγός. Ὁ Ζαχαρίας εἶναι ἱερεὺς.

Ἐκαστος ἄνθρωπος ἐργάζεται τι. Ἡ ἐργασία εἶναι καθήκον παντὸς ἀνθρώπου. Μόνον διὰ τῆς ἐργασίας ἔχομεν τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸν βίον. Μόνον εἰς τὴν ἐργασίαν εὐρίσκομεν ἡτυχιαν καὶ ἀνάπαυσιν. Ἀλλὰ ἡ ἐργασία πρέπει νὰ εἶναι ἔντιμος καὶ ὠφέλιμος εἰς τε τὸν ἐργαζόμενον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Εἰ δὲ μὴ δὲν εἶναι ἐργασία, ἀλλὰ ἀργία. Ἡ ἀργία εἶναι ἀξία κατακρίσεως. Πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ φεύγῃ τὴν ἀργίαν. Πᾶς ἄνθρωπος χρεωστεῖ νὰ μάθῃ ἐργασίαν τινα, ἀφοῦ πρῶτον μάθῃ τὰ ἀναγκαῖα εἰς πάντα ἄνθρωπον γράμματα.

ρη εἶναι ἡ ρίζα, ἡ ράχης, τὸ ἀκρορρίνιον, οἱ
 ῥώθωνες ἢ μυκτῆρες καὶ τὸ μεσορ-
 ρίνιον. Κάτωθεν τῆς ρινὸς εἶναι τὸ στό-
 μα· τοῦ στόματος μέρη εἶναι αἱ δύο σια-
 γόνες καὶ τὰ δύο χεῖλη, ἄνω καὶ κάτω, οἱ
 ὀδόντες, ὁ οὐρανίσκος, ἡ γλῶσσα.

Τοῦ τραχήλου μέρη εἶναι ἔμπροσθεν ὁ λαιμός,
 ὀπισθεν ὁ ἀυχὴν.

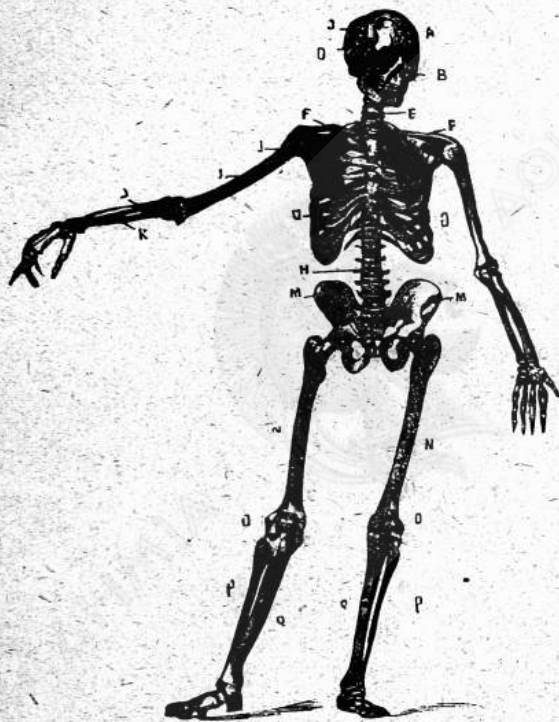
Τοῦ κορμοῦ μέρη εἶναι ἔμπροσθεν ὁ θώραξ καὶ
 ἡ κοιλία. Τοῦ θώρακος μέρη εἶναι τὸ στή-
 θος, αἱ μασχάλαι καὶ αἱ πλευραί.
 Ἄνω τοῦ κορμοῦ εἶναι οἱ ὦμοι. ὀπισθεν ἡ
 ράχης, τὰ νῶτα καὶ οἱ γλουτοί.

Αἱ χεῖρες εἶναι δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

Τῆς χειρὸς μέρη εἶναι ὁ βραχίων, ὁ ἀγ-
 χών, ὁ πῆχυς, ὁ καρπός, τὸ μετακάρ-
 πιον, ἡ παλάμη καὶ οἱ δάκτυλοι.

Οἱ πέντε δάκτυλοι ὀνομάζονται μέγας ἢ ἀν-
 τίχειρ, λιχανός ἢ δείκτης. μέσος
 παράμεσος, μικρός ἢ ὠπίτης. Οἱ τέσ-
 σαρες τῶν δακτύλων σύγκεινται ἐκ τριῶν
 μερῶν, ὁ μέγας σύγκειται ἐκ δύο· τὰ μέρη
 ταῦτα τῶν δακτύλων λέγονται φάλαγγες.

τὰ βλέφαρ καὶ αἱ βλεφαρίδες· ἄνωθεν τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι αἱ ὀφρύες· τὸ μεταξὺ τῶν δύο ὀφρύων μέρος λέγεται μεσό-

φρυον. Κάτωθεν τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι τὰ μῆλα τοῦ προσώπου καὶ αἱ παρειαί· μεταξὺ τῶν παρειῶν εἶναι ἡ ρίς τῆς ρινὸς μέ.

Ι' Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

149. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμὸν καὶ τέσσαρα ἄκρα, ἧτοι τὰς δύο γεῖρας καὶ τοὺς δύο πόδας¹.

Τῆς κεφαλῆς τὸ τριχωτὸν μέρος λέγεται κρανίον· τὸ ἄτριχον λέγεται πρόσωπον.

Τοῦ κρανίου μέρη εἶναι ἔμπροσθεν τὸ βρέγμα κατὰ τὰ πλάγια οἱ κρόταφοι, ἄνωθεν ἡ κορυφή, καὶ ὀπισθεν τὸ ἰνίον. Κάτωθεν τῶν κροτάφων εἶναι τὰ δύο ὠτα, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν· κάτωθεν τοῦ βρέγματος εἶναι τὸ μέτωπον. Ἡ γραμμὴ, ἢ διαχωρίζουσα τὸ κρανίον ἀπὸ τοῦ μετώπου, λέγεται στεφάνη.

Εἰς τὸ πρόσωπον εἶναι οἱ δύο ὀφθαλμοί· δεξιὸς καὶ ἀριστερός· τῶν ὀφθαλμῶν μέρη εἶναι

1. Ὁ διδάσκων δεικνύει ἕκαστον μέρος ἐπὶ τοῦ ἰδίου σώματος ὅσον ἐφικτόν.

Κατὰ τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων εἶναι οἱ ὀνυχες.

Οἱ πόδες εἶναι δύο, δεξιὸς καὶ ἀριστερός.

Τοῦ ποδὸς μέρη εἶναι ὁ μηρὸς, τὸ γόνυ, ἡ κνήμη, ὁ ταρσὸς τὸ μετατάρσιον ἡ πτέρνα, τὸ πέλμα, οἱ δάκτυλοι. Οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν ἔχουν τὰ αὐτὰ καὶ οἱ δάκτυλοι τῆς χειρὸς μέρη· ἔχουν προτέτι ὀνυχας.

141. Τὸ χέρι.

—Μαμά, ἡ Φρόσω ἔλεγεν ὀλίγον πειστωμένη, μὰ γνώμη ἔχομε μαζί ἐγὼ καὶ ἡ Ἑλένη.

Ὅμως ὁ κύριος ἐδῶ, τόσο μικρὸς ἀκόμη, ἔχει κ' ἐκεῖνος γνώμη.

Καὶ τὸ Γεωργάκη ἔδειξε, ἄσπρη μορφὴ, χιονάτη, παιδι μ' ὀλόχρυσά μαλλιά, ματιὰ ψυχὴ γεμάτη.

Γλυκὰ ἔχαμογέλασε κ' εἶπ' ἡ μητέρα—Ποῖα εἶν' ἡ μεγάλη σας αὐτή, παιδιὰ, φιλονικία;

—Ἴδού, μαμά· ὁ κύριος, ποῦ τόσα πολλὰ ξέρει, λέγει πολυτιμότερο καὶ τῶν ἑματιῶν τὸ χέρι.

Δὲν λέγω, μὲ τὸ χέρι του κάνεις κεντῶ· μὰ πάλι ἔχουν ἄλλη εὐμορφιά τὰ δύο μας ἑμάτια, ἄλλη!

—Γιατί, μικρὸ μου, προτιμᾷς τὸ χέρι!—Μὰ, μητέρα, θυμᾶσαι τί μοῦ ἔλεγες ἐκείνη τὴν ἡμέρα;

—Τί σ' ἔλεγα;—Νά, ἔλεγες πῶς ἡ ἔλεπμοσύνη εἶναι τὸ περὶ καλλίτερο· ποῦ ὁ Θεὸς μᾶς δίνει.

—Λοιπόν;—Λοιπόνεις τοὺς πτωχοὺς τὰ μάτια ἡτόχερι δίνει ψωμί;—Μὲ τοῦτο τί; Αὐτὸς καὶ ποιὸς δὲν ξέρει; εἶπ' ἡ Ἑλένη.—Νὰ ἐσύ, κί' ἄς εἶσαι περὶ μεγάλην.
—Τὸ φίλον' ἡ μητέρα του, τὸ πῆρε 'ς τὴν ἀγκάλην καὶ εἶπε.—Ἐχεις δίκαιον, μικρὲ μου' ὅποιο χέρι 'ς τὸν ἀδελφὸ του, 'ποῦ πεινᾷ, λίγο ψωμί προσφέρει, κί' ἀπὸ τὰ μάτια μας τὰ δύο καλλίτερα κυττάζει ναί, τέτοιο χέρι τοῦ Χριστοῦ τὸ χέρι ὁμοιάζει.

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

142. Σύγκρισις τῶν χειρῶν πρὸς τοὺς πόδας.

Ὁμοιότητες. Αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες εἶναι τὰ ἄκρα τοῦ σώματος. Καὶ τὰ δύο εἶναι μέρη τοῦ σώματος. Καὶ τὰ δύο κινεῦνται κατὰ διαφοροὺς διευθύνσεις. Ἐκαστα ἔχουν ἀνὰ πέντε δακτύλους. Καὶ τῶν δύο οἱ δάκτυλοι εἶναι ὅμοιοι κατὰ τὰς φάλαγγας.

Διαφοραί. Αἱ χεῖρες εἶναι τὰ ἄνω ἄκρα· οἱ πόδες εἶναι τὰ κάτω. Διὰ τῶν χειρῶν ἀπτόμεθα· διὰ τῶν ποδῶν περιπατοῦμεν. Ἡ χεῖρ ἔχει τὸν βραχίονα· ὁ πούς ἔχει τὸν μηρόν. Τῶν χειρῶν μέρος εἶναι οἱ ἀγκῶνες· τῶν ποδῶν εἶναι τὰ γόνατα. Εἰς τὰς χεῖρας εἶναι ὁ πήχυς· εἰς τοὺς πόδας εἶναι ἡ

κνήμη. Τῆς χειρὸς μέρος εἶναι ὁ καρπός· τοῦ ποδὸς εἶναι· ὁ ταρσός. Εἰς τὴν χεῖρα εἶναι τὸ μετακάρπιον καὶ ἡ παλάμη· εἰς τὸν πόδα εἶναι τὸ μετατάρσιον καὶ τὸ πέλμα. Οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν εἶναι εὐκίνητοι· οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν εἶναι δυσκίνητοι. Διὰ τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν ὁ ἄνθρωπος συλλαμβάνει πολλὰ καὶ ἐλάχιστα πράγματα· διὰ τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν ὁ ἄνθρωπος συλλαμβάνει ὀλίγιστα μόνον πράγματα. Διὰ τῶν χειρῶν ἐργάζεται πολλὰς ἐργασίας· διὰ τῶν ποδῶν ὀλιγίστας.

(Ὅμοίως σύγκρινον ὡτα πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς, ρῆνα πρὸς τὸ στόμα).

143. Αἰ πέντε αἰσθήσεις.

Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν βλέπω ἢ ὄρω· διὰ τῶν ὠτῶν ἀκούω· διὰ τῆς ρινὸς ὀσφραίνομαι· διὰ τοῦ στόματος, καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς γλώσσης, γεύομαι· διὰ τῶν χειρῶν ἅπτομαι.

Τοιοιουτρόπως αἰσθάνομαι πᾶν ὅ,τι ἐκτὸς ἐμοῦ γίνεται.

Τὸ νὰ ὀρῶ, νὰ ἀκούω, νὰ ὀσφραίνωμαι, νὰ γεύωμαι, νὰ ἄπτωμαι, ἐν γένει τὸ νὰ αἰσθάνωμαι πᾶν ὅ,τι ἐκτὸς ἐμοῦ γίνεται λέγεται αἰσθήσεις.

Αἰ αἰσθήσεις εἶναι πέντε· ὀρασις, ἀκοή, ὀσφρησις, γεῦσις, ἀφή.

Τῆς ὀράτεως ὄργανα εἶναι δύο ὀρθόκλμοι· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης ὀρῶ τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα, τὴν κίνησιν, τὸ μέγεθος, τὴν ἀπόστασιν, τὴν ἐπιφάνειαν τῶν σωμάτων καὶ ἄλλα.

Τῆς ἀκοῆς ὄργανα εἶναι τὰ δύο ὦτα· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης ἀκούω τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, τὸν ἦχον καὶ τὸν κρότον τῶν σωμάτων, τὴν βροχὴν τῶν ἀνέμων καὶ ἄλλα.

Τῆς ὀσφρήτεως ὄργανον εἶναι ἡ ρίς· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης αἰσθανόμεθα τὴν ὀσμὴν τῶν σωμάτων, εὐάρεστον ἢ δυσάρεστον.

Τῆς γεύσεως ὄργανον εἶναι κυρίως ἡ γλῶσσα· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης αἰσθανόμεθα τὸν χυμὸν τῶν σωμάτων, τὸ γλυκὺ, τὸ ὀξύ, τὸ πικρὸν, τὸ δριμύ, τὸ ἀλμυρὸν καὶ τὰ ἄλλα.

Τῆς ἀφῆς ὄργανα εἶναι κυρίως μὲν αἱ δύο

χειρες, ἀλλὰ καὶ ἅπαν τὸ σῶμα· διὰ τῆς αἰσθήσεως ταύτης αἰσθανόμεθα τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα, τὴν ἐπιφάνειαν τῶν σωμάτων καὶ ἄλλα.

Ἵνὰ πράγματα αἰσθάνομαι διὰ μιᾶς μόνης αἰσθήσεως (τίνα;). Τινὰ διὰ δύο (τίνα;).

Χρεωστοῦμεν νὰ κάμνωμεν καλὴν καὶ μετρίαν χρῆσιν τῶν αἰσθήσεων ἡμῶν. Αἱ αἰσθησεις εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ἡ κακὴ χρῆσις τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ εἶναι ὕβρις ἐναντίον αὐτοῦ, ἔστις μᾶς ἔδωκεν αὐτά. Ἡ ὑπερβολικὴ χρῆσις βλάπτει καὶ καταστρέφει τὰς αἰσθήσεις. Πολλάκις μία αἰσθησις ἀναπληρώνει τὴν ἄλλην κατὰ τι. Αἱ αἰσθήσεις γυμναζόμεναι καθίστανται τελειότεραι.

144. Ἐνδύματα.

Τὰ ζῶα ἔχουν ἔνδυμα ἐν μόνον καὶ φυσικὸν ἀναλόγως τῆς χώρας, εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν. Οὕτω πολλὰ ἐκ τούτων ἔχουν τὸ δέρμα σκεπασμένον ὑπὸ μαλλοῦ· ἄλλα ὑπὸ πτελῶν, ἄλλα ὑπὸ φολιδῶν, ἄλλα ὑπὸ ὀστράκου.

Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος, πλασμένος νὰ ζῆ εἰς διαφορὰς χώρας, ἔχει ἀνάγκην διαφορῶν ἐνδυμάτων. Εἰς τὰς θερμὰς χώρας τὰ ἐνδύματα τοῦ ἀνθρώπου πρέπει

νά εἶναι λευκά, λεπτά καὶ ἐλαφρά. Εἰς τὰς ψυχρὰς πρέπει νά εἶναι μέλανα, παχέα καὶ βαρέα. Εἰς τὰς χύρας, ἔνθα τὸ ψῦχος καὶ ἡ θερμότης εἶναι συγκεκραμένα καὶ μέτρια, τὰ ἐνδύματα πρέπει νά εἶναι μέτρια κατὰ τὸ πάχος καὶ τὸ βάρος.

Εἰς τὰς χύρας ἡμῶν τὰ ἐνδύματα ἀλλάσσονται κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸ ἔαρ ἔχομεν ἀνάγκην μετρίων ἐνδυμάτων· κατὰ τὸ θέρος ἐλαφρῶν καὶ λεπτῶν· κατὰ τὸν χειμῶνα παχέων καὶ θερμῶν.

Ὅταν ὁ χειμῶν προσεγγίξῃ, ἔχομεν ἀνάγκην θερμῶν ἐνδυμάτων.

Εὐτυχεῖς ἢ ἔχοντες ἢ δυνάμενοι νά ἀγοράσουν ἐνδύματα. Δυστυχεῖς καὶ ἀξιοὶ οἴκτου καὶ ἐλέους οἱ μὴ ἔχοντες καὶ μὴ δυνάμενοι νά ἀγοράτουν ἐνδύματα θερμά.

(Τί χρεωτοῦμεν νά πράξωμεν πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς; Τὰ ἐνδύματα τῶν ἀνδρῶν διαφέρουν τῶν γυναικειῶν; Τίνα τὰ ἐνδύματα τῆς κεφαλῆς; Τίνα τὰ ἐνδύματα τοῦ κορμοῦ; Τίνα τὰ ἐνδύματα τῶν ποδῶν;).

ΙΑ' ΕΠΙΣΤΟΛΟΓΡΑΦΙΑ

145. Ἐπιστολὴ πρώτη.

Ἐν Κων)πόλει, τῆ 24 Σεπτεμβρίου 1897.
Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Ἰωαννίδην

Εἰς Ἀθήνας.

Φίλτατε Γεώργιε,

Ὅτε ἀνεχώρεις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μοῦ ἔδωκες ὑπόσχεσιν νὰ μοῦ γράψης· καὶ ὅμως ἕως σήμερον ἐπιστολὴν σου δὲν ἔλαβον. Ἐπιθυμῶ νὰ γινώσκω τί γίνεσαι. Γράψον μοι εἰς τίνα τάξιν κατετάχθης· ἐγὼ εἶμαι εἰς τὴν δευτέραν.

Ἄσπασαι ἐκ μέρους μου τὴν δεξιὰν τῶν σεβαστῶν γονέων σου· δέξαι τὰς εὐχὰς τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς μου. Ἀναμένων ἀπάντησίν σου, καταφιλῶ σε.

Ὁ φίλος σου

Νικόλαος Πετρίδης.

146. Ἐπιστολὴ δευτέρα.

Ἐν Φαναρίῳ, τῆ 15 Δεκεμβρίου 1897.
Πρὸς τὸν κύριον Κυριακὸν Εἰρηπιδὴν.

Εἰς Πέραν.

Ἀγαπητὲ φίλε μου,

Ἄσπριον εἶναι Κυριακὴ. Ἄν σοῦ εἶναι δυνατὸν, ἔλθε, παρακαλῶ, εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν. Θὰ συμμελετήσωμεν

καὶ θὰ συμπαίξωμεν τὸ ἑσπέρας θὰ ἐξέλθωμεν εἰς περιπατον, ἂν ὁ καιρὸς μᾶς ἐπιτρέψῃ τοῦτο. Οὕτω θὰ διέλθωμεν τὴν ἡμέραν εὐαρέστως.

Ἐλπίζω, ὅτι θὰ ὑπακούσης εἰς τὴν πρόσκλησίν μου.
Ἄσπάζομαί σε.

Ὁ φίλος
Εὐγένιος Παπαδόπουλος.

147. Ἐπιστολὴ τρίτη.

(Ἀπάντησις)

Ἐν Σταυροδρομίῳ, τῇ 16 Δεκεμβρίου 1897.

Πρὸς τὸν κ. Εὐγένιον Παπαδόπουλον

Εἰς Φανάριον.

Προσφιλέστατε Εὐγένιέ μου,

Ἐλαβον τὴν ἀπὸ χθὲς ἐπιστολὴν σου. Εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλικὴν πρόσκλησιν. Λυποῦμαι ὅμως, διότι δὲν δύναμαι νὰ ὑπακούσω εἰς αὐτήν. Ἡ μήτηρ μου ἀσθενεῖ ὀλίγον καὶ πρέπει νὰ μένω εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐὰν, ὡς ἐλπίζω, ἀναρρώσῃ ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος, θὰ ἔλθω εἰς ἐπίσκεψίν σου τὴν προσεχῆ Κυριακὴν.

Ἄσπάζομαί σε

ὁ ἀγαπῶν σε

Κυριακὸς Εὐριπίδης.

148. Ἐπιστολὴ τετάρτη.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆ 3 Μαρτίου 1898.

Πρὸς τὸν κ. Ξεροφῶντα Αχιστορίδην

Εἰς Ἀθήνας.

Φίλιτατε,

Ἀπὸ πέντε μινῶν οὐδὲν πρὸς ἐμὲ ἔγραψες. Νὰ πιστεύσω, ὅτι μὲ ἐλπισμόνησες; Νὰ πιστεύσω ὅτι εἶναι ἀληθεστάτη ἡ κοινὴ παροιμία: «ἦ ἀτὰρ ποῦ δὲν θωροῦνται γλῆγορα λησιμονοῦνται;» Ἄλλ' ὄχι δὲν θέλω νὰ σε ἀδικήσω. Γινώσκω τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀληθῆ πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου. Πιστεύω μᾶλλον, ὅτι δὲν ἔγραψες ἕνεκα τῶν πολλῶν σχολικῶν ἐργασιῶν σου.

Πέπεισμαι, ὅτι ἅμα λάβης τὴν παροῦσαν θὰ σπεύσης νὰ γράψης ἀπαντῶν.

Βέβαιος περὶ τούτου, ἀσπάζεται σε.

Ὁ φίλος σου

Ἀνανίας Ἀφθονιάδης.

149. Ἐπιστολὴ πέμπτη.

Ἐν Μακροχωρίῳ, τῆ 8 Μαΐου 1898.

Πρὸς τὸν κ. Παῦλον Μαυρίδην

Εἰς Χαλκηδόνα.

Φίλε Μαυρίδη,

Ἐλαβον τὴν πρῶιαν ταύτην ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ κοινουῦ ἡμῶν φίλου Πελοπίδου Γρηγοριάδου. Μὲ προσ-

καλεῖ τὴν προσεχῆ Κυριακὴν εἰς τὸν κῆπον τῆς θείας αὐτοῦ. Γράφει ὅτι προσεκάλεσε καὶ σέ. Περιμένον με, παρακαλῶ, κατὰ τὴν ὀρισμένην ἡμέραν εἰς τὴν οἰκίαν σου, ὅπως ὁμοῦ μεταβῶμεν εἰς τοῦ φίλου.

Ἐλπίζω, ὅτι θὰ εἰσακουσθῶ.

Ὁ ἀσπαζόμενός σε

Ἐπαμεινώνδας Νικολαΐδης.

150. Ἐπιστολὴ ἕκτη.

(Αἱ ἐπαναλήψεις τῶν μαθημάτων).

Ἐν Γαλατῇ, τῇ 10 Ἰουνίου 1898.

Πρὸς τὸν κύριον *Ἰωάννην Γεωργίου Τρυφωνίδην*
Εἰς Νικομήδειαν.

Φιλοστοργότατε καὶ σεβαστὲ πάτερ μου!

Ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς Ἰουνίου ἤρχισαμεν τὰς ἐπαναλήψεις τῶν μαθημάτων. Εἶναι ἴσως περιττὸν νὰ σᾶς εἶπω ὅποιοι εἶναι οἱ βαθμοί μου κατὰ τὰς ἐπαναλήψεις· εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τοὺς βαθμοὺς τῶν ἡμερησίων ἐλέγχων, τοὺς ὁποίους ἐγκαίρως σᾶς ἐπεμπον κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνός. Ἐχετε τοὺς ἐλέγχους αὐτοὺς ἀνὰ χεῖρας· ἐκ τούτων δύνασθε νὰ συμπεράννῃτε καὶ περὶ τῶν βαθμῶν μου κατὰ τὰς ἐπαναλήψεις.

Ὁ πανάγαθος Θεὸς ἀγαπᾷ, βοηθεῖ καὶ φωτίζει τοὺς καλοὺς καὶ ἐπιμελεῖς παῖδας· ἐλπίζω, ὅτι θὰ ἀξιώσῃ καὶ ἐμὲ πάτερ μου, νὰ φανῶ τέκνον ἀντάξιον τῶν κό-

πων καὶ τῶν φροντῖδων, τὰς ὁποίας ὑπὲρ ἐμοῦ καταβάλλετε.

Ἐνθυμοῦμαι τοὺς λόγους τῆς καλῆς μου μητρὸς, ὅτι τὰ καλὰ παιδιά εἶναι χαρὰ καὶ εὐτυχία τῶν γονέων· πάντοτε προσπαθῶ, καλέ μου πάτερ, νὰ σᾶς παρέχω τὴν χαρὰν καὶ εὐτυχίαν ταύτην. Ὁ ἅγιος Θεὸς ὡς ἐνισχύη τὰς προσπάθειάς μου.

Εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ σεῖς εὐχεσθε πάντοτε ὑπὲρ τούτου.

Αἱ ἐξετάσεις ἄρχονται τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Ἰουλίου, λήγουν δὲ τὴν δευτέραν τοῦ αὐτοῦ Κυριακῆν. Προσπάθησον, παρακαλῶ, νὰ παραστῆς εἰς αὐτάς, ὅπως ὁ ἴδιος ἴδης καὶ ἀκούσῃς τὸν μικρόν σας υἱόν. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι δὲν θὰ προσβληθῆς. Τὴν πεποίθησίν μου δὲ ταύτην ἔχω ἐπὶ τὸν Θεόν.

Ἄσπαζόμενος τὴν δεξιὰν σοῦ καὶ τῆς μητρὸς, τὰς παρειὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ πάντας τοὺς συγγενεῖς καὶ γνωρίμους, σὲ ἀναμένω τὴν παραμονὴν τῶν ἐξετάσεων.

Ὁ εὐπειθὴς καὶ εὐγνώμων υἱὸς σας

Γεώργιος.

ΙΒ' ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ

151. Τί ἐδιδάχθην.

Ἦδη τὸ τέλος τοῦ δευτέρου σχολικοῦ ἔτους ἐγγίζει. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διήλθον τὰ μαθήματα τῆς δευτέρας τάξεως. Ἦδη ἀναγινώσκω ἐλευθέρως. Γράφω ἐπὶ χάρτου διὰ μολυβδοκονδύλου. Ἰχνογραφῶ. Γινώσκω πρόσθεσιν, ἀφαιρέσιν, πολλαπλασιασμὸν καὶ διαίρεσιν ἐπ' ἀριθμῶν 1—100. Γινώσκω πολλὰς ἱστορίας.

Εἰς τὸ ἀναγνωστικόν μου βιβλίον ἐδιδάχθην πλεῖστα πράγματα τοῦ σχολείου, τῆς οἰκίας, τοῦ ναοῦ, τοῦ κήπου, τῆς πεδιάδος, τῶν ἀγρῶν, τῆς γῆς, τοῦ οὐρανοῦ. (Εἶπέ ὅσα δύνασαι).

Γινώσκω πολλὰ ζῶα, φυτὰ ὀρυκτὰ (τίνα;).

Γινώσκω πολλὰ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ πράγματα (τίνα;).

Γινώσκω πολλὰ πράγματα περὶ ὥρων, ἡμερῶν, ἐβδομάδος, μηνῶν, ἔτους, τῶν τεσσάρων

ἡρῶν καὶ ἄλλα (τίνα;). Γινώσκω τί συμβαίνει εἰς
ἐκάστην ἡρᾶν τοῦ ἔτους (τί;)

Γινώσκω νὰ γράφω ἐπιστολάς, νὰ περιγράφω
καὶ νὰ συγκρίνω πολλὰ πράγματα (τίνα;).

Γινώσκω πολλὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, πολ-
λοὺς τεχνίτας, πολλὰ οἰκοδομήματα, πολλοὺς τό-
πους τῆς ἀγορᾶς (τίνας;).

Γινώσκω νὰ γυμνάζω καὶ νὰ ψάλλω.

Ἐκτέλεσον κινήσεις τινὰς τοῦ σώματος ἄσπον-
δῶν (τι).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΕΤΟΥΣ

LAALMIA

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Β' ΕΤΟΥΣ.

Σελ.	Σελ.
Προλεγόμενα και Διδακτικά	14. Αί εξετάσεις . . . 24
'Οδηγίαι. ε'	15. 'Αποχαιρετισμός υπό
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ	'Ι. 'Ι. Πολυβίου . . . 26
Α' Τὸ σχολεῖον.	ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
1. 'Η ὥρα τοῦ σχολείου, ὑπὸ	Β' ὁ οἶκος.
'Αλ. Κατακουζηνοῦ. 9	16. 'Η οἰκία 29
2. Τὰ παιδιά εἰς τὸ σχολεῖον 10	17. Σύγκρισις τῆς οἰκίας πρὸς
3. 'Ιὰ καθήκοντα τοῦ καλοῦ	τὸ σχολεῖον 31
παιδίου εἰς τὸ σχολεῖον 11	18. Κατοικίδια ζῶα καὶ χη-
4. 'Ο μαθητῆς καὶ ἡ μαθή-	σιμότης αὐτῶν 33
τρια 13	19. Μὴ πειράζῃς τὰ ζῶα, ὑπὸ
5. Αἶνιγμα 14	'Αλ. Κατακουζηνοῦ 35
6. 'Η ὥρα τοῦ γεύματος. 'Ο	20. Τὸ κάθισμα 35
κώδων σημαίνει τὴν ὥ-	Γ' Ὁ ναός.
ραν τοῦ γεύματος . . 14	21. Ὁναὸς καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ 37
7. Τὸ ἄσμα τοῦ γεύματος, ὑπὸ	22. Τὸ σήμαντρον, ὑπὸ
'Αλ. Κατακουζηνοῦ 15	'Αλ. Κατακουζηνοῦ 38
8. Τίνων πραγμάτων χρεῖαν	23. Οἱ εἰς τὸν ναὸν ἄνθρωποι 39
ἔχει ὁ μαθητῆς . . . 16	24. Σύγκρισις τοῦ ναοῦ πρὸς
9. Τὸ βιβλίον 17	τὸ σχολεῖον 41
10. Τὸ εὐτυχές παιδίον 19	25. Ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἐλευ-
11. Τὸ ἄσμα τῆς γυμναστικῆς	θέριος 42
ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ 20	26. Ὑμνος πρὸς τὸν Θεὸν, ὑπὸ
12. 'Η μουσική 21	'Αγγ. Βλάχου . . . 44
13. Πρόσκλησις εἰς τὸ ἄδειν,	
ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ 24	

	Σελ.		Σελ.
27. Ἡ Κυριακή	44	49. Ὁ πρωϊνὸς ὕπνος	72
28. Ἀσματῆς Κυριακῆς, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	46	50. Τὰ δύο διάφορα παιδιὰ	73
29. Φοβεῖσθε τὸν Θεόν, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	46	51. Ὀμυλωθρὸς καὶ οὐλὸς του	74
Δ' Ὁ κήπος		52. Ἡ ὑπακοή	75
30. Τὰ δένδρα καὶ τὸ κηπάριον	47	53. Τὰ κάστανα	77
31. Τὸ κηπάριον, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	48	54. Τὸ φιλόστοργον παιδίον	78
32. Ἡ μηλέα	48	55. Σέβας πρὸς τοὺς γέροντας	80
33. Τὸ μῆλον	50	56. Οἰδύο παῖδες, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	81
34. Ἡ μηλέα καὶ τὰ μῆλα, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	52	57. Ὁ ζωμός	82
35. Ἡ ἀμυγδαλέα	53	58. Χρηστότης	83
36. Ἡ ροδῆ	55	59. Τὸ ἀμελὲς παιδίον καὶ ἡ κάμπη	84
37. Ἡ ροδακινέα	56	60. Ἡ πηγὴ	85
38. Τὸ μελίζηρον	58	61. Παίζει μετὰ τὸ ἔργον	87
39. Ἡ μέλισσα, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	59	62. Φωλέα χελιδόνος	88
40. Ἡσυχομιδῆτων ἐλαιῶν	60	63. Τὸ φρόνιμον παιδίον, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	89
41. Ἡ κέρατος	62	Γ' Ἀγροί, Πεδιάς, Γῆ, Οὐρανός.	
42. Τὸ πέταλον	64	64. Τὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ	90
Ε' Διηγῆματα.		65. Ὁ πάγος	92
43. Ὁ Θεὸς ἐπέλασε τὰ πάντα	66	66. Ἡ θήρα	94
44. Ὁ μόνος ποιητῆς, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	67	67. Ὁ λαγῶς, ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	96
45. Τί γίνεται ὁ ἥλιος τὴν νύκτα	68	68. Κύων κνηγετ. καὶ γαλῆ	96
46. Ὁ Μιλτιάδης καὶ ὁ ἥλιος	69	69. Ὁ σῖτος	98
47. Ἡ πρῶτα ὑπὸ 'Αλ. Κα- τακουζηνοῦ	70	70. Φυτὰ καὶ ἄνθη	100
48. Ὁ υἱὸς τοῦ νεωκόρου	71	71. Ἡ ὠριότης τῆς φύσεως ὑπὸ 'Αλ. Κατακουζηνοῦ	102
		72. Ἀτμοὶ, ὀμίχλη, νέφη βρο- χὴ χάλαζα	102

Σελ.	Σελ.
73. Ἡ ὠφέλεια τῆς βροχῆς 104	94. Ἡ ἀηδῶν 134
74. Τὸ ὑδωρὺν ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ 105	95. Τὸ ἀηδόνι, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ . . . 136
75. Ἡδρόσος καὶ ἡ πάχνη 106	96. Ὁ κόσσυφος . . . 137
76. Ἡ ἠχώ 108	97. Ὁ κοχλίας 139
77. Τὸ οὐράνιον τόξον 109	98. Τὸ ἄλας 142
78. Ὁ περίπατος 112	99. Ὁ σίδηρος 143
79. Ἡ ἀπὸ τοῦ βυνοῦ θέα ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ 104	100. Ὁ μολυβδος . . . 145
80. Τὰ ποίμνικα καὶ ἀγροὶ 104	101. Τὸ μάρμαρον . . . 146
81. Συγκρίσεις τοῦ γλάκτος πρὸς τὸ νοῖον . . . 106	102. Σύγκρισις ζῶου πρὸς ὄρυκτόν ἐν γένει 147
82. Ὁ ἥλιος 107	103. Σύγκρισις φυτοῦ πρὸς ὄρυκτόν 148
83. Ἡ ἀνατολή τοῦ ἡλιοῦ ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ 109	104. Ζῶα, φυτὰ, ὄρυκτά 149
84. Ὁ ἥλιος πρὸς τὰ παιδία, ὑπὸ Ἀλ. Κατακουζηνοῦ 109	105. Σύγκρισις τῶν ζῶων πρὸς τὰ φυτὰ καὶ ὄρυκτά 151
85. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ θύελλα 120	106. Ἡ συνοικία, ἡ πόλις, τὸ χωρίον 152
Ζ' Φυσικὴ ἱστορίο, Γεωγραφία.	Η' Ὁ χρόνος.
86. Ἡ γαλῆ 121	107. Τὸ ἡμερονύκτιον 154
87. Ὁ γάτος, ὑπὸ Ἡλ. Ταρταλίδου . . . 124	108. Αἱ 24 ὥραι τοῦ ἡμερονυκτίου . . . 155
88. Ὁ κύων καὶ ἡ γαλῆ 124	109. Ἡ ἑσπέρα ὑπὸ Ἀγγ. Βλάχου 156
89. Ὁ ὄνος 125	110. Ἡ ἑβδομάς καὶ οἱ μῆνες 157
90. Ὁ ὄνος ἄλας βαστάζων 128	111. Τὸ ἔτος καὶ αἱ 4 ὥραι αὐτοῦ 158
91. Ὁ ὄνος καὶ ἡ ἀλώπηξ, ὑπὸ Γ. Παμπούκη 129	112. Ἡ ὥρα τοῦ φθινοπώρου 160
92. Ὁ ἀλέκτωρ καὶ ἡ ἀλεκτορίς 130	113. Τὸ φθινόπωρον ὑπὸ * 161
93. Τὸ πετεινάρι, ὑπὸ Ἡλ. Ταρταλίδου . . . 134	114. Οἱ ἀγροὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον . . . 162
	115. Ἡ χιών καὶ ἡ ὥρα

	Σελ.		Σελ.
		τοῦ χειμῶνος . . .	163
116.		Ἐχειμῶν ὑπὸ <i>Ἀχιλλ.</i> <i>Παράσχου</i>	166
117.		Ἡ γῆ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος . . .	166
118.		Ἐγεωργός κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χειμῶνος	168
119.		Τὸ πῦρ καὶ αἱ καύσι- μοι ὕλαι	169
120.		Εἴσοδος εἰς τὸ ἔαρ	171
121.		Οἱ καλλιεργοῦντες τὴν γῆν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος	173
122.		Ἡ ὥρα τοῦ ἔαρος	174
123.		Αἱ γεωργικαὶ ἐργα- σίαι κατὰ τὸ ἔαρ	176
124.		Ἐαρινὴ ἐσπέρα ὑπὸ <i>Δ.</i> <i>Βικέλα</i>	178
125.		Σύγκρισις ἔαρος καὶ φθινοπώρου	179
126.		Ἡ ἀνοιξίς ὑπὸ <i>Ἀλ.</i> <i>Κατακουζηνοῦ</i> . . .	180
127.		Ἡ ὥρα τοῦ θέρους	181
128.		Σύγκρισις τοῦ θέρους πρὸς τὸν χειμῶνα	183
129.		Τὸ θέρος ὑπὸ <i>Ἀλ.</i> <i>Κατακουζηνοῦ</i> . . .	184
130.		Ἡ καλοκαιρία, ὑπὸ <i>Ἀλ. Κατακουζηνοῦ</i>	185
●		Ἔργα, ἐργαζόμενοι Μέρη ἐργασιῶν.	
131.		Ἐ τρυγητός	187
132.		Ἡ κατασκευὴ τοῦ οἴνου	188
133.		Ἐ ἄρτος	191
134.		Σπορὰ καὶ καλλιέργεια τοῦ σίτου	192
135.		Ἐ θερισμός καὶ ὀάλη- τός τοῦ σίτου	194
136.		Σύγκρισις τοῦ ἐλαίου πρὸς τὸν οἶνον . . .	195
137.		Ἐ γεωργικὰ ἐργαλεῖα	197
138.		Ἡ ἀγορὰ καὶ οἱ εἰς αὐτὴν ἄνθρωποι.	
139.		Ἐ καστός ἄνθρωπος ἐργάζεται τι	200
Γ' Ἐ ἄνθρωπος.			
140.		Ἐ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου	202
141.		Ἐ τὸ χέρι ὑπὸ <i>Ἀχ.</i> <i>Παράσχου</i>	205
142.		Σύγκρισις τῶν χειρῶν πρὸς τοὺς πόδας	206
143.		Ἐ αἱ πέντε αἰσθήσεις	207
144.		Ἐ ἐνδύματα	209
ΙΔ' Ἐ ἐπιστολογραφία.			
145.		Ἐ ἐπιστολὴ πρώτη	211
146.		Ἐ ἐπιστολὴ δευτέρα	211
147.		Ἐ ἐπιστολὴ τρίτη	212
148.		Ἐ ἐπιστολὴ τετάρτη	213
149.		Ἐ ἐπιστολὴ πέμπτη	213
150.		Ἐ ἐπιστολὴ ἕκτη.	214
ΙΒ' Ἐ ἀνακεφαλαίωσις.			
151.		Ἐ τί ἐδιδάχθη	216

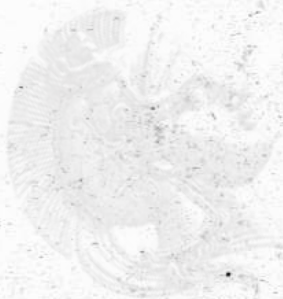

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000167844

WALTIMIA

0574

05